

**“Pobjeda”, specijalno izdanje
Titograd, oktobar 1991.**

RAT ZA MIR

Crna Gora je ovih dana iznova iskoračila iz mita i legende i svijetu pokazala svoje prepoznatljivo lice. U zgusnutom vremenu u kojem se događala istorija, u nizu dramatičnih i nestvarno stvarnih događaja, ona je opet ponosno i na velika vrata, umarširala u vječnost i nezaborav, onamo gdje joj je oduvijek i bilo mjesto.

Zahvaljujući ovom pokoljenju u naš život i svakodnevicu ušli su neki novi, uzvišeni i plemeniti junaci velikih srca. Oni isti dragi likovi i poznata, obična lica koja smo, koliko juče, sretali na ulici, poslu, fakultetskoj auli... obdaru su nas novim primjerima čojstva i junaštva koje su iskazivali na svakom koraku braneći mir i slobodu, čast obraza i svijetlog oružja.

Oni su svoju obavezu ispunili časno: odlučnošću da i na strašnom mjestu valja uspravno postojati, na djelu su pokazali privrženost svome kršu i rodnoj grudi, braneći je od ustaških bojovnika, njihovog fašizma, mržnje i zla. Nekih od tih rano stasalih, plemenitih mladića nema više među nama. Neka im je večna slava i hvala – oni su na oltar slobode i mira prinijeli najveću žrtvu, vlastiti život, i to im Crna Gora nikada neće zaboraviti.

Pred tobom je, poštovani čitaoc, sveska “RAT ZA MIR”, skromni spomen velikog mozaika sa brojnih ratišta, sa kojih je “Pobjeda” ovih dana opširno izvještavala. U njenih sto strana stao je mali dio jednog rata, a sa osnovnom porukom – da rata više nikad ne bude!

Izdaje i štampa: Novinsko javno preduzeće “Pobjeda”. Direktor i glavni i odgovorni urednik: Vidoje Konatar. Urednik izdanja: Šćepan Vuković. Prilozi u broju: Momčilo Popović, Milenko Vico, Mišo Drašković, Gojko Knežević, Milutin Labović, Vojin Božović, Jovan Stamatović, Mira Popović, Velizar Sredanović, Boban Novović, Dražen Drašković, Dragan Bošković, Jelena Samardžić, Marina Jočić, Dragan Grozdanović, Ratni reporteri: Dejan Vuković, Mensud Krpuljević, Stanoje Begović, Nikica Mihajlović, Dobrilo Malidžan. Sarađivali: Milorad Bošković, Vladan Mićunović, Mirčeta Anđelić, Milenko Jelić, Rade Perišić, Stradimir Fatić, Tomislav Šoškić, Veliša Kadić, Gordana Vujović, Lada Đurović, Salko Luboder, Boro Jovanović. Tehnički urednik: Ksenija Radunović

K a k o j e p o č e o r a t z a m i r

Odgovor ustašama

Prema još nepotvrđenim vijestima, u jučerašnjim i današnjim borbama poginulo između pet i sedam stotina pripadnika hrvatske "šarene vojske", dok su u redovima JNA poginula četiri borca, a 47 ih je ranjeno. Vojska izbila na more kod Slanog u blizini Dubrovnika i odsjekla odstupnicu ustašama

Jutros, tek što se noć spremala da ustupi mjesto danu, dakle, nešto poslije pet časova, žitelje područja na uzavreloj i krvavoj granici između Crne Gore i Hrvatske probudile su žestoke detonacije od kojih su podrhtavala prozorska okna i vrata u ramovima. Jedinice JNA počele su da snažno tuku iz artiljerijskih oruđa najvećih kalibara – sa brodova, zatim sa Prevlake i Luštice, kao i sa Prijedora i Mojdeža, sela najbližih Hrvatskoj.

Tučeni su položaji ustaških paravojnih formacija u Molunatu, Konavlima, Vitaljini i drugim mjestima u okolini Dubrovnika.

Prije toga dejsvovala je avijacija.

Jeka moćnih artiljerijskih oruđa praktično od onda i ne prestaje.

Sada je 12 časova. Život u Herceg-Novom odvija se normalno ali ljudi pomno odslušuju potmule detonacije i još pominje zvanično nepotvrđene vijesti koje stižu, praktično, iz časa u čas.

Po njima, u Konavlima je juče i sinoć poginulo između pet i sedam stotina pripadnika "šarene vojske" Franja Tuđmana. Kupari su srušeni sa zemljom, srušen je TV repetitor na Srđu.

Do ovog trenutka novinarima u pres centru u Herceg-Novom dostavljeno je kratko zvanično saopštenje Službe za informisanje Vojno-pomorskog sektora Boka u kojem se kaže:

"U toku noći i jutro nastavljeno je sa žestokim napadima naših jedinica artiljerijom, a dejsvovala je i avijacija. Neprijatelj trpi gubitke i pokušava pregrupisavanje na nove položaje. Međutim, na svakom mjestu je tučen sa kopna, mora i iz vazduha.

Jedinica u rejonu Debelog brijega zauzela je mjesto Bani i nastaviće se daljim prodorom po dubini neprijatelja. Jedinice koje se nalaze sjevernije, vode žestoke borbe sa neprijateljem.

U mjestu Slanu jedinice kontrolišu magistralu, a ostale se približavaju ključnim tačkama za konačno razbijanje neprijatelja.

U jedinicama VPS Boka nema gubitaka.

Moral jedinica je na visokom borbenom nivou i neprijatelj se odlučno razbija".

Dok ovo javljamo, snažne eksplozije topova ne prestaju.

P i s m a : g o v o r s r c a

Pridružujemo suze žalosnice

To je bol svih nas

Potresne i ožalošćene i same kao majke, sestre i supruge ratnika na frontu, pridružujemo svoje suze žalosnice majkama, sestrama, sprugama i ostaloj rodbini zbog pogibije njihovih najmilijih u teškim i pravednim borbama na bojištima Hercegovine i Hrvatske. Sudbina koja nas je zadesila zajednička nam je i kad izginu: Žarko, Aleksandar, Rasim, Miodrag, Rajko, Adnan, Vladimir i kao da smo svi izgubili svoje najrođenije. Svako ime na crnoj listi smrti čitamo sa velikim bolom i ponosom što smo rođeni i odgajani baš na ovom kršu u slobodarskoj zemlji crnogorskoj i hercegovačkoj.

Posebno nas je ovdje u Boki pogodila smrt velikog komandanta, branioca našeg slobodnog neba, mirnog mora, kamenitih ulica, našeg sna i slobode, Krsta Đurovića. Njegovoj porodici izražavamo duboko i iskreno saučešće zbog njihovog i našeg nenadoknadivog gubitka.

Neka svaka naša suza žalosnica odjekne kao kletva nad ustaškim crnim legijama. Neka naša hvala do neba seže nad našim poginulim herojima i njihovim prerano prekinutim životima.

Kolo srpskih sestara Herceg-Novog

Borci Narodnooslobodilačkog rata hoće na front

Uz pomoć iskustva

Sve više potresen događajima koji se dešavaju u našoj zemlji, stradanjima srpskog naroda u Hrvatskoj, a posebno pogibijom naše djece, mučki ubijene od ustaške ruke u Hercegovini 1. oktobra, izjavljujem da sam spreman, psihički i fizički da se ponovo borim pod zastavom naše slavne Jugoslovenske armije. Siguran sam da moje raspoloženje podržavaju borci narodnooslobodilačkog rata Crne Gore, bez obzira na vjersku ili nacionalnu pripadnost i da su mnogi spremni da ponovo prihvate svijetlo oružje.

Tokom narodnooslobodilačke borbe, a i u ranijim ratovima, bilo je mnogo primjera da otac i sin stanu u isti borbeni stroj, pa nema razloga da tako ne bude i danas kada je ugrožena sloboda. Zostalom, to nalaže i naša ratna tradicija.

Ratno iskustvo boraca narodnooslobodilačkog rata je veliko i mnogo će pomoći našoj djeci koja sada doživljavaju prva vatrena krštenja. Prljavi rat nametnula je ustaška i druge fašističke organizacije u zemlji i van nje i ne smijemo dozvoliti da se ponovi genocid od minulog rata. U pitanju je dostojanstvo i ponos boraca koji su ginuli i prolijevali krv od Đevđelije do Triglava – širom Jugoslavije.

Zato predlažem da nadležni vojno-teritorijalni organi putem sredstava javnog informisanja, obavijeste borce NOR-a koji nijesu stariji od 70 godina, da se jave na određeno zborni mjesto radi upućivanja na front. Ovo je najjednostavnije, jer borci nijesu u stanju da satima čekaju i da se guraju u redovima da bi se upisali kao dobrovoljci. Mnogi od nas još su jaki da čvrsto drže oružje u rukama i siguran sam da odstupnice neće biti. Dajemo doprinos i zaštitimo mlade vojnike onoliko koliko je to u našoj moći.

Marko Kostić, penzioner Titograd

Iako sam star mogu da se borim Kad otadžbina zove

Gledam televiziju, slušam radio, pratim štampu. Mi smo u ratu a zemlju treba braniti, i narod od ustaško-fašističkih Tuđmanovih koljača i njihovih naredbodavaca koji ih snabdijevaju svim mogućim najmodernijim naoružanjem. Smatram da je došlo vrijeme da svi uzmemo oružje u ruke, da spriječimo genocide i uništenje onoga što je srpsko. Sada se, istina sa zakašnjenjem, u rat uključila Jugoslovenska narodna armija, i sada je treba pomoći, i to dobrovoljačkim odredima. Iako imam 63 godine prijavio sam se kao dobrovoljac Vojnom odsjeku u Titogradu, jer sam poželio zakletvu ovoj zemlji i ovom narodu da ću ih braniti, pa i život dati za srećnu budućnost našeg pokoljenja. Armija me je školovala da budem patriota i njen sam rezervni kapetan. Ne želim da budem starješina ako za to nema potrebe, već samo želim da budem borac sa puškom u ruci, u prvim borbenim redovima, među onim mladima koji se junački bore i gone neprijatelja i uništavaju njegova uporišta.

Vaso Vujović, Titograd

Čika uredniče,
Molim te ako imaš mesta napiši ovo pismo mome tati. Možda će ga pročitati, i znati da smo dobro, da smo uz njega i da ga puno volimo
Puno hvala

Zdravo tata
Ne javljaš se. Ne znam tačno gdje si. Mama kaže da si negdje u Hercegovini sa drugovima vojnicima, da braniš mene i druge djece,

miran san i srećno djetinstvo. Uželio sam te se. Ai sam ponosan na tebe. Žalim što nas četiri brata nismo veći da stanemo tebi uz rame bio bi jači. Pozdravi sve tvoje drugove vojnike. Pobjedite i vratiti se svojoj djeci.

Svi te puno volimo i pozdravljamo

tvoj sin Aco Srdanović, Titograd

Život nas je združio Selo za primjer

Selo Markovići na domaku Budve ima samo 20 domaćinstava, devetnaest maloletne djece, dvadeset žena. No i pored tako malog broja stanaovnika, sve živo se javilo u dobrovoljce. Prvo su iz sela otišli kao rezervisti Milovan Dačić, Dane Samailović i Musa Milić.

U dobrovoljce su se prijavili:

Ivanović Radomir iz Kraljeva,

Lazović Leko iz Prijepolja

Stijepović Jakov iz Žabljaka

Sekulić Radojko iz Prijepolja

Vasović Borisav iz Ivanjice

dr Aleksić Bosiljka iz Beograda

Bigović Nedjeljko iz Beograda

Bigović Nedjeljko iz Cuca

Nesimi Rizo iz Tetova.

Svi dobrovoljci žive u selu Markovići. Život ih je potpuno zbližio, združio i na zov Crne Gore dobrovoljno idu da brane njenu čast i slobodu. I doktorka Aleksić iako dosta slabog zdravlja, svjesna svoga ljekarskog poziva i etike, od oca Solunca, nije mogla da odoli, da se ne prijavi, da svojim ljekarskim znanjem pomogne našim vojnicima.

I Rizo Nesimi, koga niko nije prinudio, nije htio da se odvoji od svojih drugova, već ga je njegov lični patriotizam i ljubav prema Jugoslaviji gdje je rođen, opredijelio za borbu protiv Tuđmanovih ubica i zločinaca.

Ostali dobrovoljci, Srbi i Crnogorci, rame uz rame u najećem oduševljenju, kreću u boj kao i njihovi preci sa pjesmom "Neboje se cara ni česara".

Krsto Radulović, te iste večeri ponudio je ravu za vojnike na frontu. Selo Markovići je na nogama i moglo bi da posluži za primjer. Ljudi, žene, dječaci, starci, sve živo je u ratnom naponu, puno gnjeva i srdžbe protivu podivljalih fašističkih hordi.

Dragan Komatina, Budva, selo Markovići

Nije li došlo vrijeme da stvari uzmemo u svoje ruke?
Rod moramo odbraniti

Ako njih Bog ne kažnjava za ponovljene najstrašnije zločine, neće ni nas za probuđenu svijest o potrebi da se borimo za istinu, pravdu i slobodu.

Ustaški koljači! Vaša kama i vaše laži dojadiše svakom poštenom Crnogorcu, Srbinu i Muslimanu-čovjeku.

Mi, od 50 do 65 godina starosti, što savladamo pojmove istine, pravde i slobode, moramo pomoći našim sinovima da u borbi za ove najsvjetlije ljudske ideale, što manje izginu i pobijede!

Primimo dio ratnog tereta.

Ruke nam ne drhte a oči nas služe. Noge nam nijesu potrebne, jer se bježati ne može i ne smije.

Sa oružjem u ruci u dobrovoljce! To traže kosti naših predaka. To traži budućnost naših potomaka. To traži čast i slava crnogorskog oružja.

Ne priznajemo da su naši očevi i djedovi bili bolji od nas. To i dokažimo.

Zato u dobrovoljce, jer se srpski rod mora odbraniti. U protivnom izgubismo našu vjeru, naša imena, naša prezimena i slobodu naše djece.

Sa oružjem u ruci bez ideoloških oznaka, složno, kao braća, u borbu protiv najvećih neprijatelja-ustaških sramnih hordi i kosovo-metohijskih bezumnika.

Ne dozvolimo da se srpske oči i prstići srpske djece nižu u đerdane. Neka su prokleti! Ako pobijede, neće biti kriva naša omladina nego mi. Zato u dobrovoljce!

Prvi korak je formiranje Inicijativnog odbora i dogovor o svemu o čemu se treba dogovoriti. Ko želi da uđe u Inicijativni odbor neka dođe 7. oktobra (ponedjeljak) u 16 časova na Marezu, kod Titograda. Za prisustvo molimo i predstavnike JNA.

Branko R. Đuričić, Titograd

Crnogorke traže da se formiraju dobrovoljački odredi
Pozovite i mene

Ne mogu a da vam se ne obratim u ovako teškim vremenima, kada čovjek nemilosrdno kolje čovjeka kao najkrvoločniju zvijer, a da ne osudim one koji su izbjegli vojnu obavezu i rezervu a jedu hljeb ove zemlje – proklet im bio!

Ustaška krv je podivljala, to više nije krv čovjeka, to je zvjerska krv, pa apelujem da se najoštrije osude svi izdajnici i oni koji su odbili da ranjenom bratu pruže ruku pomoći, gledajući mu smrt pred očima. Prokleće ih njihovo potomstvo i kosti izmučenih duša.

To nijesu ljudi, to su kukavice, i svoju bi majku izdali, jer ih je ova zemlja odgajila a protiv nje se bore.

Javljam se kao dobrovoljac i molim vas družo Eremija da pozovete i žene Crne Gore i Srbije u rezervni sastav. Vjerujem i duboko sam ubijedena da će se prije odazvati od mnogih muškaraca. Odazvaće se i majke sinova vojnika. Ja nemam sina da bi ga sjutra poslala da čuva granice moje rodne grude i njedara, imam šestogodišnju kćerku, ali zato kroz moje vene teče krv čovjeka, krv rodoljuba, krv patriote, krv Jugoslovenke.

Svuda ispod moje kože protiče krv ove zemlje i u mojim grudima osjećam bol, moje srce je ranjeno kada vidim kako moju zemlju ruše, njene kuće i gradove, moj narod kolju. Bože, šta se ovod ešava sa nama, sa srpskim imenom i narodom?! Spriječite svako krvoproliće i dajte mi oružje i uniformu da idem, sa vama, da negujem ranjenog brata i njegovu ranu ublažim. Zašto nema žena bolničarki, kuvarica?

Neka ovo moje pismo bude jedan apel crnogorske žene i majke, žene Srпкиnje koja je spremna da pogine i da nesebično da svoj život za svoj narod i otadžbinu.

Drugarski vas pozdravljam i molim da u rezervni sastav pozovete naše žene, djevojke, majke, a među njima mene, najprije od svih.

Nada Golović, Ulcinj

Pismo jednog srednjoškolca
Neka pobijedi mir

Od vijesti do specijalne emisije, od specijalne emisije do dnevnika, od dnevnika u neizvjesnost. Bol, strah i suze, naša su stvarnost.

Daleko od mira i sretnih dana ispunjenih ljubavlju, živimo i strahujemo u ratu.

Rat. Riječ koja u sebi nose hiljade ljudskih života, hiljade neprospavanih noći, hiljade razornih mina. Svaki je dan duži od godine, a svaka noć mračnija od prethodne. Širi se miris baruta i dima. Liste sa imenima poginulih i ranjenih su sve šire i duže. A neprijatelji su nam dojučerašnja braća. Rat se osjeća u kući, u školi, na ulici, fudbalskom igralištu. Kolone tenkova, topova i minobacača su sve duže. Broj mobilisanih vojnika sve je veći. U rovovima, sa mitraljezima u rukama, leže i čekaju početak borbe hiljade Jugoslovena. Hiljade njih već su u borbi. Majke, sestre, kćerke tuguju za onima koji su smjelo dali svoj život za mir. Okreću se stranice istorije.

Ko to želi da nam ukrade budućnost? Ko to smije? Dovoljno je sjetiti se djece sa Kozare pa se još jače boriti za mir. Nećemo dozvoliti da se zbog nećijih zajedljivih želja ponovi Jasenovac.

Zato pozdravljam sve vojnike (tenkiste, pilote, puškomitraljesce), koji se bore za mir i slobodu na ovom malom krševitom Balkanu. Pozivam

ih u ime moje generacije da istraju u ovom surovom ratu jer pobjeda mora biti na strani pravde. Ponosim se svim dobrovoljcima iz Nikšića, Titograda i svih ostalih mjesta moje Crne Gore.

Vjerujem da će djeca ponovo u miru ići u školu i da će se na njihovim crtežima, umjesto pušaka, tenkova i bombi, ponovo naći bezbrižna dječja mašta. Želim da ponovo zavlada ljubav i prestane rat. A ja sam samo jedna od hiljade mojih vršnjaka koja se boji, nada i moli za mir.

Jelena Borovinić, učenica Titograd

I to je život Kad se vojnici vrate

Iz "Pobjede" sam prije neki dan saznao da potkrovlje kuće koja se vodi na moje ime, a gdje sam 1958. godine počeo da savijam siromašno porodično gnijezdo, i sa suprugom Milevom izrodio četiri sina, koji su odslužili JNA, inspekcija hoće da mi ruši. A potkrovlje sam dao jednom sinu da stvori sebi krov nad glavom.

Ako je nešto i pogriješio u gradnji, neka to sačeka dvojicu mojih sinova, Milorada i Milutina, koji su trenutno na odsluženju svog časnog duga prema zemlji, kao rezervisti JNA u Hercegovini. Pogotovo treba sačekati Milutinov povratak, jer je ta dogradnja njemu namijenjena. Ako se, daj Bože, vrate živi, neka inspekcija dođe na čast i razgovor.

Rajko Pavićević, Titograd

M o m i r B u l a t o v i ć

Ne odustajemo od mira

Nikada u istoriji Hrvatska nije imala kontrolu nad Prevlakom, a za posljednjih 160 godina čak nijedan građanin nije mogao imati nikakav pristup na Prevlaku, jer je taj dio Austrougarska pretvorila u svoju bazu, a nastavile stara i nova Jugoslavija

Na teritoriji Hrvatske, u području Popova polja napadnute su, nedavno, mučki i iz zasjede regularne jedinice JNA sastavljene od rezervista iz Crne Gore. Napad su izvršile paravojne hrvatske jedinice koje su za tu svrhu prešle bosanskohercegovačku granicu. Njima su očito pomoć dali pojedini pripadnici lokalnog stanovništva hrvatske nacionalnosti.

Danas je potpuno evidentno i jasno da klevete i optužbe protiv crnogorskih rezervista, nijesu bile slučajne, nego su dio smišljenog i organizovanog napada na život mladih ljudi iz Crne Gore.

Nikada u istoriji Hrvatska nije imala kontrolu nad Prevlakom, a za posljednjih 150 godina čak nijedan građanin nije mogao imati nikakav pristup na Prevlaku, jer je taj dio Austrougarska pretvorila u svoju bazu, a nastavile stara i nova Jugoslavija.

Postoji inicijativa da se u slučaju potpunog osamostaljenja Hrvatske i njenog izlaska iz Jugoslavije, povedu razgovori između Hrvatske, s jedne strane i Crne Gore, odnosno ostatka Jugoslavije, s druge strane, o regulisanju i pravničkom uspostavljanju granica u predjelu Prevlake i Vitaljine. To nije zahtjev za izmjenu granica, već je za to zahtjev za pravedno ekonomsko, vojno, kulturno, ekološko, teritorijalno-morsko i epikontinentalno postavljanje granica.

Umjesto da se ova inicijativa prihvati, mi smo doživjeli masakr naši mladih rezervista i to na teritoriji BiH, koja se do sada nije smatrala ratnim područjem.

Potpuno je normalno da JNA poslije ovakvog masakra mora preduzeti sve mjere i upotrebiti sva raspoloživa sredstva da odbrani živote i dostojanstvo svojih vojnika. Svaka armija na svijetu to bi davno učinila i ne bi trpjela ovo što trpi JNA.

Preporučujemo Evropskoj zajednici da na tromedi BiH, Crne Gore i Hrvatske uputi više posmatrača i da utvrde činjenice koje su ovdje iznošene.

Sigurni smo da grupa posmatrača koja je držala konferenciju za štampu u Dubrovniku i optuživala JNA za agresiju na ovaj grad nije napravila dobar, a vjerovatno, zbog nepoznavanja činjenica, ni pošten posao. U isto vrijeme dok su držali konferenciju za štampu, nekoliko kilometara od njih, mučki su napadnuti i ubijeni vojnici JNA iz Crne Gore.

Crna Gora nema, niti je ikada imala paravojnih formacija. Njena jedina armija je JNA, proizašla iz herojskog rata protiv fašizma, koji je na teritoriji Jugoslavije bio sadržan ne samo u okupatorskim njemačkim jedinicama, nego još više u ustaškim i četničkim formacijama.

Crna Gora ne odustaje od svojih predloga za mirno rješavanje jugoslovenske krize i ne mijenja ništa u globalnom prilazu njenog rješenja. Međutim, Crna gora moraće da preduzme sve mjere da bi zaštitila svoje građane, a posebno svoje vojnike slji služe u JNA.

Netačne tvrdnje

Tvrdnja da JNA ruši pred sobom, uključujući bolnice, škole i crkve potpuno je netačna. Ako u svojoj odbrani Armija sruši objekat sa kojeg se na nju puca, ne može joj se ništa prigovoriti niti sa vojnog, niti sa humanitarnog stanovišta. Pitamo sve učesnike konferencije: ako se u ratnim operacijama na zvonik crkve postavi snajperista, mitraljez ili raketni bacač, da li je takav zvonik sakralni ili vojni objekat.

Crna Gora sa puno dokaza, bez ikakve sumnje, stalno se zalagala i dalje se zalaže za mirno rješenje jugoslovenske krize. Međutim, Crna Gora i nijedan njen stanovnik ne može ostati ravnodušan ako se tako na podmukao način ubijaju njeni sinovi, kao što se to dogodilo na potezu Slano – Ravno.

Slobodarski duh

Događaji u Hercegovini na granici sa Hrvatskom, uzbudili su probudili slobodarski duh svih stanovnika Crne Gore. Biće potrebno mnogo napora i takta da se smire duhovi u Crnoj Gori i da se ponovo uspostavi snošljiviji mir na tromedi BiH, Crne Gore i Hrvatske.

Događaji na hrvatsko-crnogorskoj granici na potezu Debeli brijeg – Rt Kobila, i područjima sela Vitaljine i Prevlake koji se nalaze na teritoriji Hrvatske, pokazuju da su hrvatske paravojne snage bez prestanka uznemiravale, napadale i provocirale vojnu zonu JNA na Prevlaci u sklaud sa opštepoznatom i već usavršenom taktikom hrvatskih oružnika da napadnu sve jedinice i kasarne na teritoriji Hrvatske.

Međutim, pozicija vojne baze – kasarne na prevlaci, razlikuje se od svih ostalih u Hrvatskoj. Ona je duboko uvučena u teritoriju Crne Gore i apsolutno dominira ulazom u Bokokotorski zaliv čija dužina obale doseže blizu 30 odsto ukupne dužine obale Crne Gore.

(Iz izlaganja na vanrednoj sjednici Skupštine Crne Gore)

S a s k u p š t i n s k e g o v o r n i c e : P o g l e d k a r a t i š t u

Čekajući mir

MITAR ČVOROVIĆ: "Sa hrvatskom vlašću više nema pregovora. Došlo je vrijeme da se naplate sve ratne štete koje je ova republika počinila Jugoslaviji".

NIKOLA DŽUOVIĆ: "Naši saveznici nijesu samo Srbi. već i svi oni koji su protiv fašizma koji je nametnut prevarenom hrvatskom narodu".

RADOJICA VLAOVIĆ: "Crna Gora je pravna država i jedina naša otadžbina. Zna se šta čeka one koji neće da je brane".

BRANKO MEDENICA: "JNA nije imala drugog izbora do da se stavi u zaštitu naroda, a crnogorski borci su na svojoj teritoriji i na svom terenu na kojem ratuju sa ustaškim bojovnicima".

BRANKO BUJIĆ: "... Crnogorski borci imaju hrabro srce, ali nemaju dovoljno ratničkog znanja. Znam da je pravda na našoj strani ali se plašim da nam se u Dubrovniku ne ponovi Taraboš na kojem je izginulo deset hiljada ljudi".

BEBA ŽAKOVIĆ: "Nikad više ne bih prihvatila domovinu u kojoj bi se zatekla i Hrvatska".

ANĐELIJA BORIČIĆ: "Uvijek će se pominjati heroji ali još više izdajnici".

VASILJE KUSOVAC: "Moramo zaboraviti ono što nas dijeli, budimo svjesni trenutka u kojem se Crna Gora nalazi".

BOŽIDAR ZONJIĆ: "Dosta nam je pristrasne Evrope. Moramo joj staviti do znanja da ćemo svoju sudbinu sami rješavati".

NIKOLA KRAPOVIĆ: "Postoje vremena kada se mora pribjeći sili da bi se porazila sila. I ma koliko neko bio pacifista danas je prilika da se odazovemo ljudskoj i građanskoj dužnosti, izražavajući žaljenje zbog poginulih boraca".

MEVLUDIN NUHODŽIĆ: "Otvorila su se vrata pakla ali je sudbina svakog ekstremnog nacionalizma ista – takav nacionalizam završava na ruševinama".

ŽARKO RAKČEVIĆ: "Po mom mišljenju osim na hiljade mrtvih, šablonskih kolektivnih zahvalnica i nekrologa, serije metalnih pa onda na brzinu sklepanih drvenih sanduka, razrušene privrede, gladi, bezdušne mržnje i izgubljenih iluzija, neće nam mnogo šta drugo ostati".

GORAN BULAJIĆ: "Možda smo jedini narod u kojem se čestitaju rane. Ovaj rat će i to izbrisati. Kako čestitati rane koje su dobijene od snajpera sa prigušivačem? To se dešava od Kurda u našoj zajednici koju još nazivao Jugoslavijom".

SLOBODAN VUČUROVIĆ: "Bio je posljednji čas da se reaguje na provokacije od strane Hrvatske. Jer, mjesecima je narod Herceg-Novog bio maltretiran a hrvatske vlasti postavljale su prepreke od Sutorine do Konavala. Zato, da ne bi dalje ulazili u sukobe oko granica, to sad treba trajno razgraničiti".

BUDIMIR SIMONOVIC: "Kakvo je to pregovaranje, kakva je to situacija dok nam mjesecima i nedjeljama toliko ljudi u kasarnama živi bez vode, hrane i struje, a iz dana u dan ginu od pripadnika HDZ-a i MUP-a Hrvatske".

SLOBODAN VUJACIĆ: "Naši momci na tim ratištima, i pored svih teškoća, ne odustaju. Ne može voditi Crnogorce onaj kome dezertira 600 vojnika i onaj ko ne zna da vodi vojsku".

SEFER MEĐEDOVIĆ: "Mi smo za mirno rješavanje problema. Ali, ako to nije moguće onda i silom ali svi zajedno. Kad je u pitanju otadžbina zaboravljaju se sve naše političke čarke".

MILO MARKOVIĆ: "Ovaj rat koji sad vode Jugosloveni je rat protiv fašizma".

DERĐ ĐOKAJ: "Ni jedan vojnik nije poginuo na teritoriji Crne Gore. Ako ovaj rat sruši Dubrovnik onda će to biti još jedna tragedija".

RATKO VUKOVIĆ: "Ratuje im najgora ološ svijeta i plaćene ubice. A ovamo, Hrvati se fale demokracijom dok vade oči i paraju stomake.

FERID ŠARKINOVIĆ: "Jugoslovensku narodnu armiju niko ne osjeća kao svoju osim Srbi i Crnogorci. Ona ima naoružanje za koje je izdvajala čitava Jugoslavija".

NOVICA STANIĆ: "Ako je istorija učiteljica života, mi smo loši đaci. Srpski narod niti je imenovao niti dostojno sahranio svoje žrtve koje su mu Hrvati učinili. Dskora, nije bilo nadgrobnika niti mjesta gdje bi se svijeca mogla zapaliti".

PAVLE MILIĆ: "Ovu Crnu Goru svojom krvlju i svojim životima stvarali su naši djedovi, kako i gdje mi to znamo. Ne smijemo zaboraviti, međutim, da ni jedna kap srpske krvi do danas nije prolivena od strane nekog Malisora. Međutim, ovi ekstremi koji se bahato ponašaju u parlamentu neće moći tako dugo da čine. Siguran sam da će im biti tijesno u Crnoj Gori".

RISTO VUKČEVIĆ: "U raspravi je ispoljen visoki stepen istovjetnog mišljenja o bezbjednosnoj situaciji u Crnoj Gori, uz razumljive razlike i odstupanja. Jasno je na čijoj je strani u ovom trenutku pravda a na kojoj izdaja Jugoslavije".

"Ostaje mi da podsjetim na iskonsko i dugovremeno političko opredjeljenje Crne Gore da mi druge armije osim Jugoslovenske armije nemamo i da je sasvim logično i politički dosljedno to što smo pokušali, zajedno sa oružanim snagama Jugoslavije, u saradnji i koordinaciji da se suprotstavimo tim sumanutim i pomahnitalim planovima".

Momir Bulatović, predsjednik Predsjedništva Crne Gore

B o ž i d a r B a b i ć , m i n i s t a r o d b r a n e C r n e G o r e

Na silu – silom

Pošto ustaške vlasti i njihove oružane formacije nijesu sprovele nijedan dogovor, već sve bezobzirnije blokirali i napadali kasarne i druge vojne objekte morali smo preduzeti odlučne mjere da to spriječimo. Crna Gora je maksimalno pružila političku i svaku drugu podršku

Noseći poruke vrhovništva mlade hrvatske demokracije, hrvatski cvijet u licu bojovnika, zengovaca, mupovaca, okorjelih kriminalaca i plaćenika stigao je i na naše prostore. Tuđman, Stipe i druge ustaške glavešine potrudili su se da pod barjak okupe i Rugovine istomišljenike, Bugare, Rumune, Kurde

i ko zna sve koga. Nastojeći da nam sve te poruke preko njih što prije stignu upućuju ih kroz cijevi pušaka, mitraljeza, minobacača na jedinice JNA, na sela, na ljude... Prelistavamo izvještaje 9. VPS.

Dugačak spisak provokatora

- U preletu preko Dubrovnika 31. 7. otvorena vatra na dva aviona RV i PVO. Izvode se radovi na zaprečavanju i utvrđivanju u rejonu Debeli brijeg;

- Pučanstvo se 1. avgusta poziva u dobrovoljačke odrede, a 2. avgusta nastavljaju se radovi na zaprečavanju i utvrđivanju na prostoru Debeli brijeg – Brgat;

- Četiri cistijerne sa patrolom vojne policije 13. avgusta zadržavano je nekoliko puta na putu za Split. Kod Ploča provocirani i maltretirani;

- Pojačana kontrola i gomilanje više mupovaca na Debelom brijegu zapaženo je 25. avgusta. Osmatra se kasarna na Prevlaci, a 28. avgusta 1991. godine povećano je prisustvo MUP-a na punktovima i saobraćajnicama opštine Dubrovnik. Kod vinarije primijećen PA top. Put ka Debelom brijegu prekopan. Kod sela Brsečina primijećeno oko 200 pripadnika ZNG. U rejonu sela Vitaljina 4. septembra čula se pucnjava iz streljačkog naoružanja. Na vatru nije odgovoreno, a 9. septembra hrvatski radio je dao obavještenje da su brodovi RM pucali na obalu u prolazu Harpati. Demantovano, ali je cilj posignut.

- Na komunikacijama, punktovima i raskrsnicama prema Crnoj Gori i BiH 12. septembra povećavaju se snage MUP-a i ZNG, dotur novih sredstava za zaprečavanje i rušenje. "Slobodna Dalmacija" piše: "Kumboru ne treba vjerovati";

- Na Debelom brijegu i selu Vitaljini 14. 9. postavljene su prepreke, a okolina minirana;

- Znatno povećane snage ZNG i MUP na teritoriji dubrovačke opštine primijećeno je 16., 19. i 20. septembra.

- U noći 22. septembra provokacija na objekat "Kupica";

- U Vitranjini su 23. 9. uočeni MB i topovi u selu Misletići. Na provokaciju MUP-a odgovoreno je vatrom – raketama, a 24. 09. u 7,15 i oko 20,00 časova pripadnici MUP-a i ZNG otvorili vatru na položaje naših jedinica u rejonu sela Ivanjica. Na drugu provokaciju uzvraćamo vatrom;

- Snajperska vatra sa prigušivačem otvorena je na položaje naših snaga u rejonu sela Zvinje, otvorena je 25. 9. a primijećen je pokret i razvoj formacija MUP-a i ZNG u rejonu sela Pločice, sela Misletići. Kota 465. Upozoreno vatrom. Povukli se, ali prekide vatre koriste da poprave svoj položaj.

- Snage MUP-a i ZNG počele su 26. septembra pokrete ka selu Špulje i Zvinje na našoj teritoriji. Upozoreni vatrom vratili su se prema s. Vitaljine.

- Od 26. – 30. 09. svakodnevni pokušaji napada na kasarnu na Prevlaci i prema s. Sutorina. Napadi MB na s. Malta i Prijedor. Na svaku vatru odgovoreno mnogo dužom i žešćom vatrom.

- Ovo su bile samo neke od svakodневnih oružanih provokacija na granici Crne Gore i BiH u građanski rat, usložila situaciju u zemlji i dovele strane trupe da sačuvaju mladu ustašku demokraciju od okupatorske armije i četnika kako to oni kažu.

- Pošto ustaške vlasti i njihove oružane formacije nijesu sprovele nijedan dogovor, već sve bezobzirnije blokirali i napadali kasarne i druge vojne objekte, pripadnike JNA i članove njihovih porodica, ŠVK je preduzeo, kao što znae, odlučne mjere da se tome stane na kraj. Crna Gora je maksimalno pružila političku u svaku drugu podršku iz više razloga. Evo tri:

Razoružati ustaše

Stalnim provokacijama i sve otvorenijim ispoljavanjem teritorijalnih pretenzija ustaške vlasti u Hrvatskoj, bezbjednost Crne Gore bila je neposredno ugrožena;

Oružanim snagama Jugoslavije Crna Gora daje punu podršku. JNA je i crnogorska i jugoslovenska po svom biću i namjeni. Naši mladići služe vojni rok i u garnizonima na teritoriji Hrvatske. zar treba postavljati pitanje zašto sada van Crne Gore? Hoćemo li ostaviti pripadnike JNA i sve one koji žele da žive zajedno same na nemilost ustaškim zvjerima? Zar nije granica tamo gdje je naš vojnik, vojnik JNA napadnut? Treba konačno na silu odgovoriti još većom silom i primorati ustaške vrhovnike, poglavnike i stožernike da u svoju suverenost za kojom žude, mogu otići, ali malo drukčijim načinom nego kako su zamislili.

Sve ono što je učinjeno do sada bilo je u skladu sa tim opredjeljenjem. Mobilizacija na teritoriji Crne Gore izvedena je, o čemu je javnost obaviještena, vrlo uspješno, tako da su ratne jedinice JNA i TO, potpuno popunjene kako u ljudstvu tako i savremenim naoružanjem, krenule na izvršenje postavljenih zadataka.

Nastala situacija i jasna opredjeljenja široko prihvaćena od najvećeg broja stanovništva Crne Gore, od lidera pojedinih stranaka ne samo da nijesu podržana nego su javno i otvoreno pozivali vojne obveznike da se ne javljaju u ratne jedinice. U situaciji kada je ugrožena sloboda i prosperitet Crne Gore to predstavlja ne samo krivično djelo nego najveću izdaju. Ja i ovom prilikom kao građanin Crne Gore tražim i zahtijevam da prema tim ljudima i onima koji su postupili po njihovim savjetima pravosudni organi preduzmu zakonske mjere. Crna Gora je pravna država, što nedvosmisleno znači da smo svi, bez obzira kako stranački orijentisani, dužni i obavezni da zakone te države sprovodimo. Zakone iz oblasti vojne obaveze tim

više, jer od njihovog poštovanja zavisi popuna OS a time i njena borbeno sposobnost.

K a d s e l j u d i n a đ u u n e v o l j i

Zajedničko srce

Ko može pobrojati sve one koji u ovim trenucima žele da pomognu. Jer, u nesreći se čovjek naslanja na čovjeka

Neko je zapisao: nema veće pomoći od pomoći ljudima kada se nađu u nevolji. A nas je takva nevolja ovih dana 1991. godine snašla. Izginuli su mladi ljudi braneći Jugoslaviju. Ostavili za sobom nezbrinute porodice. Ucviljene majke i očeve, nejaku djecu. Baš u tim i takvim teškim trenucima naši ljudi dokazuju da su ljudi. Spremni da pomognu. Ublaže makar donekle bol i nagomilanu tugu. Ovaj reporter ovih dana našao se u čudu. Pomoć koja pristiže porodicama poginulih boraca, ranjenih vojnika, odvažnih ratnika – rezervista je velika a prostor da se to dobročinstvo zabilježi mali. Mnogi jednostavno donesu robu, obuću, dio svoje male plate i predaju je Crvenom krstu, ne želeći da se njihovo ime nađe u novinama. Ko nebi u ovakvoj muci pomogao. “Pomoć stalno pristiže”, “Uz lijepe želje i pečena jagnjad” – Mještani Pavinog Polja posjetili su ratište i borcima ponijeli čak 63 pečena jagnjeta, dva pečena vola i veće količine osvježavajućeg pića, cigareta i uz to 100.000 dinara. Vojni invalid Radomir Ilijin Sekulić Bato za ratnike je izdvojio čak 20.000 dinara. Radnici “Radoja Dakića” svim svojim rezervistima na frontu ukupno 600.000 dinara. Radonja Dedić došao je u Crveni krst Crne Gore da uplati za porodicu poginulog borca 5000 dinara i “uzgred” se prijavio kao dobrovoljac – hoće na front. Porodici Radisava Srdanovića, koji je otišao u rat, ostavljajući za sobom petoro maloljetne djece, dodijeljen je stan. Učenici Osnovne škole “Sutjeska” – prvaci sakupili su pare za njegovog sina Aca, koji je samo nekoliko dana pred pogibiju napisao najdirljivije i najpatriotskije pismo svom ocu. Pismo koje je svaki borac izrezao iz novina i stavio ga u mali džep da mu grije grudi. Ko može nabrojati sve one koji ovih dana žele da pomognu, koji pomažu.

I ja se zaista plašim danabrajam jer mogu napraviti nepravdu prema onima brojnim penzionerima, službenicima bez plate, ljudima koji su dali krv, studentima koji su se odrekli bonova za ručak i večeru zbog ratnika, koji brinu za njihov miran san, ako ga još ima, jednom romu iz Titograda koji ima deveto djece, a koji će, kako reče, poći da ako ne hljeba da krv.

Pomoć je velika kao nesreća. A u nesreći se ljudi najbolje poznaju.

I s t o č n a H e r c e g o v i n a

Vrhovništvo gomila trupe

Bjesni propagandni rat. Dok teče primirje, vrhovništvo koncentriše jake snage na desnoj obali Neretve. Nevesinje napustaju ekstremni DHZ-a i SDA

Hercegovinu i danas obasjana toplo sunce. Plavo nebo iznad planina Veleža ne paraju avioni JNA, a na položajima koji su zaposjele crnogorske ratne jedinice, izuzetno je mirno.

Dok oružje miruje, pravi propagandni rat odvija se svom žestinom. Oni koji su u prilici da slušaju radio stanice Split, Čaplinu i Mostar, hrane se providno smišljenim lažima. Tuđmanovi "informatori" javljaju da se crnogorske jedinice ponašaju kao okupatori, da pljačkaju i teroriju ovdašnji narod i da ih zbog toga pripadnici MUP-a zarobljavaju. Od ovoga, naravno, nije ništa tačno. Zarobljenih nema, svi vojnici i starješine koje smo danas posjetili na položajima kod Stoca, Čapljine i kod vojnog aerodroma u Mostaru su živi i zdravi, dobro se osjećaju i disciplinovano izvršavaju sve predviđene zadatke.

Uz tekući propagandni rat, prema dobro obaviještenim izvorima, hrvatsko vrhovništvo, uporedo, na desnoj obali Neretve kontroliše jake snage. U formacijama od 250 do 300 vojnika, Tuđmanovi bojovnici žure da zaposjednu važnije strateške tačke.

Saznajemo, takođe, da je juče u Lišticu prispjelo oko hiljadu takozvanih gardista, naoružanih snajperima i bacačima čehoslovačke i njemačke proizvodnje. Policijske stanice Stolac, Čapljina i Neum potpuno su se stavile u službu hadezeovske politike. Put Mostar – Čitluk pripremljen je za miniranje i kontrolišu ga naoružane seoske straže. U jednom kamenolomu kod Čitluka improvizovano je strelješte za Tuđmanove bacačije. I u Kardeljevu nema mira. Pripadnici MUP-a zaplijenili su 15 teretnih vojnih auta koja bi im eventualno poslužila za "maskiranje" akcije protiv pripadnika JNA. U Zapadnoj Hercegovini u toku je pojava skidanja registarskih oznaka sa automobila, a to je znak da se ekstremi sa ovog područja pripremaju za diverzantske akcije.

Bilo kako bilo, vojnici i starješine Titogradskog i Užičkog korpusa JNA, kao i vazduhoplovne baze u Mostaru strogo poštuju primirje, ali su budni.

- Prisustvo ratnih jedinica iz Crne Gore na našem terenu stvorilo je uslove sigurnosti i dalo nam je još više elana za izvršavanje zadataka, riječi su Živomira Ninkovića, komandanta avijacijske jedinice, i Boža Novaka, komandanta raketnog puka.

Crnogorski rezervisti, pod zastavom JNA, svojim prisustvom uspokojili su ovdašnji srpski narod i sve one kojima je stalo do mira.

Njihovo prisustvo jedino smeta čelnicima HDZ-a i SDA koji vode ustašku politiku protiv JNA.

Izvršno vijeće Nevesinja danas je razmatralo političko-bezbjedonosnu situaciju u ovoj opštini, koju je ovih dana napustilo nekoliko muslimanskih porodica. Svim žiteljima Nevesinja, bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost, zaključeno je, garantuje se miran i spokojan život. Ovaj grad, naglađeno je, u toku proteklih dana napustili su samo ekstremi iz redova SDA, koji su pljuvanjem i provokacijama dočekali crnogorsku vojsku.

U Mostaru život teče normalno. Lica ovdašnjih žitelja nijesu smrknuta onako kako bi to željelo hrvatsko vrhovništvo, koje uporno nastoji da ubijedi ovaj narod da živi pod okupacijom JNA i "crnogorske četničke vojske". Polja oko Mostara i Nevesinja su "živa". U toku je berba grožđa i duvana. Kod Nevesinja, na jednoj plodnoj njivi, danas smo vidjeli rezerviste i seljake kako zajednički vade krompir...

Crnogorci u Divuljama

Četa mala, ali odabrana – iz sastava Titogradskog korpusa nalazi se u Divuljama. Sinoć smo razgovarali sa starješinom ove vazduhoplovne baze, koji je pun hvale na račun Crnogoraca, koji su u pravom svjetlu predstavili crnogorsko oružje.

Svi vojnici i starješine ove jedinice su živi i zdravi i uspješno izvršavaju zacrtane zadatke na obezbjeđenju heliodroma u Divuljama.

N a r a t i š t u

Dubrovnik "brane" Kurdi!

Jedinice JNA stigle na tridesetak kilometara od Dubrovnika. U gradu pod Srđem ustaše i razni bjelosvjetski plaćenici planiraju zaumni scenario rušenja drevnih klturno-istorijskih spomenika. U Vitaljini se, umjesto "šahovnice" vijori jugoslovenska trobojka

Razbijene ustaške horde i razni bjelosvjetski Tuđmanovi plaćenici – među kojima ima Kurda, Bugara, Rumuna, Turaka, Iračana, pa čak i Filipinaca – pružaju posljednji otpor jedinicama JNA i rezervistima koje su stigle nadomak Dubrovnika.

Danas su vođeni žestoki okršaji oko Čilipa, Grude i još nekih mjesta u Konavlima u kojima su učestvovali artiljerija, mehanizovane oklopne jedinice i pješadija. Djelovale su i jedinice uz morsku obalu. Oslobođen je Molunat, a u Vitaljini, snažnom ustaškom uporištu, danas poslije podne,

na Crkvi svetog Spasa, zavijorila se jugoslovenska trobojka, umjesto "šahovnice".

U redovima jedinica JNA i rezervista, bar koliko je poznato do slanja ovog izvještaja, nema poginulih niti ranjenih.

Juče je na zidinama Dubrovnika jedan čas bila istaknuta bijela zastava. Potom je zamijenila šahovnica, a trojica izbjeglih Dubrovčana, koji su istakli znak predaje, kazivali su danas da su dvojica njihovih sugrađana, koji su, takođe, učestvovali u ovom činu, likvidirani.

No, bilo kako bilo, Dubrovnik se nalazi u snažnom obruču i samo je pitanje dana kada će ustaše i raznobojna Tuđmanova vojska, koja spas traži u starom gradskom jezgru, biti prinuđena da se preda.

Ostavljeni zlikovci, saznaje se, sačinili su zaumni scenario rušenja drevnih kulturno-istorijskih spomenika u Dubrovniku, u očajničkom nastojanju da spasu glavu. Praktično, Dubrovčani su njihovi taoci.

Zbog toga će JNA, koja se striktno pridržava načela da ne nastrada nijedan civil, čak i po cijenu sopstvenih žrtava, a uz to nastojeći da ne ošteti vrijedne kulturno-istorijske spomenike, morati da uloži dodatne napore da bi ostvarila postavljeni zadatak: da ustaše polože oružje.

Situacija u istočnoj Hercegovini

Bojovnici ne miruju

Položaj oko Mostara pojačavaju se dobrovoljcima iz Nikšića. Danas stigli i pojedinci iz Valjeva, koji su se pokajali. Umjesto zakazanog mitinga u Mostaru održano kulturno-umjetničko veče

Tuđmanovi bojovnici koji juče i danas trpe velike gubitke, oko Slanog, Stona i Dubrovnika, sinoć ipak nijesu napali mostarski aerodrom. Razbijene ustaške horde sada više vode računa kako da spasu živu glavu i nemaju vremena da razmišljaju o eventualnim protivudarnim akcijama jedinica Titogradskog i Užičkog korpusa JNA.

Bilo kako bilo, jedinice JNA, koje obezbjeđuju mostarski aerodrom su uvijek budne i spremne da neutrališu napad bilo kojeg neprijatelja, pa ma koliko on bio obučen.

Jedinica JNA 2277, kojom komanduje starješina Krsto Đerić, danas je pojačana velikim brojem dobrovoljaca iz Nikšića. Položaji oko Mostara svakodnevno su borbeno jači, a onamo je danas stigao i jedan broj Valjevaca. Napuštanjem položaja nedavno kod Nevesinja, neki Valjevci su konačno shvatili da to znači i gubljenje vojničke časti. Pojedinci su se pokajali, pa se sada ponovo vraćaju u jedinice JNA.

Tenzija ratne psihoze u Mostaru i uopšte u dolini Neretve ne jenjava. Naprotiv, ovdje je stalno prst na obaraču, a oružje spremno da svakog trenutka progovori. Na položajima oko Mostara, u rovovima i na osmatračnicama, gdje se nalaze crnogorski rezervisti svuda vlada prava borbeno gotovost i drugarstvo. Vojnici i starješine s nestrpljenjem očekuju komandu da učutkaju ustaše, koji još prijete i koncentrišu svoje trupe na desnoj obali Neretve. Saradnja vojnika i starješina je izvanredna. U zajedničkom stroju, pod zastavom JNA su i "aktivni" vojnici i rezervisti. Posebnu saradnju, crnogorski rezervisti imaju sa pripadnicima vazduhoplovne jedinice. Svaki borbeni let pilota, oni pozdravljaju sa oduševljenjem.

Ustaše u uniformama JNA

Danas smo iz pouzdanih izvora saznali kako su poginuli i ranjeni neki crnogorski rezervisti kod Slanog. Naime, ustaše obučene u uniforme JNA na položaju su se rukovali sa crnogorskim rezervistima, a nakon toga su, podmuklo i iznenada otvorili žestoku vatru... Inače, upravo saznajemo da se i u okolini Dubrovnika ustaše služe starim metodama. Postavljaju ultimatum pripadnicima JNA da će ako ih i dalje budu napadali, pred sobom stvoriti "živi zid" od taoca, što znači i žena i djece.

Sa pripadnicima jedinice JNA koja je upala u ustašku klopku u Čepikućama

Pogrešna strategija

Nakon tvrdnji da su gubitke pretrpjeli najviše zbog pogrešne komande, peživjeli borci Treće čete iz jedinice Savine divizije uglas poručuju: "Tražimo nove borbene zadatke, da časno osvetimo naše hrabre drugove"

U Trećoj četi iz jedinice koja nastavlja tradicije proslavljene Savine divizije, danas vlada tuga za izgubljenim drugovima. Prema nepotvrđenim informacijama u klopki, u koju je ova četa sinoć upala u selu Čepikuće poginulo je devet a ranjeno 15 njenih boraca. Za tolike gubitke pripadnici ove jedinice okrivljuju komandu. Tvrdi, svi do jednoga, i da ih taj zadatak nije "sljedovao", jer su bili "jedinica u rezervi". To vezuju za ime generala Torbice, kojih ih je juče posjetio i pohvalio kao najbolju jedinicu na ovim položajima.

Ovo tvrde starješine i obveznici: Željko Medenica, Sreten Adžić, Veljko Darmanović, Mirko Rašović, Sala Sekulović, Zoran Vujačić, Ranko Adžić, Ranko Đalasan, Dušan Kuć, Vojislav Bulatović, Dražen Perutović,

Miodrag Bošković, Radisav Savić, Vojislav Klikovac, Nebojša Vujačić, Dejan Blagojević...

- Kako ne bismo sumnjali – kaže Mirko Rašović a ostali potvrđuju, kada nam je naređeno da ka Slanom idemo cestom u koloni po dva, jer je, navodno, teren slobodan. Tako smo postupili i upali u klopku. Mi Crnogorci ne kukamo zbog žrtava i rana, nego tvrdimo da su one bile nepotrebne i posljedica takve komande. Pomenuti zadatak mogli smo da izvršimo sa znatno manje žrtava.

Ova jedinica je duže vremena provela na vježbama, tako da je bila dobro osposobljena, i svi su jednom “dušom disali”. Samo zahvaljujući tome kao i izuzetnoj hrabrosti i samoorganizovanju, preživjeli su se izvukli iz ustaške zasjede, koja je, kako pričaju, ovoj četi bila treća klopka na položajima između Trebinja i Dubrovnika.

Pogrešnim smatraju i to što je ova jedinica ostavljena juče na nepovoljnom položaju za odbranu, tako da su je ustaške snage punih pet sati zasipale žestokom minobacačkom paljbom. Vatra je, inače, najavljena zvonjavom zvona na katedrali i to odmah po uzlijetanju helikoptera JNA u kojem je bio general Torbica.

Na sreću ova hrabra četa je izdržala i to “vatreno krštenje” i probila front do Slanog na obali mora. I, uz izričit zahtjev da doslovce objavimo njihov revolt svi uglas poručuju: “Tražimo nove borbene zadatke, da časno osvetimo naše hrabre drugove”.

Ovom njihovom svjedočenju samo da dodamo drugu stranu, njihovu komandu, nijesmo uspjeli da čujemo. Šta sve stoji u pomenutim primjedbama, utvrdiće, bez sumnje, nadležni organi JNA.

Živi smo i zdravi

Na položaju Vodovađa, iznad Grude, upravo smo pri odlasku na ratni zadatak seli dvojicu oficira, poručnika Ranka Matijaševića i kapetana Veljka Milića iz jedinice potpukovnika Milana Miličića.

- Javljeno je da smo poginuli, ali kao što vidite, živi smo i zdravi, rekoše nam u prolazu oficiri žureći na položaj. Njihovi drugovi dodadoše – ne samo živi nego hrabri i odvažni, a onima koji proturaju takve vijesti recite da nećemo nasjesti na prljavi propagandni rat, već ćemo disciplinovano izvršavati svoje zadatke.

Jedinice JNA zauzele aerodrom Čilipi

Na vratima Dubrovnika

Pripadnici JNA napreduju prema Cavtatu. Uskoro se očekuje zauzimanje i toga utvrđenja. Ustaše u povlačenju pale kuće. Konavoski hadezeovci “oživjeli” Pavelića

Toranj na donedavno međunarodnoj vazdušnoj luci, potom ustaškom uporištu, danas običnom razbojištu je pao. Uništena su mitraljeska gnijezda, koja su pokušavala da siju smrt, a posijala su vlastitu nesreću. Tenkovske jedinice JNA već su na domaku Cavtata, u selu Močići. Očekuje se skorašnji pad i toga mjesta, u čijem hotelu “Kroacija” se nalazio krizni štab.

Prema do sada pristiglim informacija, na strani jedinica JNA nije bilo žrtava. Vještima komandovanjem i pojedinačnom disciplinom vojnika, mučki ustaški snajperisti i tobđžije gađaju u prazno.

- Na sve načine, a najprije strpljivošću, pokušavamo da sačuvamo, koliko je to moguće, ljudstvo i tehniku – riječi su komandanta ratišta u Konavlima general-majora Branka Stankovića.

Ostaci ustaških formacija su i danas, pri povlačenju, koliko im je bilo dopušteno da stignu, palili kuće na Čilipima. Pokušavaju da krivicu prebace na JNA. U preostalim, nezapaljenim kućama, pronađeno je mnoštvo slika Ante Pavelića, uzora hrvatskih koljača, koje je osokolila Tuđmanova “demokracija”, čiji časnici su pravili lance od dečjih prstiju.

Zanimljivo, Pavelićeve fotografije su nađene u svim nespaljenim a zauzetim kućama na Čilipima. Treba li se onda čuditi stradanju toga, nagenocid spremnog naroda.

Ustaše su, dakle, poglavnika oživjele. Vidi se koliko uspješno. Nije li njima Pavelić još jednom popalio kuće? O okaljanom obrazu izlišno je govoriti, bar kada su čuvari njegovog “djela” u pitanju.

Jučerašnja iznenadna pogibija komandanta Vojno-pomorskog sektora, kapetana bojnog broda Krsta Đurovića, bolno je odjeknula na ratištu. Od podmukle ustaške ruke pao je vojnik, i čovjek. Prvi od svih pripadnika jedinica kojima je komandovao. Teško je, po vojničkim iskustvima i čudno, kada komandant gine. Ali, general Đurović je poginuo časno. Da časnije ne može biti.

Akcije su u toku. Jedinice u trećoj borbenoj liniji i dubokom zaleđu pretražuju teren. Zarobljavaju sakrivene ustaše.

Prva linija je, rekosmo, u predgrađu Cavtata. Na vratima Dubrovnika.

Na vijest o smrti Krsta Đurovića

Komandant – prva žrtva

Za njega je, kao i za sve nas koji ovih dana živimo sa strepnjom i zebnjom za život svakog borca na ratištu, bilo najvažnije da proteklih dana u Vojno-pomorskom sektoru Boka nije bilo ljudskih žrtava. On je prva

Komandant vojno-pomorskog sektora Boka, kapetan bojnog broda Krsto Đurović prva je žrtva u ovom Vojno-pomorskom sektoru. Nema, valjda, novinara ovdje u Herceg-Novom, koji svojoj redakciji na vijest o smrti Krsta Đurovića nije ovo saopštio.

A koliko juče komandant Đurović, povodom ofanzivnih akcija JNA naratištu oko Dubrovnika, mogao je s ponosom da saopšti da ljudskih žrtava u borbenim dejstvima jedinica vojno-pomorskog sektora nije bilo. Za njega je to, kao i za sve nas koji ovih dana živimo sa strepnjom i zebnjom za život svakog borca na ratištu, bilo najvažnije. Komandant Vojno-pomorskog sektora Boka na djelu je pokazao proteklih dana vještinu ratovanja – u sektoru dejstva jedinica sačuvati živu silu. Zato je, osim dobre praklike, i ratničke mudrosti trebalo i mnogo više. Ljudsko srce. Čak i oni koji komandanta Đurovića nijesu lično poznavali, danas, dok slušaju saopštenje Vojno-pomorskog sektora Boka, telegrame saučešća, riječi bola i tuge njegovih drugova, saboraca, poznanika, komšija iz Herceg-Novog, Kotora i Tivta, mogu osjetiti kakav je čovjek i ratnik bio.

Vojnici su ga proteklih dana, možda, tek bolje upoznali. Sa njima je, baš kao pravi komandant, bio na prvoj borbenoj liniji. Iako protivnika ni jednog trenutka nije potcjenjivao ("radi se o vještoj gerilskoj taktici") smjelost je, kao i njegov saborac general-potpukovnik Jevrem Cokić, pokazivao ličnim primjerom.

Vijest o njegovoj pogibiji bolno je odjeknula među ratnicima. uvjerali smo se u to na mnogim linijama fronta oko Dubrovnika. Najteže je na sektoru dejstva njegovih jedinica. Oni su ga i najbolje poznavali. Smrt drugova, i starješina, u ovim ratnim danima među borcima se drugačije doživljava. Umjesto skrhanosti, bola, suza, neki unutrašnji naboj. Dostojanstvo, snaga, dodatni moral. Rat mijenja psihologiju ljudi. To smo mogli i danas osjetiti na prvoj liniji fronta, neposredno pred početak borbi za aerodrom Čilipi. General major Branko Stanković, koordinator akcija na sektoru oko Čilipa, povodom jučerašnje nesreće kaže: "To nam je vrlo teško palo. I kao ljudima i kao starješinama i kao potčinjenima. Ali, u ovoj situaciji to je, čini mi se, dalo jedan dodatni zamah operaciji. Kad drugovi i starješine ginu na takav način, inat u borcima da se istraje još je veći.

Porodici Đurović i Komandi Vojno-pomorskog sektora Kumbor neprestano stižu telegrami saučešća. I od zvaničnika i običnih ljudi. Učinili su to danas brojni Novljani.

Za razliku od ratišta, vijest o smrti ovdje se prima drugačije. Suze u očima, skrhanost, bol. Osjetili smo to na svakom koraku, u kontaktu sa Novljanima, posebno onima koji su Krsta lično znali, prije svega kao čovjeka. Običan, jednostavan, skroman. Svakako ponajbolji učenik svojih roditelja učitelja Lazara i Tanje Đurović, koji pamte generacije cetinjskih, grahovskih, nikšićkih i kotorskih đaka.

Zabilježeno u bijelopoljskom vojnom odsjeku

Majka Zlatija hoće na front

"... Nemoj nas obrukati, nego tamo kad budeš opalio onako muški, neka sve grmi" Rajko Božović, svome jedincu, sinu Vesku, pred odlazak na front

Sin Radule mi je već na frontu. Radun se danas prijavio u dobrovoljce. Hoću da idem sa svojim sinovima. Hoću da na frontu budem majka svim onim borcima koje su majke ispratile sa ponosom i strahom nabranik slobode. Nijesam vična oružju, ali znam da kuvam, da operem i pokrpim vojničku odjeću. Danas svi, a majke u prvom redu, treba da budu uz svoje borce. Ne mogu da shvatim majke koje idu da iz vojničkih redova izvuku svoje sinove. Nijesu oni njima draži nego nama naši, ali znam da život bez slobode nije život.

Zato ne žalim ni sinove ni sebe, rekla je u bjelopoljskom Vojnom odsjeku Zlatija Drobnjak, gdje je došla da se upiše u kolonu odlučnih koji idu na branik slobode. Inače, spisak bjelopoljskih dobrovoljaca je sve duži. Prekjuče je odavde otišla prva grupa dobrovoljaca na front. U Vojnom odsjeku je svaki dan puno onih koji hoće da bez zadržavanja krenu na prvu borbeni liniju. Među njima su Sonja Krgović, Zlatija Drobnjak i Stanica Marinković.

Među crnogorskim artiljercima na Grabu

Desetka iz rodoljublja

Odbrana otadžbine ne može da čeka, poručuju artiljerici koji na ratištu polažu ispit iz drugarstva i patriotizma

Dabogda vam vazda pucalo! Ovako se danas u Trebinju i okolnim selima dočekuje svaka kanonada iz dalekometnih topova koji gruvaju dolje, na prilazima Dubrovnika.

Danas je naša ekipa, zajedno sa predstavnicima Lutrije Crne Gore, posjetila na položajima hrabre artiljerce – rezerviste iz haubično-artiljerijske divizije. Na položaju su zajedno Danilovgrađani, Pljevljaci, Titograđani, Nikšićani, Kolašinci. Vuksan Bjelica, radnik građevinskog "Crna Gora", Borislav Čolović, Mijat Kovačević, Vidak Asanović, Miodrag Vuković, Gordan Bojić, Vojislav Terzić, Sreten Krstović, Milorad Zečević, Goran Kovačević, Stojan Dimitrov, Željko Vlahović, Hamdo Kordić, Vjekoslav, Obrad, Miro i Dragan Mrdak, Božidar Popović. Tu su i vojnici Stojan Dimitrov iz Strumice, pa Ibrahim Aljemi iz Gostivara.

Priče ovih momaka su iste: pobijedićemo ustašku soldatesku i bjelosvjetske plaćenike koji prijete Jugoslaviji. Satjeraćemo ih iz njihovih jazbina našim topovskim granatama, jer oni nijesu ljudi sa kojima se može govoriti o miru. Uzalud im je, kažu, i to što su dobro naoružani i dobro utvrđeni. Nemaju ono što imaju naši artiljerci – junačko srce i moral pobjednika. priče koje su nam ispričali potvrđuju te riječi. Na ovaj položaj stigla su četiri dobrovoljca, četiri Vlahovića. Interesantna je priča o Željku Vlahoviću, vojniku koji se vratio sa regularnog odlasuženja vojnog roka, prespavao jednu noć kući i pošao na bojište kao dobrovoljac. Ili, priča o dvojici braće Obradu i Miru Mrdaku, koji su u borbu povelili dva sina – Vjekoslava i Dragana.

Uspjeh ove jedinice umnogome zavisi i od topografa Mila Raičkovića iz Pljevalja. Njegovi drugovi kažu da ne zna da odbije zadatak i da je prosto nepogrešiv. Za moral je zadužen Kruščić iz Bijelog Polja. Ispričali su nam i o "slučaju" Gorana Kovačevića iz Danilovgrada. Javnost je već bila obaviještena da je on teško ranjen, a on je na bojištu, sa grupom drugova, upravo tada uhvatio jednog hrvatskog mupovca.

Među braniocima Jugoslavije na ovom položaju ima i radnika, studenata i direktora. Sreli smo i dva rudara – dva drugara, Gordana Bojića iz Rudnika uglja Pljevlja, sada komandanta pozadinskog voda haubičke jedinice i Vojislava Terzića, njegovog sugrađanina. Nema tu šta da se priča – kažu u glas. Osvojićemo Dubrovnik, razoružati sve fašiste u Hrvatskoj. Jedino će se tako vratiti mir ovoj zemlji. Što se naše jedinice tiče, drugarstvo je za priču, moral takođe. Poručujemo našim porodicama, drugovima i prijateljima da smo dobro, zdravo i da mislimo nanjih.

A da rodbina i prijatelji neprestano brinu najbolje se može vidjeti na putevima od Trebinja prema porijeklu ratnih sukoba. Svuda automobili sa registracijama crnogorskih gradova, sa majkama i očevima zabrinutih lica. Dok je naša ekipa boravila na ratnom položaju, Miodragu – Burdu Vukčeviću došla je u posjetu čitava porodica. Otac Vasilije Vukčević, penzionisani potpukovnik, majka Darinka, domaćica, i brat Zoran, radnik "Karneksa" iz Vrbasa. Naravno, po starocrnogorskom običaju, našalo se tu i nove crnogorske loze i pečenja.

Ovakvih i sličnih priča može se zabilježiti mnogo. Recimo o Budimiru Raziću, bokseru titogradske "Budućnosti", koji je prvi u svim okršajima, ali i apsolutu Elektrotehničkog fakulteta Radomanu Vranešu iz Pljevalja koji nije htio ovih dana da izađe na ispit, iako ga je pripremio. Ispit, kaže on, može da sačeka, ali odbrana otadžbine ne. Ovo je moj ispit iz drugarstva, patriotizma i rodoljublja. Obećavam da ću ga, kao i svi moji drugovi, položiti. Naravno, niko i ne sumnja u to.

U sestrinom zagrljaju

U predahu između dva okršaja zabilježili smo i susret brata i sestre Sretena i Mire Krstović iz Golubovaca. Mira je zaposlena u Lutriji Crne

Gore i dok su njene kolege uručivale pomoć ovog kolektiva vojnicima na Grabu, ona je išla od grupice do grupice, tražeći svog brata. Ubrzo je došao. Susret je bio dirljiv.

Ovo nam je prvo viđenje poslije petnaestak dana, kaže Mira. I to na položaju. Ponosna sam zbog toga...

- A meni je krivo što sam obmanuo crnogorsku javnost, šeretski će Sreten. prije dva dana sam Televiziji izjavio da ću se jutros okupati na Dubrovačkoj rivijeri. Izgleda, međutim, da ću morati sačekati još koji dan, jer su se ovi fašisti dobro ukopali i utvrdili. Međutim, ući u Dubrovnik dan ili dva dana kasnije i nije toliko važno. Važnije je biti oprezan, pa pobijediti sa što manje gubitaka, kaže Sreten.

Ranjenik pomaže ranjeniku

Titogražane Miroslava Drakulovića, Zorana Jovičevića i Milorada Pavičevića kao i Milivoja Bulatovića iz Kolašina zatekli smo na Odjeljenju hirurgije. Oni su povrijeđeni na putu između Ravnog i Slanog. Ubijedili su da je najgore prošlo, a čim se oporave spremni su za povratak na front.

- Postrojeni smo, po komandi generala Torbice, ispod šahovnice kod groblja, da bi nam podijelili municiju. Nijesmo je svi ni dobili kada su snajperisti zapucali. Meci su ljeteli sa svih strana. Puno drugova mi je stradalo. Drugarstvo i moral u jedinici su za svaku pohvalu. Povrijeđeni je pomogao povrijeđenom, kaže Zoran Jovičević koji ima ustrelnu ranu kuka.

Nada u povratak

Računajući da smo u Dubravi završili posao pripremili smo se za novi napad. Međutim, na samom izlazu granata je pogodila mene i nekoliko drugova, priča Titograđanin Marjan Hajcman, vojnik iz jedinice "Veljko Vlahović", kome je povrijeđena lijeva ruka. Iznerviran što se to desilo baš poslije uspješne akcije on duže vremena nije htio da odlazi sa ratišta po pomoć ljekara.

- Naređenje potpukovnika Koprivice da idem u bolnicu prihvatio sm, veli Marjan, uz njegovo obećanje da će me brzo vratiti u jedinicu. Pošto je urađena plastična hirurgija, čim rana malo zacijeli Marjan se nada, kaže, povratku drugovima.

"Dragi moji drugovi i braćo Crnogorci, ja sam ranjen u borbi 1.10.1991. godine i trenutno se oporavljam od zadobijenih rana. Zato vas puno pozdravljam i želim da izdržite do kraja. Ja ću vam se pridružiti čim makar malo rane zarastu. Zato braćo naprijed, ja sam sa vama.

Borislav – Boro Ivanović

P a n o r a m a

NIKŠIĆ: Grad velikog crca

Danas je iz nikšićke kasarne prema hercegovačkom ratištu otišla još jedna četa sastavljena od oko 70 vojnika dobrovoljaca. prema riječima načelnika Vojnog odsjeka i Teritorijalne odbrane Nikšića, potpukovnika Momčila Perovića, broj dobrovoljaca iz Nikšića zaključen sa današnjim danom je 1.128.

“Broj dobrovoljaca je impozantan. Međutim, problem je nedostatak dijela opreme, što naši dobrovoljci ne mogu da shvate, već hoće odmah s puškom u ruci da jurišaju. Tražićemo preko Komande korpusa da nam se obezbijedi oprema srazmjerno prilivu dobrovoljaca. Moramo, ipak, u tome biti oprezni jer dio opreme moramo sačuvati za odlučujuće akcije koje dolaze, kaže potpukovnik Perović.

ŽABLJAK: Poklonili vola

TripkoNovosel, ugledni poljoprivrednik sa Bosače kod Žabljaka, i Budimir Andeselić, vozač Zajednice NP “Durmitor”, udružili su novac, zajednički kupili vola, jutros ga utovarali na kamion i odvezli na ratište kod Dubrovnika. Transport ovog neobičnog poklona za vojnike obezbijedio je SKI Centar Durmitor ustupivši odgovarajući auto i vozača. Sa njima je otišao i Dajo Vojinović, radnik Kulturno-turističkog centra koji je kupio više šteka duvana i nekoliko flaša pića da časti vojnike.

Na frontu redovnih vojnika i rezervista, raspoređenih u jedinice JNA, sa ovog područja ima više od 200. Znatno je i broj dobrovoljaca, među kojima su i Milovan Baranin i Žarko Krstajić, koji su preključ samoinicijativno otišli i prijavili se u ratnu jedinicu.

ULCINJ: Primjer izviđača

Izviđački odred “Niko Đakonović” organizovao je prikupljanje pomoći za izbjeglice sa hrvatskog ratišta, kao i za borce JNA. U apelu koji je upućen građanima traži se da oni daju odjeću, obuću, ćebad i hranu dužeg roka trajanja.

MOJKOVAC: Hoće na front

Iz mojkovačke opštine se do sada na frontu nalazi, ili je spremno da tamo ode ukupno 784 borca ili svaki 13 stanovnik opštine – rekao nam je Stojan Drobnjak, načelnik Odeljenja za narodnu odbranu pri SO. Dobrovoljac aje ukupno 133, mada se njihov broj povećava. Na front je otišlo 37, a nstrpljenje za poziv onima koji su se javili sve više raste. Zbog toga je na front otišlo desetak ljudi više. Sastav dobrovoljaca je različit i po godinama i po strukturi. Ima ih od 20 do 60 godina starosti.

PLAV: I Muslimani protiv fašista

I prije nasrtaja hrvatskih bojovnika najedinice JNA u neposrednoj blizini granice Crne Gore, na poručju plavske opštine bilo je interesovanje za stupanje u dobrovoljačke jedinice, u prvom redu među stanovništvom crnogorske nacionalnosti. Do sada se prijavilo 23 dobrovoljca, među kojima tri Muslimana i jedna djevojka. To je Senka Gojković iz Velike, kojoj su dva brata aktivne starješine JNA, a treći se nalazi u jedinicama rezervnog sastava. Prijavljivanje i dalje traje i očekuje se narednih dana broj dobrovoljaca bude povećan.

Prvi sse 3. oktobra, javio Petar Bojović, penzionisani milicioner iz Grnčara kod Gusinja. Danas smo saznali da je sutradan, ne čekajući da dođe nared za upućivanje u jedinice, sam otputovao prema Hercegovini i, najvjerovatnije, već se nalazi na ratištu. Ostali čekaju da budu pozvani.

ŠAVNIK: Dosad 60 dobrovoljaca

Iz najmanje po broju stanovnika opštine u Republici već se nalazi 200 rezervista u ratnim jedinicama na ratištu u Hercegovini. Odjeljenju za naodnu odbranu dosad se prijavilo 60dobrovoljaca, a interesovanje je izuzetno veliko.

HERCEG-NOVI: Pomoć stalno pristiže

Pomoć koju Hercegnovljani prikupljaju za borce i pripadnike JNA, koji se nalaze od Trebinja do Dubrovnika, svakodnevno se uvećava. Poredhrane, sokova, cigareta, prikupljena su i znatna novčana sredstva. Novac uplaćuju pojedinci, mjesne zajednice, razna udruženja. Tako je Špiro Vuksanović iz Zelenike uplatio 10 hiljada dinara, Crkva sv. Bogorodice iz Bijele – pet.

BUDVA: Dobrovoljaca sve više

Prema podacima iz Odjeljenja za narodnu odbranu u Budvi, posljednjih nekoliko dana, ovom odjeljenju javilo se 260 dobrovoljaca iz ove opštine, među kojima su i dvije žene.

Dvadeset pet dobrovoljaca prije dva dana već sejavilo ratnim jedinicama na traničnom području između Crne Gore i Hrvatske. Znatno broj njih otputovao je danas u okviru odreda Teritorijalne odbrane ove opštine.

BIJELO POLJE: Neće da čekaju

Juče su iz Bijelog Polja na front pošla 52 dobrovoljca. Inače, interesovanje za dobrovoljni odlazak u redove JNA iz dana u dan sve je veće. Prostorije Vojnog odsjeka pune su ljudi, koji zahtijevaju da idu odmah u borbu. Orgnaima TO zbog toga bilo je teško da ispoštuju zahtjev pretpostavljene komande o slanju 52 dobrovoljca.

- "Hoću da se borim protiv fašista". "Kad mladiginu, sramota je sjediti uz ognjište", "Neću da osramotim tradiciju predaka" – vojnički kratko, rekli su nam Jole Rondović, Lazar Mrdak, Mićun Vuković i Milenko Bošković.

KOTOR: Podrška i solidarnost

Podrška i solidarnost žitelja kotorske komune sa borcima na braniku slobode i domovine, ispoljava se u raznim vidovima. Akcija na prikupljanju pomoći za borce, za porodice rezervista, poginulih i ranjenika i sve one kojima je, u ovim dramatičnim trenucima, potrebna pomoć je u punom jeku: radnici "Jadrana" iz Perasta šalju pun kamion hrane kasarni u Kumboru. Učenici OŠ "Veljko Drobnjaković" iz Risna sakupili su 1.500 dinara. U MZ Radanovići sinoć je sakupljena samo za dva sata 52 hiljade dinara, a mještani Radanovića poslaće cijelo stado od 40 ovaca, naravno, pečenih, vojnicima na frontu. Ribar Mirko Lazarvić iz Bigove, pokloniće vola vojnicima i rezervistima, a ponudio je smještaj za jednu porodicu izbjeglica u svom domu.

Žene Škaljara, Prčanja, Dobrote i drugih mjesta, otvorile su punktove za prikupljanje hrane, pića, sredstava za higijenu i drugih stvari, neophodnih borcima. I juče je nekoliko radnih organizacija uputilo pun kamion hrane na front na graničnom području sa Hrvatskom, a u pošiljci se našla i ogromna torta koju su umjesile žene "Jugopetrola" za sve vojnike koji ovih dana slave rođendan.

ROŽAJE: Ćutnja i strepnja

Ratna događanja na granici Crne Gore, Hrvatske i u Hercegovini, u rožajskoj opštini prate se ćutanjem. Zapravo, nema zvaničnih reagovanja ni jedne od političkih stranaka, a nijesu se oglasili ni opštinski forumi. Ratni okršaji, istina, izazivaju strepnju i strah, a izvještaji sa ratišta prate se sa izuzetnom pažnjom.

Ugao gledanja naratne događaje ovdje zavisi od stranačke i nacionalne pripadnosti. Prema već ranije izrečenim ocenama SDA, JNA je izgubila obilježje jugoslovenske i narodne vojske. Kod Crnogoraca i Srba, međutim, primjetno je raspoloženje prema JNA. No, uprkos različitim gledanjima ovdje je mirno i nema međunarodnih i drugih incidenata. Život teče, uz miris ratne psihoze, naizgled uobičajeno, a na nemirna vremena podsjeća i mobilisani rezervni sastav milicije. Sa žaljenjem se primaju vijesti i slike poginulih mladića. Prema nezvaničnim saznanjima, sa područja ove opštine u ratnim jedinicama koje se nalaze u zoni ratnih dejstava ima svega desetak rezervista. Podsjetimo, posljednja mobilizacija ovdje je naišla na veoma slab odziv. Danas smo saznali da su se Sekretarijatu za narodnu odbranu u Rožaju javila dva dobrovoljca spremna dakrenu na prvu borbenu liniju. To su Feriz Luboder i Mojsije Babović.

CETINJE: I djevojke u stroju

U Cetinju se javilo oko 450 dobrovoljaca. Među njima je i 11 žena i djevojaka, koje žele da se pridruže svojim drugovima. Na ratištu preko hiljadu rezervista iz Cetinja časno izvršava svoje borbene zadatke. Danas je, kako doznajemo, u ime svih dobrovoljaca njih dvadesetak bilo kod predsjednika Skupštine opštine i tom prilikom su tražili da odmah dobiju uniforme i naoružanje, te da se smjeste do odlaska na front u kasarne. Inače, 15 dobrovoljaca je već upućeno sa materijalnim sredstvima u jedinicu 2331. Mirko Gardašević, sekretar Vojnog odsjeka u Cetinju, obavijestio nas je da su najodgovorniji predstavnici cetinjske opštine prije neki dan posjetili cetinjske borce iz brigade "Veljko Vlahović", na ratištu u blizini Trebinja, a svoje drugove na Debelom brijegu posjetili rukovodioci Sindikata "Obod".

Inače, danas je u Cetinju pojačana akcija pružanja pomoći porodicama vojnih obveznika koji se nalaze u ratnim jedinicama.

Po riječima Slobodana Martinovića, sekretara Crvenog krsta Cetinja, u toku sjutrašnjeg dana dio porodica će biti posjećen i pružice im se adekvatna pomoć. Inače, akcija je stalna. Na spisku dobrovoljnih davalaca krvi je preko 40 osoba. Istovremeno, teče akcije pomoći za 21 izbjeglu porodicu iz Slovenije i Hrvatske, koje su ovdje našle utočište.

TITOGRAĐ: Želja od hiljadu želja

Od početka ratnih operacija jedinica JNA u Hercegovini i na granici Crne Gore i Hrvatske, Vojni odsjek u Titogradu pod stalnom je "opsadom". Ovoj ustanovi svakodnevno se prijavljuju stotine dobrovoljaca. Samo su im godine različite – želja im je ista, velika: hoćemo, vele, u prve borbene redove, i to odmah.

Objašnjenja da će svi biti upisani, da budu strpljivi i da će ih pozvati ako bude potrebno, često nailaze na negodovanje. Kako da mirno čekamo, kažu u glas, kada tamo naša braća, prijatelji i komšije biju tešku bitku. Hoćemo da im pomognemo, da što prije završe posao sa rušiteljima Jugoslavije.

- Hoću da branim svoju otadžbinu i da pomognem braći Srbima. Nema tu šta mnogo da se objašnjava, kaže 56-godišnji Stefan Rašović iz Fundine.

Među desetinama dobrovoljaca danas smo zatekli i sedamdesetogodišnjeg Veljka Radosavovića. S partizanskom knjižicom u rukama strpljivo čeka da ga upišu u podugačak spisak. – I 1941. sam krenuo u rat. Imao sam 19 godina. Iz najuže familije otišlo nas je 12. toro, vratilo nas se troje. Današnje zlo je isto kao ondašnje. Petnaest mojih je sada na bojom polju – poveću ih još 20. Neću da čekam da mi fašisti dođu na kućni prag. Treba ih otjerati što dalje, poručuje Veljko Radosaović.

- Ko je rodoljub, ko je bio u armiji i tamo se zakleo da ne bi trebalo da to pogazi i da ima dilema. Tražicu da me odmah pošalju na prvu liniju

fronta. Treba neprijatelja udarati svom snagom, da zapamti da ne može raditi šta hoće, kaže 27-godišnji Svetislav Lučić, rodom iz Manastira Morače.

I 40-godišnji Boro Mikić, kuvar, otac troje djece je nestrpljiv: hoće u borbu.

- Pošteni ljudi, veli, ne bi trebalo da čekaju. Mjesto im je na frontu.

U drugom redu je i 44-godišnji Radovan Vuković, inženjer u "Radoju Dakiću". Otac je dvoje djece. Njegove misli su ovih dana daleko od najbližih, egzistencijalnih i podstanarskih nevolja.

Svima koji su stasali za oružje, koji mogu da nose pušku mjesto je na frontu. Ne mogu više da čekam poziv pa sam odlučio da se prijavim u dobrovoljce, kaže Vuković.

- Ja sam bio oslobođen vojske, ali u situaciji kada se hrvatska vlast drznula da atakuje na Crnu Goru i na njenu slobodu, svi rodoljubi treba da stanu pod komandu JNA. Spreman sam da odma odem na bojište i da pomognem braći, prijateljima i komšijama, kaže radnik Kombinata aluminijuma Čedo Mijović, otac četvoro djece.

DANILOVGRAD: Visok patriotizam

I pored činjenice da je znatan broj Danilovgrađana mobilisan i uključen u redove Jugoslovenske narodne armije, nadležnima se prijavilo već 150 dobrovoljaca za odlazak na bojište. Taj broj raste, zahvaljujući svijesti građana ove opštine, kažu u Operativnom odboru za praćenje, koordinaciju i sprovođenje mjera odbrambenih priprema. Odbor je inače formirao informativni punkt u Sekretarijatu za narodnu odbranu.

IVANGRAD: Svi hoće na front

Odziv Ivangrađana na posljednjoj mobilizaciji nije bio zadovoljavajući. Međutim, od kako je "zagustilo", već nekoliko dana vojni odsjek bukvano je opsjednut dobrovoljcima između 18 i 60 godina, koji traže da odmah budu upućeni na krizno područje. Za sada ih je preko 200. Raduje i to što među dobrovoljcima ima i Muslimana, a prijavile su se, čak i tri žene: Olga Stojković, Senka Gojković i Milka Marković. Mujko Adrović, pedesetogodišnjak iz Vrbice kod Ivangrada tražio je da bude upućen u Petu proletersku udarnu brigadu, čiji je vojnik bio prije 35 godina.

BAR: Sa pjesmom na bojište

Veliki broj dobrovoljaca i stopostotni odziv do sada pozvanih teritorijalaca, pokazali su da u barskoj opštini ima mnogo više rodoljuba nego što smo mogli pretpostaviti. Za ove riječi pohvale, koje je izrekao komandant opštinskog štaba TO Danilo Mijović, zaista ima mnogo opravdanja. Jer, od boraca koji pripadaju onim jedinicama, a pozvani su na samom početku mobilizacije – skoro niko nije izostao.

Oraspoloženju i borbenom moralu najbolje je govorila pjesma koja se zaorila sinoć, kada su teritorijalci, svrstani pod jugoslovenskim barjakom, krenuli na borbene položaje u okolini Grude. Ispraćeni od roditelja, rođaka i prijatelja, kao da su jedva čekali da stignu na ratište. Nijesu pokazivali ni trunke straha i zabrinutosti, iako ovu protivdiverzantsku jedinicu očekuju izuzetno opasni zadaci. Naime, s obzirom da se na prostorima kojima su prošle jedinice JNA, ponovo pojavljuju ustaški bojovnici, Barani će definitivno "čistiti" teren.

Komandant Danilo Mijović kaže da su barski teritorijalci dobro obučeni, moglo bi se reći pravi specijalci za ove poslove, a među njima ima i onih koji odlično poznaju teren na kojem će djelovati. Neophodno je samo da budu oprezniji i da primjenjuju ono što znaju.

Inače, Mijović ističe da će mobilizacija pripadnika TO već danas biti nastavljena, tako da će uskoro svi teritorijalci iz barske opštine biti pod oružjem.

KOLAŠIN: Odbrana slobode

- Preko hiljadu Kolašinaca trenutno se nalazi u uniformi JNA na položajima gdje se brani Jugoslavija. Odjeljenju narodne odbrane do sada se prijavilo 200 dobrovoljaca od kojih se njih 50 već nalazi na frontu. Među dobrovoljcima ima i žena, kao što su Vukica Vlahović i Zorica Bukilić.

SO Kolašin, Crveni krst, sve stranke, društvena preduzeća, ustanove i Sindikat uputile su proglas građanima Kolašina da se pomognu porodice ratnika, kao i porodice koje su našle utočište u kolašinskoj sredini. Pomoć u novcu treba uplaćivati na žiro račun Opštinskog Crvenog krsta 20110-678-1445. Upućeno je i pismo ratnicima na frontu u kojem se kaže: "Ispunjeni ponosom na vas i na vaš udio u ovoj borbi preporučujemo vam da organizovamo vodimo brigu o vašim porodicama. Ta je briga postala svakodnevna obaveza organa naše opštine, preduzeća, ustanova, službi i brojnih pojedinaca. To shvatamo kao dio naših obaveza ratnih obaveza. Nećemo dozvoliti da ni jedna porodica naših ratnika ostane nezbrinuta, a to znači, bez ogreva, bez hrane i drugih potreba za život. Neka vam ta sigurnost olakša sve teškoće, koje rat i ratni položaji neminovno donose. Stojte čvrsto na braniku naših granica, ne dajte fašistima da ostvaruju mračne ciljeve, budite hrabri i postojani, kao što ste do sada bili.

I sportisti se javljaju u dobrovoljačke odrede

Bokseri idu u stroj

Kompletna bokserska ekipa "Mornara" želi da ide na ratište u Hrvatskoj i Hercegovini. Fudbaleri "Sutjeske" i "Borca" iz Banjaluke daju krv

Iako se na čitavom području Slavonije i Baranje u Baniji, SAO Krajini, srednjoj i južnoj Dalmaciji i Hercegovini vodi rat protiv povampirenog ustaštva i fašizma, u drugim djelovima Jugoslavije, tamo gdje hadezeovska politika nije pustila pipke, sportska takmičenja odvijaju se nesmetano.

Većina sportista, međutim, nije ravnodušna prema svemu što se događa na širokom ratnom frontu. Potvrđuje to i niz primjera. Veći broj sportskih ekipa nastupa u podmlađenom sastavu, jer, njihovi stariji drugovi, prvotimci, već su u prvim borbenim redovima među pripadnicima rezervnog sastava JNA. Zbog toga su, na primjer, budbaleri "Čelika" iz Nikšića, "Iskre" iz Danilovgrada, "Gorštaka" iz Kolašina i mnogi drugi u minulim fudbalskim utakmicama nastupili sa gotovo juniorskim sastavima, a "Luka Bar" i "Orjen" iz Bijele su morali svoje utakmice da odlože na neka bolja, mirnija vremena.

Ima i primjera da su čitave ekipe pristupile dobrovoljačkim odredima. Tako, na primjer, 19 bivših i sadašnjih boksera barskog "mornara" na čelu sa svojim trenerom Radovanović Jovićevićem, izrazilo je želju da se bori na bilo kojem jugoslovenskom ratištu.

- Čim je objavljen poziv dobrovoljcima, odmah smo se javili nadležnim vojnim i milicijskim organima – kaže Jovićević. Već smo bili u Trebinju, ali smo vraćeni sa obrazloženjem da trenutno nijesmo potrebni, ali da budemo spremni za poziv.

U ovoj "ratnoj ekipi", pored trenera Jovićevića, nalaze se i istaknuti bokseri Veselin Bujić, zatim omadinski vice-šampioni države Milutin Durutović i Goran Anđelić, Željko Lazović, Momo Krivokapić, profesionalac Milorad Ćurković, kao i mnogi drugi.

Fudbaleri "Sutjeske" i njihovo rukovodstvo će se uključiti u akciju dobrovoljnog davanja krvi za povrijeđene ratnike, vojnike i rezerviste sa područja Crne Gore.

- Dogovorili smo se da poslije nedjeljne utakmice sa "Borcem" odemo u nikšićki Medicinski centar i damo krv, kaže šef stručnog štaba Sutjeske Darko Kovačević. Vjerovatno će to uraditi i fudbaleri Borca, jer su takvu želju već izrazili.

Potezi barskih boksera i fudbalera "Sutjeske", vjerujemo, neće ostati usamljeni.

Z a p i s i s a r a t i š t a

Ustaše bježe, pale i pljačkaju

Borbe sa šarenom hrvatskom vojskom u povlačenju vode se oko Čilipa. Narod iz sela evakuisan. Bezobzirni plaćenici opljačkali svoje dojučerašnje jazbine. Mnoge kuće razorene, teren miniran. Visok borbeni moral jedinica JNA

Ratno prijedodne tone u još jedan neizvjesni dan. Borbe se vode iza Grude, nadomak aerodroma Čilipi. Konavosko polje i okolina sela Dunave, Ljotu, Lovornu, Popoviće..., pritisla nekakva čudna tama, dim. Grupa naših vojnika ispred bivše kafane "Jadran" na Debelom brijegu. Ne zaustavljaju nas, granica je slobodna, prohodna, ali na vlastitu odgovornost, jer snajperisti i ostaci ustaških formacija izlaze iz svojih rupa i otvaraju vatru. Podmuklo kao što su i naučili.

Zaustavljamo se kod rezervista koji sjede na dojučerašnjim ustaškim grudobranima, napravljenim od vreća sa pijeskom. Hercegovski ugostitelj Petar Bjeladinović Bego prilazi, uzima "Pobjedu" i uvodi nas u razrušenu kafanu – postaju. Na šanku ostaci šunke, flaše od viskija, polupano suđe. Granate su ih, izgleda zatekle na ručku. Ni viski, kađe, nijesu imali kad da ponesu.

- Lijepo su se provodili – komentarišu Ranko Čizmović iz Orinića, Paško Gecaj iz Zelenike i Radenko Seratlić iz Nikšića.

U međuvremenu stiđu i radnici "Pobjedine" štamparije u Herceg-Novom Rajko Jovanović i Rajko Kostić.

Nose hranu, sokove i cigarete na front. Darove koje je sakupio njihov kolektiv.

Pucnjava iz pravca Čilipa odliježe. Bilježimo i izjave, ili bolje, imena Bajra Mušovića iz Nikšića, Dragana Pavlovića iz Leskovca, Nikole Ćipranića iz Župe, nikšićke... Dobro smo, živi i zdravi, poručite. I ne zaboravite – i sjuta "Pobjedu".

Na putu prema Grudi, iza razorenih teških kamiona, natovarenih kamenim gromadama, koji su trebali da poslažu kao barikade, zaustavlja nas Predrag Vukomanović iz Budve. Ne idie baš do Grude, upozorava. Teren je oslobođen, ali snajperisti vrebaju. Pucaju iz zasijede, dodaje Ilija Mažor.

- Jutros su naši tamo uhvatili šest ustaša – kađe fudbaler "Mogrena" Dušan Cvijović.

- I komandanta – dodaje Velibor Petković, takođe Budvanin.

Nailazi "Bokatursov" autobus. Ide, vjerovatno, da pokupi zarobljene ustaše, vele naši sagovornici.

Kuće u selu Gruda su razorene. Bivše kafane, takođe. Ostale su od njih samo reklame i natpisi. U žalosnim ustaškim zbjegovima više ni žive duše. Garavni zidovi svjedoče o žestini sukoba. I naravi njihovih nasilnih "gostiju", koji su svoje domaćine u povlačenju opljačkali. Umjesto slobode i obećane demokratije, donijeli su im nesreću, izgnanstvo, sirotinju... Ni dva zdrava krova u ovom najvećem konavoskom naselju nijesmo vidjeli. Moguće da ih ima, ali nema vremena za zadržavanje. Podivljali snajperisti ne praštaju. Nišane na koga stignu.

Iz pravca Čilipa odliježe pucnjava. Brdo iznad sela Popovići dimi. Barikada od bivšeg kamiona na magistrali. Odlučujemo da se vratimo.

Svaki avanturizam u ovim krajevima i vremenima može da bude preskup.

Nailazimo na bateriju poručnika fregate Branislava Kekovića, tridesetdvogodišnjeg starješine iz Zagarača. Posade teških haubica zauzimaju položaj, podešavaju nišanske sprave. Čekaju naređenje, a kada ono stigne, teško ustašama. Granate mogu da ih stignu i do 30 kilometara, priča Keković.

Sinić je bilo žestokih okršaja u selu Popovići, objašnjava Goran Malović iz Đenovića. Pucnjava je trajala oko pola sata. Neki naši su stradali od nagaznih mina.

- Nema potrebe da srljamo. Valja sačuvati ljudstvo. Moraju vojnici da shvate da se zbog nediscipline, ili male nepažnje gubi glava – dodaje poručnik Keković.

Milorad Dragović, pripadnik voda policije iz Pete crnogorske, na "picgaueru", kojim upravlja Branislav Paunović, pokazuje rupe od ustaških kuršuma. Šoferšajbne nema, a metak je okrznuo i volan. Srećom, zabišao je grudi vozača Paunovića.

- Ovim vozilom smo- kažu – prije nekoliko dana, i na izbušenim gumama, izvukli tijelo našeg poginulog drugara Petra Nikčevića.

Ratni okršaji u okolini Čilipa ne prestaju. Kekovićeve tobdžije čekaju zapovijest, a Milivoje Mračević iz Sutorine uvjerava da se ustaše više neće vratiti. Dvoje staraca, koje su ustaški zlikovci opljačkali i ostavili bez igdje ičega, dolazili su jutros i tražili pomoć od vojske. Dobili su je, kako našoj narodnoj vojsci i dolikuje.

Na borbenom položaju sriječemo i razvodnika Petra Gudurića iz Novog Sada. Već devet mjeseci je u sivo-maslinastoj uniformi, a ovo mu je prvo ratno iskustvo.

- Ostaću dok bude trebalo – kaže. Na kraj vojnog roka i ne pomišljam. Ovdje na ratištu se ne gleda ko je rezervista, ko redovni vojnik. Svi smo, u stvari, redovni, potpuno isti, isto mislimo i radimo.

Tako govori razvodnik Petar, uz glasno odobravanje svojih drugara. Sloga je očigledna, jača i od haubica sa obližnjeg položaja. Uostalom, to je uvijek i krasilo našu Narodnu armiju.

Iz Nikšića nove kolone dobrovoljaca

Dubrovnik uskoro Libertas

Brojni dobrovoljci iz Nikšića koji čekaju drugove iz Titograda i Kolašina da što prije izvrše popune na ratištima u Hercegovini poručuju: "Oslobodićemo Dubrovnik"

Danas iz Nikšića na ratište, kao i na novi ratni raspored, kreću brojne kolone dobrovoljaca. S razlogom nećemo pisati o njihovoj brojnosti jer, kako sami istakoše – neka neprijatelj više strepi. Poput drevnih crnogorskih običaja, s veseljem se ide u rat. Pucaju mnogi, a stariji upozoravaju: "Štedite municiju za neprijatelja".

Prepoznamo mnoge od njih. Među njima je i Mito Vukićević, profesor književnosti na Filološkom fakultetu u Nikšiću koji sinu objašnjava kako se puška, prilikom pucanja, čvrsto priljubljuje uz obraz. Pa, "sve za obraz, a obrazi za glavu", kaže svom mlađem sinu profesor Vukićević. U krugu nikšićke kasarne su i njegovi studenti Željko bojić, Saša Miličić, Spasoje Gardašević, Ranko Bošković... I oni o obrazu. Jedna misao je – slobodna. Neki poput malih privrednika Branka Mićkovića i Veselina Mihailovića nam oštro vojnički podvikuju: "Napišite da mo za sada jedini od naših kolega, privatnih trgovaca i vlasnika brojnih kafića, krenuli u prbe borbene redove".

Aleksa Radović je, kaže, dvoje djece i suprugu ostavio nezbrinute, a komandant TO potpukovnik Momčilo Perović, nema vremena za razgovor, jer treba što spremnije dobrovoljce poslati na front.

Naš vodič Dragan Šakotić, pomoćnik komandanta za mobilizacijske jedinice, priča o izuzetnom moralu koji je usađen u ove ljude. Svi u jedan glas poručuju: "Dubrovnik mora pasti, uskoro će biti Libertas, slobodan grad".

Dojučerašnji predsjednik OK SSRN, Miodrag Damjanović u žurbi kaže: "Ovo je pravi narodni front! Neposredno jedan do drugog, rame uz rame, nastariji i najmlađi dobrovoljci: stari profesor Andrija Baćović, i mlađani 18-godišnji Darko Draganić.

Dragan Šakotić upoznaje nas sa 20-godišnjom Nikšićankom Olgom Radović, ratnim obveznikom u elitnoj četi snajperista. Olga poručuje: nadam se da me oko neće izdati. Za front se spremaju i Mirko Krivokapić, koji je došao, čak iz daleke Australije sa svojim sinovcem Brankom iz Titograda. Mirko kaže: kad sam čuo da je moj narod ugrožen od zloglasnih ustaških hordi, ni trena se nijesam dvoumio da se latim svijetlog oružja.

Nikšićku kasarnu svakog trena opsjedaju novi dobrovoljci. Ima ih već oko hiljadu, spremnih da krenu u boj. Međutim, ono što ih zbunjuje jeste nedostatak opreme, za što nemaju objašnjenje ni u komandi. Jedinstvena je i gromoglasna poruka ovih patriota: "Jedva čekamo metke".

Sa puta ka frontu prema Debelom brijegu

Snajper vidi i noću

Žestoke borbe između jedinica JNA sa dobro naoružanim i dobro utvrđenim ustašama. Rastjerani su, ali ih još ima

Dosadašnja pravila više ne važe. Na front prema Ivanjici, ali i prema svim ostalim, osim vojske, ne može se bez specijalne dozvole vojne komande iz Trebinja. Iz Volujka, sela na šest kilometara od Trebinja prema Dubrovniku, vojna patrola vraća civile nazad. Potpukovnik Janković objašnjava da crnogorske brigade, nadomak Ivanjice, vode žestoke borbe sa dobro naoružanim i dobro utvrđenim ustašama. Prelaska nema. Blokirani su put i na drugoj strani – od Trebinja prema Debelom brijegu, pa potpukovnik savjetuje da e ne pokušavamo probiti. Ipak, prema Grabu, selu na 13 kilometara od Trebinja, nekako prolazimo. Da je uz veliku vatru tuda prošla i vojska, vidi se duž makadamskog puta. Obrušene stijene, mrtva stoka, ostavljeni automobili, izrešetani saobraćajni znakovi. Mukla tišina.

Teški zadah kravljih leševa širi se unaokolo putem prema Dubrovniku. Dobrovoljac Vesko Simović iz Nikšića, kojeg smo zatekli u Ljutoj, sa dijelom brigade "Sava Kovačević", priča da su one spasile borce. Bile su ispred nas, "digle" su ih mine. Nedaleko od Ljute, prema Debelom brijegu sa obje strane puta, olupine od aviona. Nikšićanin Marko Krstić, vođa ekipe za snabdijevanje jedinica na frontu, priča – oboren je iz jedne kuće, nedaleko odavde, oko 16,30 časova prekuć. Koliko je kuća, toliko je ovdje bilo i ustaša. Dobro su naoružani. Rastjerali smo ih, ali ih ima još. Sakriveni, vrebaju u okolnim brdima, gađaju iz snajpera. Nemoguće ih je sve očistiti, kaže Radomir Vujačić, takođe iz Nikšića, koji ovdje ratuje sa svoja dva brata, Pericom i Draganom. Perica je, nastavlja on, sada van stroja. Ranjen je na Grabu, u bolnici je. Sa drugovima svakoga dana tražimo jedinice na frontu, doturajući im municiju, hranu...

Rafalno su nas juče gađali na Grabu, priča Radojica. Jednog našeg druga, sinoć oko 18 časova, granata je izbacila iz vinograda pravo na asfalt u Ljutoj, kaže Milorad Kopivica, pokazujući rupu od snajpera na šoferšajbni vojnog "tama". Zaradio sam je u selu Popović. Sa njima na frontu je i Milivoje Popović iz Titograda. I njega smo našli u blizini Ljute. Ekipe mehaničara – Omer Mustafić, Miodrag Pavićević i Đorđije Ćurković održava vojna vozila za snabdjevanje jedinica. Dok se probijamo ka jedinicama, vrebaju nas iz okolnih brda zaostale ustaše, ali ih i mi "smičemo", kaže Veliša Petrović, Nikšićanin. Mrak već pada. Sa vojnom kolonom od šest vozila iz podnožja Ljute, u koju smo stigli "nasvoju ruku", za jednim vozilom krećemo nazad za Trebinje. Uzana vijugava cesta. Primičemo se Mrcinama, donedavno ustaškom gnijezdu. U blizini katoličke crkve gore sijena, crne kuće izavaljenih vrata, bez prozora, izrešetane fasade. Muk. Sablasnu tišinu odjednom su zaparali isprekidani pucnji. Kolona se zaustavlja.

Vojska odgovara rafalno iz automata. Fijuču meci, čaure prašte na sve strane. Opet tišina. Idemo dalje. Kolona pravi "osmice" cestom. To je, ako ga ima, jedini način da se snajper izbjegne, on i noću vidi kao

danju. Nadomak Graba opet pucnji. Vojska odgovara – opet iz rafala. Opet "osmice". Konačno, i trebinjska svijetla.

Na početku Žestoki razgovori

"... Sa mnijima se više nema šta razgovarati. Pogotovo u situaciji u kojoj besprizorno gaze obećanja a našu Narodnu armiju nazivaju srbočetničkom, okupatorskom i kako sve još ne. Naši razgovori su postali veoma žestoki, za neka normalnija vremena i neprimjereni. Ali, drugačije se sa njima ne može.

Velimir Đurđević, predsjednik SO Herceg-Novi

Razbijeni i raspamećeni Tuđmanovi nesrećnici u Konavlima ne prezaju ni od najstrašnijih zločina

Ustaše silovale djevojčicu

U selu Dubravka na kućnom pragu bajonetom zaklan Hrvat Baldo Đuraš, jer nije želio da ispred njegovog doma bude postavljen top. Prije toga ustaše su mu silovale suprugu i 10-godišnju kćerku! Snajperska vatra na Debelom brijegu na novinara "Večernjih novosti" Sava Gregovića

Razbijene ustaške i raznorazni bjelosvjetski Tuđmanovi plaćenici, među kojima ima "pasa rata" od Albanije i Makedonije, preko Afrike i Azije, pa sve čak do Šri Lanke, izgubili su i posljednji ljudski osjećaj. Opkoljeni i zatočeni u Cavtatu i Dubrovniku oni se spremaju i na očajnički pokušaj da sruše grad i time spasu glavu – a s druge strane za to optuže JNA – ali ih ima dosta koji su ostali na širokom oslobođenom prostoru od Herceg-Novog ka gradu pod Srđem, kojim je ovih dana prošla JNA.

Ostrvljeni, poput najkrvoločnijih zvijeri ne biraju ni ciljeve ni sredstva. Njihovi snajperisti oglašavaju se svakog dana. Iz podzemnih tunela iskaču raspamećene ustaške formacije, a u svojoj nemoći ne štede ni svoje.

Tako se juče u selu Dubravka zbio događaj koji može ući u antologiju svjetskog besčašća i zločina. Naime, ustaše su došle do kuće Balda-Baja Đuraša, inače zaposlenog u robnoj kući "Agrum" u Grudi. Htjeli su da njegov dom pretvore u svoje uporište i pružaju otpora jedinicama JNA i da na njihovom kućnom pragu postave top. Nesrećni Đuraš, inače Hrvat, zamolio je ustaše da poštede njegovu kuću i porodicu. Uslijedilo je nešto što se teško može sresti u filmovima sa najzaumnijim scenarijom: "Nesrećni

Tuđmanovi "bojovnici" silovali su, naočigled Đuraša, njegovu suprugu, a potom – što prevazilazi sve granice ljudskog razuma – i njegovu 10-godišnju kćerku. Njega su zatim zaklali bajonetom.

Ovo je jedan od najekstremnijih događaja koji se na danas mirnom, ali prividno mirnom ratištu u Konavlima, zbilo. Razbijeni ustaški bojovnici, naime, koriste svaku priliku da otvore vatru na pripadnike JNA, civile, na sve što se kreće. Danas prije podne na Debelom brijegu, dakle, na administrativnoj granici između Crne Gore i Hrvatske, umalo je nastradao reporter "Večernjih novosti" Savo Gregović. Upravo u trenutku kada je od patrole tražio prolaz za put dalje, prema Cavtatu, na njih je otvorena snajperska vatra. Srećom niko nije stradao.

Inače, danas oružje na ratištu prema Dubrovniku miruje. Poštuje se jučerašnja Odluka Predsjedništva SFRJ. Cavtat je u gvozdenu obruč. Vrlo brzo može biti oslobođen od ustaških "bojovnika", kojih ima, prema nekim procjenama, najmanje dvije hiljade, ali se čeka šta će reći političari. Dubrovnik je, takođe, odsječen. Ovdje, dakle, danas vlada mir, koji je – veoma nemiran.

U Sekretarijatu za narodnu odbranu opštine Herceg Novi do danas se prijavilo nešto manje od 300 dobrovoljaca koji žele na front. Svi su razvrstani po godinama i vojno-evidencionim specijalnostima. Podaci o njima dostavljeni su, kako je to praksa i u ostalim opštinama, nadležnoj komandi, koja će zavisno od potrebe, pozivati i upućivati dobrovoljce na ratište.

Interesantno je napomenuti da među prijavljenim dobrovoljcima ima i osam žena.

Iz dana u dan, otkako je počeo rat na ovim prostorima, broj izbjeglica na području hercegnovske opštine stalno se povećava. Prema podacima dostavljenim danas trenutno ih je gotovo 500, odnosno 115 porodica. Juče je sa područja Konavala, koji pružaju stravičnu sliku napuštenosti, kao i sa područja Čilipa i Dubrovnika, u Herceg-Novu prebjeglo 20 lica hrvatske nacionalnosti.

Svakodnevno pristiže pomoć vojnicima na frontu, kao i porodicama poginulih i ranjenih boraca. U Herceg-Novom gotovo da nema preduzeća, društvenog ili privatne ugostiteljske i trgovinske radnje, mjesne zajednice, aktiva žena, kućnog savjeta koji nijesu pohitali da prikupe pomoć. Samo u materijalnim sredstvima do danas je u ovom gradu prikupljeno gotovo 500 hiljada dinara.

Prema podacima Opštinskog odbora Crvenog krsta iz ovog grada, do danas se prijavilo više od 300 dobrovoljnih davalaca krvi.

Juče je i ministar za narodnu odbranu Crne Gore, pukovnik Božidar Babić posjetio ranjene borce u vojnoj bolnici u Meljinama. Čestitao im je na pokazanoj hrabrosti i izrazio želju za uspješno i brzo ozdravljenje.

Soba za mučenje

Na jednom uzvišenju iznad Slanog u pećini nalazi se soba za mučenje pripadnika JNA i srpskog življa. Tu su pronađene najmodernije sprave za rastezanje, vađenje očiju u zuba. Konopci i žice za davljenje. Ustaška mučilišta prevazilaze sve što zdrav razum može da shvati.

Borci brigade "Veljko Vlahović" u Dubravki

Ni svijeću nijesu ugasi

Osvajajući Dubravku, jako ustaško utvrđenje u Hrvatskoj, borci Brigade "Veljko Vlahović" nijesu ni taknuli tamonju katoličku crkvu, koju je, kako na njoj piše, gradio hrvatski kralj Tomislav. Ma čija bila, crkva je za nas kulturna baština i svetinja. Zapucali bismo na nju samo u slučaju da su tu ustaška utvrđenja, kažu borci ove brigade. U crkvi smo tako danas zatekli čak i upaljene svijeće.

"Nametnuti rat ćemo dobiti, baš kao što smo takve protivnike kao što su oni pobjeđivali čitave naše istorije.

Samo ovoga puta ćemo ih pobijediti i završiti zajednički život sa njima, nadam se za sva vremena. Pri tome, Boka će ostati tamo gdje joj je mjesto u sastavu Republike Crne Gore, a nadam se da će se u toj diobi i formiranju nove državne zajednice u kojoj ćemo živjeti i granice sa Hrvatskom povući mnogo prirodnije i logičnije nego što su to uradili priučeni boljševički kartografi, čiji je izgleda jedini cilj bio da nad Crnom Gorom, u dijelu Boke Kotorske, ostave hrvatsko starateljstvo".

Milo Đukanović, predsjednik Vlade Crne Gore

"Bilo je grozno i jezivo. Uvukli su nas u jedan klanac iz kojeg nije bilo izlaza. Tukli su nas snajperima sa svih strana, imali su i prigušivače, pa se nije znalo ni odakle pucaju. Ranjene nijesmo mogli da izvlačimo. Peša Nikčević i ja smo otišli u Davidoviće da spasavamo jednog ranjenog i tu je Peša pao. Ostalo se zna: ako Armija ne krene žešće - slabi su nam izgledi. Mora se svom silinom naprijed..."

Mirko Nikčević, vojnik

Informisanje *“Pobjeda” na frontu*

Naši vojnici na frontu oko Dubrovnika sa nestrpljenjem očekuju novine, da vide kako se izvještava sa ratišta. U poplavi različitih, često potpuno suprotnih viđenja, njihov je sud najmjerodavniji. Svakog dana naša Redakcija šalje na front besplatno 500 primjeraka lista “Pobjeda”... Sudeći po vojničkim reagovanjima, veoma su zadovoljni slikom rata koju nudi “Pobjeda”.

Na fotografiji: Vidoje Konatar, direktor i glavni i odgovorni urednik “Pobjede” u posjeti vojnicima na ratištu u Slanom.

Božidar Vučurović
Svaka čast!

Kao što smo već javili, naša redakcija šalje 700 primjeraka lista “Pobjeda” rezervistima i vojnicima na frontu. Oni su, kažu, veoma zadovoljni, a zadovoljstvo nije krio ni Božidar Vučurović, predsjednik SO Trebinje, koji je prilikom jučerašnjeg susreta i razgovora sa Vidojem Konatarom, direktorom i glavnim i odgovornim urednikom izjavio:

“Svaka čast vašoj, odnosno našoj ‘Pobjedi’. Ona je osvijetlila obraz informisanju. Pogotovo sa ratišta, jer je ‘Pobjeda’, kao i crnogorski narod, od prvog trenutka sa nama.”

Zapisano u Slanom, dan po ulasku jedinica JNA

Tragovi mržnje i izdaje

Ustaška utvrđenja odaju temeljite i dugogodišnje pripreme Hrvatske za rat protiv Jugoslavije. Soba za mučenje boraca JNA, posebno Srba i Crnogoraca, istoriji nepoznat stepen mržnje, a vidni su i tragovi izdaje u armijskim kasarnama. Uprkos svemu tome, Slanome je slobodu donijela crnogorska jedinica, kapetana Svetozara Ražnatovića

Žestoke su se borbe vodile 5. i 6. oktobra za oslobođenje Slanog. Do ovog primorskog gradića jedinica Titogradskog korpusa JNA, kojom komanduje potpukovnik Radoman Radović, prevalila je front dug dvadesetak kilometara. Od sela Ravno, ustaškog uporišta nadomak Popovog polja, pa preko Orahova dola i kojih sve ne gudura, morala je da “čisti” teren od dobro utvrđenih fašističkih snaga MUP-a i Zbora narodne garde Hrvatske. Da to nimalo nije bilo lako, dovoljno pokazuju ostaci “načičkanih” bunkera, zasjeda, mitraljeskih gnijezda, pokušaja miniranja puta...

Ipak, za naše borce ni to nijesu prepreke. Do cilja su, što je najvažnije, stigli bez gubitaka. Prvi oslobodioci koji su ušli u Slano bili su borci crnogorske jedinice kojom komanduje rezervista Svetozar Ražnatović.

Kada je, gledajući se na puškomet s neprijateljem, ova jedinica zauzela dominantne kote i objekte u ovom mjestu, izvještači su bili na nekoliko kilometara udaljenom komandnom položaju. Dalje kretanje ka prvoj borbenoj liniji nije bilo dozvoljeno. U 15 sati, tog dana, raport veziste: “Sveto je sa tenkom ušao u Slano”, unio je oduševljenje među borce Desete crnogorske. Tek narednog dana sreli smo, u Slanom, tog hrabrog kapetana Sveta Ražnatovića i njegove borce.

Srećni što su izvršili i ovaj ratni zadatak, predusretljivo nam pokazuju trofeje, osvojena utvrđenja i preostala ustaška uporišta. Dobrovoljac Tomislav Urošević, sa kojim je ovdje i mlađi sin Stevan, a stariji Dejan je u Petoj crnogorskoj, pokazuje šahovnicu koju je zamijenila jugoslovenska trobojka. Zatim: protivoklopne i protivtenkovske rakete sa sistemom za vođenje, ručni bacač njemačke proizvodnje, četiri “brede”... Tu su i tragovi izdaje. Propratna dokumentacija za “brede”, naime “otkriva” da su u ustaške ruke “stigle” iz vojnog skladišta u Šibeniku.

Dragoslav Radulović i Vidosava Strugar objašnjavaju da se Hrvatska temeljito i dugo pripremala za rat protiv Jugoslavije i srpstva. Kao dokaz pokazuju, u jednom brdašcu, pećinu pojačanu betonom i pretvorenu u skladište goriva i municije. Nešto iznad nje je nekoliko, takođe betoniranih, mitraljeskih gnijezda, a na samom vrhu pedesetak metara dug i kamenom zidan rov. “Mlada hrvatska demokracija” se samo “uselila” u ova betonska utvrđenja. Ona su, sasvim je vidljivo, za taj čin građena bar nekoliko godina ranije, po strategiji razrađenoj još u vrijeme maspoka.

Jezivi su i tragovi mržnje. Uz jedno betonirano mitraljesko gnijezdo nalazi se mračna soba za mučenje boraca JNA, posebno je namijenjena Srbima i Crnogorcima. Sprave za vađenje očiju i zuba, žice za davljenje i drugi ustaški rekviziti, najmonstruoznije koje pamti ljudski rod, nijesmo zatekli – predati su nadležnoj komandi JNA.

Iz obzidanog rova sada se sa ustašama preostalim u naselju, “preko nišana” gledaju naši borci. Dok Zoran Vešović, Miodrag Miljenović, Božo Borožan, Zoran Adžić i Vlado Bulatović, na primjer, budno motre na neprijatelja, Jugoslav Bradić, Vlado Drobnjak, Ljubisav Nišavić, Veljko Kovačević i Branislav Popović se, uz kartanje, odmaraju. Atmosfera u jedinici mirna, prosto da čovjek ne vjeruje da su na svega sto-dvjesto metara udaljenosti ustaše zabarikadirane u katedrali i hotelu “Osmine”.

Ni tamo ih neće još dugo biti – poručuju naši borci, uz upozorenje da pri povratku, kilometar-dva vozimo “osmice”, jer, kažu, vrebaju ustaški snajperisti. Poslušali smo ih.

Među borcima iznad opsjednutoh Cavtata

Oružje, zasad ćuti

Jedinice JNA spremne da, svakog trenutka, oslobode najžešće ustaško uporište na vratima Dubrovnika. Priča kapetana Voja i Zorana. Osamdeset dvogodišnji Đuro Bekić iz KOnavala: "Vojnici su me spasili": Junaci jučerašnjeg dana – vojnik Srđa Popadić, poručnik Abdulah-Dino Manović i mitraljezac Ranko Vukčević

Cavtat je u gvozdnom obruču jedinica JNA. Na osnovu jučerašnje odluke Predsjedništva SFRJ, one su sinoć prekinule vatru, utvrdile se na dostignutim položajima i čekaju dalja naređenja.

Samim tim, ustaški zlikovci su pošteđeni, bar do sljedeće komande za napad. Ali, njihovi snajperisti, dobro maskirani, svakovrsnim prevarama vični, ne miruju. Vrebaju ljudske glave, ne prezaju ni od najgnusnijih ubistava. Vojnici to dobro znaju i drže se na oprezu.

Navikli, međutim, na svakakve ustaške podvale, od kojih ni malo ne strijepe, borci Pete crnogorske i brigade "Sava Kovačević" iskoristili su vatreni predah za čišćenje oružja i sušenje pokislih uniformi. Cijele protekle noći, jače od neizvjesnosti na frontu, zasipala ih je plaha jesenja kiša. Jutros su našli vremena i za prepričavanje jučerašnjih ratnih događaja.

Dvojica neustrašivih

Još na Debelom brijegu, petnaest kilometara od prve borbene linije, vojna policija nas upozorava da prema Cavtatu nije uputno. Snajperisti izlaze iz svojih jazbina, vrebaju i ne praštaju. Ekipa "Pobjedinih" reportera uzima u kola vojnika Dragoljuba Agramovića iz Nikšića. Vidio sam juče čovjeka koji je u Zvekovici iznad Cavtata, sa balkona, između dvoje djece, pucao na pripadnika Armije. Ne libe se oni ni od čega, priča nam.

Na položaju ispred Čilipa, zatičemo pokisle vojnike iz Brigade "Sava Kovačević". Krsto Bošković, magistar ekonomije, zaposlen u Željezari "Boris Kidrič", ima primjedbi na račun crnogorskih ljekara:

- Gdje im je Hipokratova zakletva? Umjesto da su ovdje na frontu, da formiraju i pokretnu bolnicu, naši ranjenici gube živote zbog nemogućnosti da im se pravovremeno pruži pomoć. U brigadi smo imali svega četiri ljekara, od kojih su trojica zubari. Jedan je poginuo. Sramota za one koji po crnogorskim medicinskim centrima samo slušaju izvještaje sa ratišta.

Koji kilometar dalje, nailazimo na jedinicu kapetana Voja Nikčevića. Pokazuje nam zarobljeni tenk kojim su se itekako dobro poslužili. Bilježimo imena posade: vojnik Zvezdan Stojanović, zvani

"šef", desetari Admir Sreljić i Zoran Aleksić, vojnici Milan Kljajić i Nenad Stanišić, složna družina, nema šta. Vidi se to u kratkom susretu.

- Ovladali smo ovom raskrsnicom i mogli čitavoj tehnici i ljudstvu dalji prolaz i zauzimanje aerodroma Čilipi – govori komandir čete, kapetan Nikčević.

Prilazi komandant bataljona kapetan Zoran Vučurović. Hvali komandira Voja Nikčevića.

- Na potezu od Kumbora dodaje nema takvog vojnika – veli.

Vojo se "vadi" da je takva čitava njegova četa, da on sam ništa ne bi mogao da učini.

- Da nije tebe, ne bismo ni mi bili ovakvi, dodaju vojnici.

Vojska pomaže

Koju stotinu metara naprijed sriječemo dvojicu vojnika – Ljubišu Macanovića i Joška Branka. Najviše im je, kažu, zasmetala sinoćna kiša. Traže "Pobjedu".

Nailazi osamdesetdvogodišnji Đuro Brkić iz sela Radovčići u Konavlima. Jedva korača, a u staračko naručje obgrlio kese sa vojničkim konzervama, hlebom, sirevima.

- Ovo mi je vojska dala – kaže. Ko je doveo do rata? Niko, luda pamet. Iz sela su svi mlađi izbjegli, ostala ju starčad kao i ja. Gladujemo.

- Dva dana ništa nije jeo – u prolazu dodaje vojnik, koji se ne predstavlja. Biće vremena i za priču, doviknuo je.

Naprijed pokisla vojska, minirana benzinska pumpa, razorni toranj i aerodromska zgrada, izrovani asfalt. Na putu trnje, topovske i čaure od protivavionskih mitraljeza... Bilježimo imena: Momo Popović, dobrovoljac iz Zete, Velibor Radulović, inženjerac Pete crnogorske, Branko Gošović, Zoran Franetić, Lazar Tovjanin, Nebojša Vukčević, Radovan Bajović, koji upućuju pozdrave ženi i djeci u Nikšiću, Kselin Gutić, Miodrag Janković, koji pozdravlja "svu Crnu Goru", Miodrag Lakić i Slavko Milošević... Svi kivni na ustaše, pogotovo one što su im mučki drugove poubijali i izranjavali.

Poručnikova priča

Priči, pozdravima i upoznavanju nikad kraja. Bilježnica je pretijesna da sve to prihvati.

Vojnici nam pokazuju svojeg druga Srđu Popadića. Zovu ga Tajson. Juče je, kažu, zarobio trojicu ustaša. Četvrti je u obračunu poginuo. Na pitanje – kako je to bilo, Srđa kratko odgovara:

- Jednostavno. Vidio sam ih, pošao prema njima. Moja puška je prva opalila. Ostali su se predali. Ostalo je bilo stvar rutine.

Vojnik Saša Živković je zarobio šahovnicu. Spaliće je na podgoričkoj pijaci, kada se, kaže, ako bogda vrati.

Malo podalje, vojnici nas upućuju na poručnika Abdulaha-Dina Manovića. Juče je sa posadom svojeg transportera izvukao i spasao petočlanu posadu tromblonom pogođenog i uništenog tenka.

- Bio sam u pratnji tenka – kaže Manović. Iz jedne kuće čovjek je izašao i tromblonskom minom pogodio tenk. Posada je iskočila. Prišao sam i u transporter uvukao dvojicu. Ostali nijesu mogli da stanu od oružja i municije. Nakon toga sam se ponovo, sa majorom Vojinovićem vratio po ostale. Našli smo ih ranjene između dva zida. Bili su spremni i da pucaju jedan u drugog samo da ih se ustaše ne dočepaju. Čovjek koji je gađao tenk ponovo se pojavio na vratima kuće iz koje je pucao. Vidio ga je mitraljezac Ranko Vukčević – Čiča.

- Rafalom ssam ga unio u kuću – kaže Ranko. I to mu je bilo malo.

Napuštamo položaj iznad Cavtata. Cijevi su, kažu, spremne za odlučujući napad. Za oslobođenje utvrđenja i stanovništva, kojim ustaše silom dijele oružje. Ko neće da ga uzme, zna se – metak u potiljak.

S a h e r c e g o v a č k o g r a t i š t a

Sve je na nišanu

Na prvim borbenim linijama hercegovačkog ratišta, uprkos proklamovanom primirju, sve je u znaku veće budnosti i borbene gotovosti. Ništa se ne prepušta slučajju i sve je na nišanu. Tako je na borbenim položajima na Volujcu, u Mrkonjićima na visovima između Oboda i Kupara, ali i u pratećim jedinicama.

I odmah nepobitna ocjena: borci Jugoslovenske narodne armije spremni su svakog trenutka nastaviti svoj usiljeni borbeni pohod ne budu li hrvatske ustaše snage učutale. Borbeni moral, junački ponos i odlučnost da se ide do sloma fašističkih snaga Hrvatske, uočljivi su kod svakog borca JNA.

Proteklih dana i noći poginula su dva pripadnika jedinica Operativne grupe hercegovačkog ratišta, jedan od vatre snajpera, a drugi ručne bombe. Petorica su povrijeđena, od čega tri lakše. Dok ovo javljamo nijesu zvanično obavljena njihova imena.

Inače, današnji dan jedinice JNA provode u skladu naredbe Generalštaba JNA – obustavili su vatru i utvrdili se na dostignutim položajima, ali su odlučni da, u slučaju bilo kakvog napada ili provokacije, uzvrate još žestće.

Moral u usponu

Potvrdili su to borci jedinice starješine Slavka Drinjaka sa položaja u rejonu Volujca: Ranko Rakočević iz Titograda, Mićo Ranković, Jovan

Radević i Radoš Damjanović, svi iz Mojkovca, te Radosav Vukasović iz Trebinja. Oni su nam ispričali da već dva dana čiste teren od postavljenih mina. Ovdje su već 24 dana i vidljivo je, a to su i sami potvrdili, da im je moral i borbena gotovost u stalnom usponu.

Isto, ili slično, čuli smo i od Miomira Vukićevića – Čage i Senada Pačariza iz Ivangrada. Oni su nam rekli da su njihovi minobacači iz artiljerijske jedinice starješine Vlahovića i dalje spremni da žestokom vatrom uništavaju neprijateljske položaje.

Razgovarajući sa borcima na položajima, čuli smo, s obzirom na bezbroj dosadašnjih podlih prevara od strane ustaških snaga, otvorene sumnje u primirje. To su nam potvrdili i borci sa položaja na visovima između Oboda i Kupara: Slobodan Femić i Dušan Sekulić iz Bijelog Polja, Miloš Perišić, sa Golije, koji su sinoć imali oštar sukob sa ustaškim snagama u blizini Kupara. primirje ne priznajemo dok ne osvetimo naše borce, čija je junačka pogibija za nas postala zakletva, rekao nam je Dušan Sekulić, rezervista iz Bijelog Polja. Isto su nam rekli i Pljevljaci, Rajko Golubović i Janko Pejović iz jedinice starješine Matovića, dodajući da, uprkos činjenici što su nedjeljama na borbenim položajima, ne osjećaju ni strah ni umor.

Da odlučne i hrabre borce JNA mnogo ne opterećuje ishod primirja i da su svjesni svoje obaveze u odbrani otadžbine, potvrdili su nam i Mirko Grujić, Radule Obrenović, Dragomir Bulatović (svi iz Kolašina), te Bećir Ljuljanović iz Dinoše kod Titograda.

Bogati ratni plijen

U informaciji za javnost, koju je danas oko podne novinarima dostavila Služba za informisanje operativne grupe hercegovačkog ratišta, kaže se da su ustaške snage pretrpjele poraze na svim pravcima na kojima su se u toku jučerašnjeg dana i noći sukobljavale sa jedinicama Operativne grupe. Pouzdano je utvrđeno da u njihovim redovima ima 16 mrtvih i da ih je 42 zarobljeno. Njihove redove, iz dana u dan hvata sve veća panika koja se manifestuje i kroz bezobzirnost i nebiranje sredstava da bi sačuvali gole živote. Rijetko je naći zarobljenika koji plačnim i molećivim glasom neće istaći da je ratovao protiv svoje volje i da ni po koju cijenu ne bi ušli u formacije SNG i MUP-a Hrvatske. Na položajima oko Cavtata, Zvekovice, Planinkovca, sela Kovačići, nakon razbijanja ustaških snaga, pronađen je bogati ratni plijen: veće količine razne municije, naoružanje i rakete. Zloglasni Osojnik i dalje se uporno brani, ali smo u današnjim razgovorima sa borcima na terenu čuli da imaju poseban motiv da ga što prije sprže.

Iz pouzdanih izvora saznajemo da su u prljavi rat protiv snaga JNA, uključeni i hrvatski radio amateri, jer je u dosadašnjem borbenom dejstvu uništen ustaški sistem veza. Takve amaterske poruke vrlo lako hvataju jedinice veze JNA.

Panika u ustaškim redovima više se ne može sakriti. Ona je vidljiva na svakom dijelu teritorije koju svakodnevno osvajaju jedinice JNA. Najbolji dokaz ustaške panike je bezobzirnost i surovost koju bojovnici sada usmjeravaju prema civilima u zatočenim hrvatskim gradovima.

Iz pouzdanih izvora smo saznali, da su poslije nasilne mobilizacije u Cavtatu, ustaše izvršile masovno strijeljanje onih koji su odbili da prime oružje. Strijeljani civili sa kamionima prevoze na ratište, a zatim vraćaju, kako bi se stvorila predstava da su poginuli na frontu.

Na ratištu oko Cavtata i Dubrovnika oružje učitalo

Osluškiivanje mira

JNA striktno poštuje dogovor o prekidu vatre kojeg su i juče kršile paravojne formacije Hrvatske. Cavtat i Dubrovnik i dalje u neprobojnom okruženju. Vojska čvrsto drži zaposjednute linije

Već dva dana na ratištu oko Cavtata i Dubrovnika umuklo je oružje. JNA se strogo pridržava dogovora o prekidu vatre u Hrvatskoj. Zaposjela je čvrsto liniju Zvekovica – Obod – Pomolac – Slano. primirje se koristi za popunu borbenog obezbjeđenja jedinica, pregled tehnike i čišćenje oružja. I za odmor boraca.

Hrvatske paravojne formacije, međutim, koriste dvodnevno primirje za dovođenje novih snaga, njihovo pregrupisavanje, a danas su, u dva navrata, kako su uostalom navikli, prekršile dogovor o primirju.

Otvorena je, naime, vatra na brod JNA kod Slanog, kao i na jedno vojno vozilo nedaleko od Molunata. JNA nije odgovorila na ove provokacije. Naprotiv, danas se obratila stanovnicima Vitaljine i Konavala da se vrate u svoje domove iz kojih su ih istjerale ustaše i raznorazni Tuđmanovi plaćenici. Vojska im nudi mir i pomoć.

Najneposredniji vid te pomoći pripadnici JNA pokazali su danas, kada su prilikom takozvanog čišćenja terena od Debelog brijega do Cavtata, nailazili na mogle stanovnike, uglavnom stare osobe, koje su bile pobjegle ispred ustaškog zulumata. Ovi ljudi su ponovo u svojim domovima, a vojska im garantuje mir i bezbjednost. Danas su se, prilikom čišćenja terena od ostatka razbijenih hordi i ustaških zulumčara, narodnoj vojsci predali mnogi koji su bacili oružje, Tuđmanove uniforme, a bogme, i raznorazne iluzije.

Na području Herceg-Novog pristižu nove izbjeglice iz Hrvatske.

Ovdje, dakle, zvanično vlada mir. Varljivi u koji, istinu govoreći, gotovo niko još ne vjeruje.

Jedan je, naime, mir koji slijeće na orlovskim kandžama. I koji kontroliše – smrt na obaraču.

O d M o s t a r a d o Č i l i p a

Herojika i humanizam

Primjer vojnika Živka Raškovića već prerasta u legendu. Mali privrednici iz Nikšića veliki patrioti i humanisti

Danas oružje, bar privremeno miruje. Što donosi svaki naredni sat, to je velika nepoznanica? Međutim, sigurno je da su u dosadašnjim borbama jedinice JNA i teritorijalne odbrane pokazale izuzetnu umješnost, hrabrost i upornost u odbrani zemlje i deblokiranju kasarni.

U borbama vođenim prethodnih dana na tromeđi Crne Gore i Hrvatske i Bosne i Hercegovine, na svim ratištima ispoljena je izuzetna hrabrost jedinica i pojedinaca. Tako su pojedinci iz sastava borbenih formacija VPS "Boka", odnosno Titogradskog i Tuzlanskog korpusa zadivili hrabrošću i snalažljivošću. Vojnik Živko Rašković, mitraljezac iz sastava Pete crnogorske udarne brigade, na ovom ratištu već je gotovo prerastao u legendu. On je spasio grupu pripadnika JNA, koja je bila upala u unakrsnu vatru ustaških zločinaca. Ne dvoumeći se nijednog trenutka, hrabri vojnik Rašković vješto je zašao iza leđa plaćenih i domaćih fašista i prinudio ih na predaju. Tako su 20 ustaških zločinaca umjesto punih ruku izvađenih dječjih očiju i isječenih prstiju, morali da podignu svoje krvlju uprljane ruke ispred ubitačnog Raškovićevog oružja, koji ih je sproveo tamo gdje će biti ocijenjeni njihovi zločini, za koje se mora odgovarati.

Osjećaj patriotske odgovornosti i solidarnosti naroda sa ratnicima svjetla obraza ogleda se i kroz primjere mladih privrednika iz Nikšića: Vladimira Mrvaljevića, Sloba Živkovića, Gojka tončića, Vasa Pejovića, Raja Božovića, Radoja Adžića i Bana Kontića. Oni su samo nekoliko časova nakon zauzimanja aerodroma na Čilipima posjetili oslobodioce na prvim borbenim linijama i donijeli im ručak od 900 obroka, za čitavu jedinicu.

Ovakvi i slični primjeri svakodnevna su pojava na ovim prostorima, a to upravo ukazuje na opravdanost borbe koju vodimo, ne protiv bilo kojeg naroda sa ovih prostora, već protiv povampirenih snaga fašizma.

LJUDSKE TRAGEDIJE: Jedna nada je prekinuta

Mali veliki ljudi

Koliko sam danas bila srećna zbog toga što su moja djeca napisala, toliko sam bila ozlojeđena kada sam u tom istom broju vašeg cijenjenog lista pročitala one stravične i bezumne riječi Jevrema Brkovića, kaže Saeta Srdanović

Od kada je juče u "Pobjedi" objavljeno potresno pismo osmogodišnjeg Aca Srdanovića, pisano neješto dječjom rukom i iz srca, telefoni u stanu Radisava Srdanovića, u ulici Vuka Karadžića broj 13 u Titogradu, neprestano zvonili. Javlja se rođaci, prijatelji, znani i neznani. Svi bi željeli da malog simpatičnog i tihog dijete, učenika trećeg razreda Osnovne škole "Savo Pejanović", čvrsto zagrlje, jer ih je sadržina pisma do te mjere dirnula da ne mogu dočekati da ga vide i izljube.

- Alo, da li je to stan Srdanovića... gdje mi je drug?

- Koji drug... Radisav, on je na ratištu, odgovara majka Saveta.

- Ne taj, znam gdje je on, nego ovaj drug što je jutros u "Pobjedi" napisao onako potresno i dirljivo pismo...

- Još nije došao iz škole...

- Poljubite ga i recite mu da je od jednog čike zaslužio najveću čokoladu, i još ponešto.

- Ko je to?

- Nije važno...

Zazvonili smomna vrata stana Radisava Srdanovića, 35-godišnjeg rezerviste koji se već nedjelju dana, sa svojim drugovima iz ratne jedinice Titogradskog korpusa nalazi u prvim borbenim redovima negdje u Hercegovini.

Vrata otvara njegova supruga Saveta, dok se radoznali i nestrpljivi šestogodišnji Aleksandar i petogodišnji Milan, razočarani pokunjiše:

- A gdje je naš tajo...?

Do jutros sam, moram vam priznati, bila zabrinuta i sjetna jer se Radisav nije javio. Ne znamo ni gdje je, ni kako je. Ali, kada sam pročitala pismo koje su najverovatnije pisala moja djeca zajedno, Sanela i Aco, kao da sam dobila krila. Oni su mi očitali pravu lekciju, veli Saveta i pošto obrisa suzu sa lica počeo da priča odlučnije i s ponosom koji joj ozari lice.

- Ako Radisav čuje da sam bila sjetna biće povuci – potegni. Jer, on se ni jednog trenutka nije pokolebao kada je dobio poziv za mobilizaciju. Rekao je: ja idem, snađite se... Ako nešto zatreba javi se mojim drugovima. On se još nije javio, a ja se sa petoro djece – Sanelom, Acom, Aleksandrom Miljanom i Goranom snalazim. Nije baš lako, ali kad se mora ništa nije teško. Živimo od pozajmica, jer ne radimo ni on ni ja... Snalazila sam se i kad je on 45 dana bio u rezervi, kad nam je prošle godine izgorio čitav stan u potkrovlju iste ove zgrade... I sad se nalazim u ovom stanu koji smo dobili privremeno do opštine, mada su

već dolazili da nas isele. Sad nam je najteže, ali istovremeno i najlakše na srcu, jer sam ispunjena ponosom i srećom kada Radisav, zajedno sa svojim drugovima, brani ponos i čast Crne Gore i Jugoslavije, kada brani mir i slobodu..."

Dok Saveta priča četvorogodišnji Miljan traži od svoje majke pare za sladoled.

- Nema sine moj... Ujutro treba da kupim tri hleba".

- Koliko sam danas bila srećna zbog toga što su moja djeca napisala, toliko sam bila ozlojeđena kada sam u tom istom broju vašeg cijenjenog lista pročitala one stravične i bezumne riječi Jevrema Brkovića, koji Hrvate naziva braćom, te najveće ustaše koji onako kolju vojnike, vade im oči, legalnu vojsku Jugoslovenske narodne armije, pa među njima i Radisava, naziva četnicima, potomcima zloglasnog četničkog vojvode Pavla Đurišića. Zar tako da blagi i kleveće vojnike koji su ostavili svoju djecu bez hljeba i mlijeka i otišli da brane slobodu, Crnu Goru i Jugoslaviju. Sram ga bilo..."

No, ja sam sretna kada vidim da me nijesu zaboravile komšije, drugovi Radisavovi... Podstaknuti pismom moje djece dolaze još češće, donose banane, grožđe, nude pomoć. Ispunjeno mi je srce i zbog te brige i zbog toga što se radisav nalazi na braniku svoje domovine.

Kroz otvoreni prozor stana dopirao je dječji žagor. Sa njima su i petoro maloljetne djece Radisava Srdanovića, koje su u pismu svom tati zapisali: "Ne javljaš se. Ne znamo tačno gdje si. Mama kaže da si negdje u Hercegovini, sa drugovima vojnicima da braniš naše i druge djece miran san i srećno djetinjstvo. Uželio sam ti se. Ali sam ponosan na tebe. Žalim što nas četiri brata nijesmo veći da stanemo tebi uz rame, bio bi jači. Pozdravi sve tvoje drugove vojnike. Pobijedite i vratite se svojoj djeci. Svi te puno volimo i pozdravljamo". Tvoj sin Aco Srdanović, Titograd"

Telefon u stanu Radisava Srdanovića i dalje zvonio.

Tata se nije vratio

Pismo je "stiglo" na ratište. Otac se javio telefonom. Bio je kratak. Rat je: "čuvaj mi djecu"...

Otac je već deset dana bio na ratištu, negdje u Hercegovini. Njegov osmogodišnji sin Aco Srdanović napisao mu je pismo, koje je "Pobjeda" objavila 28. septembra.

"Čika uredniče, molim te ako imaš mjesta, napiši ovo pismo mome tati. Možda će ga pročitati i znati da smo dobro, da smo uz njega i da ga puno volimo".

Zdravo tata. Ne javljaš se. Ne znam tačno gdje si. Mama kaže da se negdje u Hercegovini. Sa drugovima vojnicima, da braniš naše i druge djece miran san i srećno djetinjstvo. Uželio sam ti se. Ali sam ponosan na tebe. Žalim što nas četiri brata nijesmo veći da stanemo tebi uz rame. Bio bi

jači. Pozdravi sve tvoje drugove, vojnike. Pobjedite i vratite se svojoj djeci. Svi te puno volimo i pozdravljamo. Tvoj sin Aco Srdanović”.

Pismo je “stiglo” na ratište. Otac se javio telefonom. Bio je ratak. Rat je: “Čuvaj mi djecu...”

A samo pet dana kasnije sa tog istog ratišta stigla je vijest: tridesetčetvorogodišnji borac Radisav Srdanović je poginuo.

Sa borcima u istočnoj Hercegovini

Pamćenje pušku nosi

Podvizi crnogorskih boraca na ovom ljutom hercegovačkom kamenu prelaze u viteštvo. Takva vojska ne može izgubiti rat, kaže potpukovnik Ilija Kovačević iz Nevesinja

Puškomitraljez mi je pretežak, ali sam došao puške da se latim, veli komandant teritorijalne odbrane Bileće starina Đorđe Milojević iz Vranjske kod Bileće. Najstariji, kažu, među dobrovoljcima – rođen 1919. godine. Za vrijeme drugog svjetskog rata robijao je u Njemačkoj. Previše, kaže, pamti da bi mogao kući da sjedi. A priče o Crnogorcima i junaštvu, potpukovnik Ilija Kovačević iz Užičkog korpusa kojeg smo zatekli u nevesinjskoj komandi, dobro je, veli, upamtio. Ličile su nam, ponekad, priznaje, to potpukovnik, i na bajku. Od prije mesec dana on, međutim, pamti nešto sasvim drugo. Podvizi crnogorskih boraca na ovom ljutom hercegovačkom kamenu prelaze u viteštvo.

Takva vojska ne može izgubiti rat, veli Kovačević. Da ustaše nemaju kud, uvjeren je i Simeon Karadžić, dobrovoljac iz Podravske Slatine. Ostao je bez posla i kuće. U nju su se uselili mupovci, porodicu je, priča on, srećom navrijeme prebacio u Beograd. A on dobrovoljno stigao u jedinicu među crnogorske borce na mostarski aerodrom. Dobro je obezbijeđen, kaže Krsto Đorić, potpukovnik. Nećemo dozvoliti da nijedan avion odavde padne u ustaške ruke, kažu borci crnogorske jedinice koja ga obezbjeđuje – Mijat Rajić, Bogoljub Radović, Nikola Eraković, Božidar Vulcanović, Blagoja Zorić, Zdravko Cicmil, Slavko Radović, Vukan Jovanović, Žarin Dubljević – svi Nikšićani.

Trn u oku

Potpukovnik Aleksa Jovanović iz Titograda i Bjelopljac Žarko Perišić, kapetan I klase, kažu da su ovi avioni trn u oku ustašama, odnosno HDZ-u. A ni Mostar nije bez njih. Poručujemo im zato da nijedna “ptica” sa ove piste neće poći u njihove ruke, dok je, makar, jednog vojnika u Jugoslovenskoj narodnoj

armiji, kažu Risto Perović, kapetan iz Danilovgrada, i Ljubo Marković, major, Nikšićanin. Tako misle i ostali, a svojim drugovima na frontu oko Dubrovnika, Cavtata i Slanog obećavaju da će imati punu podršku avijacije.

Narod iz okoline Mostara, uglavnom Srbi, mada je bilo i Muslimana, prije neki dan, za artiljerijski praznik, došli su na aerodrom da čestitaju sa deset peciva. Čule su se i gusle. Nikšićanin Vuksan Jovanović od njih se ne odvaja. I u rezervu je sa njima pošao. Ne šalju svi Mostarci jedinicama zdravice i peciva.

Kao jedan

- Ima dosta i onih koji bi nam poslali kuršume, ili su to već uradili. Provokacija je bilo, a ima ih često, priča major Marković, ali im i mi odgovaramo. Složni smo, a borbeni moral je na visini, nema stranačkih podjela ni ekscesa u vojsci. Koliko smo jaki to će vidjeti ustaše ako krenu, kažu Manojlo Pušica, Milisav Rađenović, Novo Zajović, Miodrag Rajović, Momčilo Roksandić, Miloško Dubljević, Slavko Nikolić.

- Dobićemo rat, koji su nam ustaše nametnule i koji na žalost, odnosi živote naših boraca, uvjereni su Krsto Stanojević, Luka Jovanović i Milan Guzina, koji su u Nikšiću ostavili direktorske fotelje i stigli da brane Jugoslaviju. Nek se stide svi dezertteri, gotovo uglas kažu pobratimi Milan Damjanović i Vlado Kadić, dok sa tugom pričaju kako je oko 18 časova juče, nadomak aerodroma, poginuo njihov drug Željko Đurković iz Nikšića.

Dvojica Željkovih drugova u posljednjem trenutku su se spasili. Vozač je, potom, pobjegao, a patroli na koju nailazimo, odmah iznad Mostara, ostavljajući aerodrom i crnogorske borce na putu za Nevesinje ne može ni ptica da pobjegne.

U ovom dijelu Hercegovine još je mir. Neki kažu, varljivi. Zato otpada, savjetuju nam, bliži put za Trebinje – preko Foče. Sigurniji je pravac Nevesinje – Tacko – Bileća za Trebinje, a tamo susrijećemo samo rijetke prolaznike. A vojne i milicijske patrole udvostruče se čim padne mrak. Na kočnicu se odmah pritiska – za oklijevanje slijedi metak – prvi u vazduhu.

Pismo jednog osnovnoškolca

Imenik napućenih

Kada mi neko kaže da sam izbjeglica, istinski se uvrijedim...

Otišla sam iz mog grada. Iz mog voljenog Herceg-Novog. Napustila sam školu, drugove, drugarice, moju malu neurednu sobu izlijepljenu posterima. Napustila sam roditelje!

A nebo je svuda drugačije i čini mi se, najljepše u Herceg-Novom. Tamno modro boja osuta je svijetlim tačkicama, more primamljivo... I poslednji dan, prije nego što sam otišla, kada sam čula: "Pakuj se krećemo"! izletjela sam vani i samo gledala obalu prekrivenu muljem, i more, koje je zapjenilo i izbacuje kojekakve otpatke i morsku travu. Suze su same išle: "Da li ću se vratiti? Kako mi neodostaje mir! A ljeti sam se ovdje bezbjedno kupala, i nijesam imala pojma šta nam se sprema. Eh, vrati se divna prošlosti!"

Sada živim u Nikšiću. Lijepo mi je. Kada mi neko kaže da sam izbjeglica, istinski se uvrijedim. Ja nijesam ni kukavica, ni izdajnik. Ovdje idem u školu. Ali, niko ne može da zamijeni moj stari razred. Moj Herceg-Novi mi toliko nedostaje. Nedostaje mi staro društvo, roditelji, išarani zidovi škole, polomljene trafike i nedostaju mi moji strogi nastavnici. Nedostaju mi i grad, i duh grada. Toliko volim i čeznem za nečim što nekad nijesam ni zapažala.

Zašto? Zšto sve to? Zašto pokolj, svađe? A sve ide previše daleko. Nikada neće biti, kao što je nekada bilo. Hrvatska, Slovenija, Crna Gora, Srbija, Makedonija, BiH, nikada više zajedno. A samo se pitam zašto i ko nam ote mir?

Dug je spisak napaćenih, i mnoga su srca ispunjena čamotinjom i jadom. Mnogi su uplakani i mislim da nema nikog ko može lijepo da živi. Iako imamo se – nemamo ništa. Kad čujem istinsku patnju i sama patim. Sada je glupo tražiti krivca – nađimo izlaz u razumu.

Tanja Pavićević
Herceg Novi

M o z a i k

LJUBINJE: Dobri domaćini

Mnogi mladi ljudi iz Ljubinja i drugih mjesta SAO Hercegovine uključili su se kao dobrovoljci u borbu protiv ustaških bojovnika na ovom prostoru. Juče smo u Ljubinju sreli Đorđija Batinića, predsjednika Izvršnog odbora Skupštine opštine, koji je takoreći dan-noć na nogama skupa sa ostalim članovima kriznog štaba u ovom mjestu.

Pokušavamo, koliko smo u moći, da doprinesemo što uspješnijem završetku ove borbe, pa i mještani Ljubinja širom otvaraju vrata za borce svih brigada bez obzira odakle su, pozivaju ih na ručkove i želi svako od njih da ih ugosti, kaže Batnić.

Stane li kolona na nekoliko trenutaka u Ljibinju, mještani za nama trče s gajbama hrane, voća, kaže Rajko Đurašković, rezervista iz Titograda. Osoblje hotela, takođe je otvorilo vrata za borce koji biju bitku za mir i za sigurnost ljudi ovog kraja.

KAD SU LJUDI – LJUDI SA VELIKIM "LJ": Ratnici za Adaletu

Punih 20 dana Barani se nalaze na prvim borbenim linijama oko Dubrovnika. Zatišje su Barani iskoristili na najljepši mogući način. Solidarno su prikupili 56.000 dinara za liječenje teško oboljele Adaletke Kardović iz Rožaja. Da će život dan po dan, sedamnaestogodišnje Adaletke iz Rožaja biti produžen odlaskom za Bombaj, to je nada svih. Neizvjesnos će potrajati, ali porodica Kardović sigurno će od ove pomoći pokušati da nađe pravi lijek za svoje teško oboljelo dijete.

"Sa ratnog porišta u okolini Dubrovnika iskrene želje za uspješno liječenje i brz oporavak dragoj Adaletki Kardović uz naš sakupljeni prilog od boraca i starješina III bataljona devete crnogorske brigade pod komandom kapetana Rada Radomana i pridodate čete minobacača kapetana Četkovića"

U ZNAKU TRADICIJE: Blizanci na ratištu

Blizanci, Božidar i Milorad Petrićević iz Meteriza kraj Cetinja nalaze se na prvoj borbenoj liniji u Slanom. Od opkoljenog neprijatelja ne dijeli ih više od stotinak metara. Ustaške zločince traže preko nišana. Zdravo su i dobro, a porodici poručuju da neće obrukati porodičnu vojničku tradiciju.

ŽENE U BORBENOM STROJU: Četa mala, ali odabrana

- Pored 1.200 rezervista i 474 dobrovoljca, danas saznajemo da je na Cetinju prijavljeno i 20 žena dobrovoljaca: Ljubica Jaša Pravilović (1936), Katarina Vlada Jovićevića (1952), Milka Milovana Mirkovića (1965), Mileva Blaža Šofranac (1948), Slavica Ljuba Božović (1961), Bosiljka Andrije Kraljević (1938), Vojka Đura Božović (1954), Zorica Milenka Đurović (1971), Anđelija Boška Radišić (1970), Radmila Vasilija Konstantinović (1952), Biljana Dušana Brnović (1971), Slavka Momira Batizić (1962), Marina Velimira Perunović (1956), Radmila Đorđije Ivanović (1936), Slavka Dragoljuba Ivanović (1958), Nada Jovana Radović (1969), Jovanka Špira Samardžić (1955), Nevenka Marka Bećira (1948) i najmlađa Vojislava Sava Ivanović (1975).

RANKO JOVOVIĆ: Povratak u "Gorski vijenac"

Ovo je čas istorije. Kada je najteži mi smo najbolji, rat je za nas inspiracija. U malim stvarima mi se teško snalazimo, ali u velikim događajima, mi smo se oduvijek pokazivali kao odabrani svijet. Ovaj rat je odbrana naše časti, odbrana čovjeka, odbrana Njegoša, Vuka, Karađorđa, odbrana oca i sina, odbrana nas samih...

Crnogorci, kao biser srpskog naroda nijesu tek tako nazvani srpskim Spartancima, a Crna Gora srpskom Spartom. Ja danas nijesam došao ovdje da držim govore, ja sam došao da se poklonim našim hrabrim borcima koji su poginuli za čast srpskog naroda, njima, junacima. Oni su izašli iz "Gorskog vijenca", ali se ponovo vraćaju u "Gorski vijenac". Ne znam šta da kažem dalje.

KAKO SE BRANI CRNA GORA: Poruka Peroviću

Srđa Bauković, borac crnogorske jedinice sa hercegovačkog bojišta poslao je sljedeću poruku "Recite Slavku Peroviću i njegovim istomišljenicima neka se manu prljave politike, a ako im je zbilja stalo do Crne Gore neka dođu da je ovdje brane sa ostalim poštenim Crnogorcima".

DOBROVOLJCI: "Bezimeni"

Dobrovoljci koji su stigli iz Kolašina i Mojkovca smješteni su između Trebinja i Ljubinja u rejonu Mrkonjića. U našoj četi kojom komanduje starješina Marko Ristić, su Kolašinci i Mojkovčani, pričaju Marko Bulatović, Novo Mulević i Slavko Bogavac. Naši sugrađani moraju biti osvećeni. Naoružani smo i opremljeni pa nam najteže pada iščekivanje. Dogovorili smo se da svoju četu zovemo "Bezimeni".

Iz njihovih riječi i pogleda kao da izbijaju rafali. Kako li će tek biti ustašama kad se nađu pred njihovim nišanima.

DELFIN JOCA IZMEĐU RATA I MIRA: More je more

Delfina Jocu ošamutili i zbunili bubnjevi rata, ali je odbio da upliva u bezbjedne vode otvorenog plivačkog bazena u Kotoru

U ovim danima, kad je miris rata ispunio svaku poru u životu Kotora, u srcima ljudi ovog drevnog grada našlo se mjesta za ljepotu i plemenitost prirode, brižnost za, u ratu bespomoćno biće – delfina Jocu. Za dragog stvora, pozera, glumca, artistu i plivača, koji je postao turistička atrakcija, medijska zvijezda, zaštitni znak Bokotorskog zaliva, prijatelja iz mora, kojeg je kotorska Skupština zaštitila svojom zakonskom odlukom.

Našao se Joco ovih dana u vodama gdje tišinu plavetnih dubina remete eksplozije protiv diverzantskih mina, u Tivatskom zalivu kod Remontnog zavoda. I bilo mu je kao nikad: uginule ribe na pretek, kao u nekom hotelu za delfine, sve servirano na površini mora. Joco samo treba da zine. Ali, iako dobrog apetita, delfin Joco pametna i nežna životinja kojoj, izgleda, i ne prija rat. Eksplozijama uzburkano more ga je ošamutilo i oneraspoložilo. Stručnjaci iz Zavoda za biologiju mora u Kotoru su ga našli, detaljno pregledali i ustanovili da je izuzev emocionalne ustresenosti, sasvim dobro. Odgovorni u kotorskoj opštini su juče preduzeli sve da se delfin Joca skloni na sigurno mjesto u otvoreni gradski bazen. Međutim, delfin Joca, iako je krenuo za čamcem prema svojoj mirnoj luci, u posljednjem trenutku se predomislio, okrenuo peraja i otplovio prema unutrašnjosti zaliva. Sloboda je drža od svega. Nadajmo se da će omiljeni delfin još dugo poživjeti u njoj i da će Kotorani, kao i brojni turisti, dugo uživati u njegovim vragolijama.

K a d j e u b i j a n j e u k r v i

Zlu vježba smrt

Plan za rasno čistu Hrvatsku. Teror, fanatična mržnja i genocid nad Srbima i JNA. Kako "kapetan Zulu" vježba zemljake..

Opisati sve zločine na kojima počiva ustaška vlast u Hrvatskoj bilo bi pretenciozno, jer mašta i zločinačka perfidnost klero-fašista u ovom ratu prevazilaze sve do sada znano. Ustaša Davor Markobašić uhapšen je ovih dana i strijeljan. To je onaj monstrum koji se dičio ogrlicom koju je napravio od dječjih prstića. Ovaj zlikovac je bio osuđen kao nekrofil na trinaest i ipo godina robije. U najšarenijoj vojsci na svijetu koja sada ubija i pljačka po Hrvatskoj sličnih pojedinaca ima mnogo.

Samo vlast u čijim je metodama i praksi ljudski život sveden na mržnju i koja privileguje i razvija fašistički mentalitet može da stvori vojsku od svjetske ološi, kriminalaca i umobolnika.

Poznat je "recept" koji je Markobašiću i sličnima dao maha. Na jednom sastanku u Vukovaru Vladimir Šeks je objasnio plan za rasno čistu Hrvatsku. Patološki tipovi i umobolni kriminalci, kazao je ovaj advokat, čine prve redove hrvatske vojske. Sa njima takođe u prvim redovima, ljudi iz mješovitih brakova Jugoslovena. Tamo bi u Hrvatskoj ostali čisti Hrvati da uživaju u plodovima "suverene i nezavisne".

Teror, fanatična mržnja i genocid nad Srbima i JNA osnove su političke metodologije vrhovnika. Odavde već nije tajna da se na strani hrvatskih paravojnih formacija bori i priličan broj terorista i legionara koji su stekli vojna znanja u afričkim zemljama gdje su ratovi, kao cinici kažu, "dio folklor". Jedan od njih, Hrvat po nacionalnosti, smjestio se u Kumrovcu, uzeo je ime nekog bivšeg brata nesvrstanog, te se sada zove "kapetan Zulu" i vježba zemljake kako da ubijaju Srbe i pripadnike JNA.

Ovi plaćenici kojima je ubijanje "u krvi", a koje engleski legionari zovu "psi rata" unose pojačani teror te se odlično idejno slažu sa hrvatskim zločincima. Njih nije lako kontrolisati i vjerovatno su preduzeli i političku vlast na pojedinim terenima "božje zemlje", kako je genocidni mislilac Ante Starčević svojevremeno tepao Hrvatskoj.

Svaka zemlja iz koje potiče ova ološ koja je uzdanica paravojnih formacija u Hrvatskoj, pere ruke od njih, a neke kurdske organizacije su se veoma jasno ogradile od "takve djelatnosti" svojih sunarodnika. Jedan britanski plaćenik ovih dana je izjavio da će "hrvatske borce naučiti stvarima koje užasavaju". Ruku na srce, i bjelosvjetske ubice mogu mnogo da nauče od svojih učenika Markobašića i družine.

Vođena fanatičnom mržnjom prema srpskom narodu i svemu što je jugoslovensko ovi primjeri govore da je hadezeovska vlast po mnogo

čemu čak gora od svog uzora, one Pavelićeve između 1941. i 1945. godine.

Iako znaju za ovakav tok izabrane politike hrvatski intelektualci čute. Odista teško se sada tamo boriti za neki drugi princip izuzev hadezeovskog.

Čuti hrvatska inteligencija u Zagrebu i zbog činjenice što su u Dubrovniku stacionirane legije i što je time oskrnavljeno ono što je u dosadašnjim ratovima bilo neprikosnoveno. A nikada se nijedna vlast u historiji civilizacije, kao ova u Banskim dvorima u Zagrebu, nije igrala sa sudbinom Dubrovnika. Da li će Tuđman, protivno pravilima o zaštiti svjetske kulturne baštine, smjestiti plaćenike i njihovo oružje na Stradunu i Lovrijencu i tako izvršiti zločin nad svjetskom kulturnom baštinom, pokazaće možda već idući dan.

Guslari-dobrovoljci iz Bijelog Polja

Rafali iz gusala

Kad se udruže gusle i puške onda se zna – ustala je Crna Gora. Ko bi vjerovao našim pjesmama kada danas ne bi bili na prvoj liniji, pričaju Dušan Šekularac, Radojica Bugarin i Sloba Femić

Iz kamena pjesma izgovara. Odavno ponosnije glas guslara nije kretao prema nebu. Kad slobodotvorac gusla onda i zvijezde počinju da poštuju zemlju. I njene hodočasnike.

Gusle između neba i zemlje.

Nebo je ono kad se prkosno ispravi glava. Zemlja je kamen koji pridržava nišan oslobodioca.

Između – gusle. Dobrovoljci iz guslarskog društva “Starac Milija” iz Bijelog Polja, Dušan Šekularac, Radojica Bugarin – Laco i Sloba Femić.

Kakav bi to crnogorski rat bio bez gusala. Može li Crnogorac pušku i gusle razdvojiti. Jer li to recept za ovaj teško shvatljivi inat crnogorskog karaktera – puška i gusle.

Prva je linija fronta. Dolje su Kupari i more. I ustaški snajperi, naravno. Crnogorci i za primirje imaju svoje oružje – gusle.

- Ko bi vjerovao našim pjesmama kada danas ne bi bili na prvoj liniji kaže Dušan Šekularac. Nas trojica se uopšte nijesmo razmišljali. Borba i sloboda se podrazumijevaju kad kažeš guslar. Nama rat dođe kao neko stručno usavršavanje. Zараđujemo prvo grlu i duši da junake u pjesmu stavljamo. Kad god ne pucamo onda guslamo. Red rafala red gusala.

“Gusle moje da vas nije bilo,
cjelo bi se sprstvo poturčilo”.

Borci jedinice kapetana Perovića koji su prva linija pred ustaškim strahom, priznaju da je sa guslama lakše ratovati. “Gusle ti kroz dušu prolaze”, pričaju nam Jovan Šišević, Dragan Đokić, Zoran Vukčević i ostali. Imaće priliku Dušan Radojica i Sloba, članovi guslarskog društva “Starac Milija” iz Bijelog Polja da mnoge svoje saborce iz Cavtata do Slanog stave u stihove. Biće to još jedan ulazak Crnogoraca u pjesmu. A kad Crnogorac uđe u pjesmu onda je i ishod borbe izvjestan i odlučan.

Veselin Vuković iz Rovaca sa svojim brkovima i pogledom baš kao da je izašao iz snage pjevača. Čuju oni naše gusle uvjerava me. I strah ih je naše pjesme. Kad god zaguslamo počnu da gađu snajperima.

Puške i gusle nastavljaju da čuvaju prvu liniju. Tako se kažu pravi historija. Došao je opet red da pokoljenje za pjesmu stvarno ispravi suludosti nerazumno privadenih vođa.

Red rafala, pa red gusala. Radojica Bugarin upozorava da se gusle čuvaju kao glava. Čini mi se da ih snajper dokači bilo bi mi ko’ da mi je glavu zakačio. Gusle su nam ovdje i informisanost i nastava iz morala. Često puta i hrana kada kuvari zakasne ili zakažu.

Kad se udruže puške i gusle onda se zna – ustala je Crna Gora. Dovoljan razlog da se srce krvnika sa svih koordinata ispune zebnjom i strahom. Hercegovačkim kamenom ovih dana gledamo crnogorsku historiju. Vraćamo se unazad i idemo naprijed. I ništa nema da ne vidimo i da nam nije jasno. Stoljeća prolaze ispred nas i polako počinjemo da shvatamo i razumijemo svoje zadatke zemaljske.

- To što sam guslar nekako mi dođe obaveza više da u svemu ovdje prednjačim, priča Sloba Femić. Nije lako, ali sve izdržavamo. Pomažemo jedni drugima. Pomažu nam i gusle. Kad zapjevam kao da me čuju moji kući, kao da ih vidim.

Gusle kradu prostor i vrijeme. Glas pjevača i pogledi rantika znaju da ih sada gledaju njihovi preci i njihovi potomci. Gusle spajaju vjekove. Sa guslama u redove jedinice starješine Perovića kao da dolaze svi oni junaci koji su nam sa usana i iz srca pričali priču o slobodi.

More u pogledu, gusle u srcu, ruka na obaraču. Odnokud se starac Milija useljava u dušu. Ponos prve linije preći će u pjesmu zajedno sa ljudima koji drže i imaju branik.

Oružje na dubrovačkom ratištu još miruje

Čekajući (na)pad

Već treći dan na prvoj borbenoj liniji iznad Cavtata vlada prividni mir. Vojnici očekuju napad, ili pad ustaške soldateske, pripremajući cijevi i za jedno i za drugo. Crnogorski parlamentarci u Herceg-Novom

Ratni okršaji su bili isuviše žestoki da bismo ih za samo dva dana varljivog primirja zaboravili. Na ratištu iznad Cavtata i dubrovačke rivijere i danas je vladao varljivi mir. Borci Pete crnogorske brigade "Sava Kovačević" i drugih jedinica iskoristili su zatišje i lijepo vrijeme za konsolidaciju svojih redova, čišćenje oružja, pa i odmor. U iščekivanju narednog dana, za koji se na položaju nikada ne zna šta će da donese, jedinice JNA za to određene pretražuju teren po konavoskim selima.

Dosadašnja "otkrića" u tome, nimalo lakom, i još manje bezbjednom zadatku razotkrila su pravu strategiju prljavog ustaškog ratovanja. Velika podzemna skloništa, tuneli, prave vještačke pećine, otkriveni su ispod aerodromske piste na Čilipima. Od ovakve unaprijed zadate "obrambene taktike" bolovali su i novi graditelji kuća. Mnoštvo je nedavno urađenih, ili naknadno dograđenih skloništa. O tunnelima da se i ne govori. Konavosko polje je, da li u vrijeme melorizacije ili u doba odbrane mlade demokracije, sa svih strana potkopano podzemnih katakombama. U svakom slučaju, Tuđmanovi oružnici su ih, nanovo očišćene i pripremljene, vješto koristili. Kada im nije uspijevalo da ovozemaljskim putevima umaknu nišanu Jugoslovenske narodne vojske, bježali su podzemnim, samo njima znanim putevima. Mnogi od njih još nijesu ni otkriveni, niti se zna šta se u njima nalazi. Možda u tome leži dio odgovora na veoma prisutno pitanje – gdje ustaški bojovnici skrivaju svoje poginule?

Na to pitanje će, vjerovatno, odgovoriti neko od preživjelih Tuđmanovih plaćenika, ali, zasad sigurno se zna da je u Čilipima otkriveno otužje i municija raznih kalibara i proizvodnje, mine ručne izrade sa krupnim ekserima, "dum-dum" meci, penkala, upaljači i novčanici, koji su, u stvari, predstavljali mine. Pronađeno je i stotinak savremenih radio-stanica, kojima su ustaški zlikovci slali vlastite i prislušivali tuđe, najčešće armijske razgovore.

Uz ova nazovi iznenađenja, borci JNA svakodnevno otkrivaju i obezglavljene (žive i mrtve) ustaše. Samo juče su pronašli desetak hadezeovaca, koji presvlačenjem civilnih odijela pokušavaju da izbrišu ustašku prošlost. Zanimljiv je slučaj izvjesnog Lovra Šutala. U prvi mah predstavio se kao konobar iz Čapljine, koji ide da obiđe svoju kuću u Močićima, nedaleko od aerodroma Čilipi. Kada su ga vojnici malo pritegli i u automobilu mu pronašli oružje i člansku kartu HDZ-a sa njegovom fotografijom, uspio je da samo slegne ramenima.

Hoće li i vrhovnik Tuđman nad prljavštinama koje njegovi "časnici" svakodnevno čine imati vremena da povije ramena?

Ne sramotite vojsku

U svakom izvještaju sa rtišta, tokom proteklih dana, među borcima Pete crnogorske i Brigade "Sava Kovačevića" imali smo priliku da među Srbima i Crnogorcima pomenemo i više imena muslimanske nacionalnosti.

Na frontu, u to smo se uvjerali, borci se, bar po tom ključu, neprebrojavaju. Na nacionalnost ne gledaju.

Prisjetimo se samo poručnika Abdula Rahmanovića, koji je, ne štedeći vlastiti život, spasio petočlanu posadu od ustaškog tromblona u uništenom tenku. Nije pitao koje su nacionalnosti.

No, poručnik Abdul nije usamljen. Selim Gutić nosi bombu, poklon za Tuđmana. Zef Nikač, iz Spuža ide, veli, u borbi protiv ustaša da ne bi oni krenuli na njegovu djecu. A da smo ih pustili na Debelom brijegu, to bi se dogodilo.

I da ne pominjemo ostale. Nije fer. Sve ih ne možemo nabrojati, a njihov broj grijeh je i za jedno ime umanjiti. Ako ne zbog javnosti, i zbog njih samih, ono zbog tobožnjih "učitelja" muslimanskog naroda koji svoje saplemenike pozivaju na dezerterstvo iz JNA.

Mogla bi gospoda da dođu na prvu liniju fronta, pa da vide kako se njihovi "štićenici" ponašaju. Možda bi ih ponečemu i podučili. Makar nekoj novoj stranici "zaboravljene" istorije.

Neka ih na nju opomenu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji poginuli: Edin Hrapović, Naser-Naso Mrkulić, Rasim-Meho Muratović, Ahmet Dautović, Adnan Škrijelj, Nerman Hodžić, Taip Aljiu, Alfri Zlfin, Šaban Ramadani, Redžep Norman...

Slava poginulima. Pomenutim i nepomenutim.

Neka njihovom herojskom, prije svega ljudskom smrću ne licitiraju svi oni koji joj nijesu dorasli. Pa ni po nacionalnoj liniji. Uostalom, sa prve borbene linije se sve drugačije vidi. Grije je mutiti pogled svojim hrabrim ratnicima. Podmetati im kojejkakve nacionalističke smicalice.

Parlamentarci s ranjenicima

Danas je delegacija Skupštine Crne Gore, na čelu sa potpredsjednikom dr Asimom Dizdarevićem, obišla ranjene borce u risanskoj i kotorskoj bolnici. Nakon obilaska parlamentarna delegacija vodila je razgovore u Skupštini opštine Herceg-Novi, u kojoj je svakim danom sve više izbjeglica, pa i onih sa područja dubrovačke Opštine.

U razgovoru sa novinarima dr Dizdarević je istakao da su svi ranjeni i oboljeli vojnici dobro smješteni, da im se ukazuje adekvatna medicinska zaštita i njega. To potvrđuje i činjenica da je samo jedan borac u bolnici podlegao ranama zadobijenim na ratištu. On je tom prilikom, na pitanje o izbjeglicama, naglasio da je neophodna veća pomoć republičkih organa hercegnovskoj Opštini u kojoj se broj beskućnika stalno povećava. Istakao je i činjenicu da u Crnoj Gori ima opština koje uopšte nemaju izbjeglica, kao i to da Federacija za ove namjene već duguje našoj Republici 300 miliona dinara.

Danas će parlamentarci posjetiti i ranjene borce u Vojnoj bolnici Meljine.

Na frontu u Popovom Polju

Recka za svakog ustašu

Svako zna svoj posao, predah između borbi nije odmor nego samo razmjena savjeta za sljedeće okršaje

Kiša koja je sinoć padala, inspirisala je novi vojnički slogan – kisnu samo velike i pobjedničke vojske. I ako ne bude sunca, grijaćemo se pobjedama. Ova vojska, jugoslovenska i narodna može samo da pobijedi. A to se onda zove Jugoslavija.

Vlado Cikarski, iz Skoplja, smijehom krije zbunjenost, ali obećava da će narednih 159 dana, koliko mu je ostalo do završetka vojnog roka, biti zajedno sa rezervistima iz Kolašina. U Kolašinu gdje služi vojsku, ili na frontu, bude li trebalo. Stižu riječi hvale. Kad mu Bato Milošević pomene Kira Gligorova, Vlado Cikarski odmahuje rukom.

Jeste, zvaće se to Jugoslavija.

Selo Zavala. Borci 10. crnogorske brigade, Bracan Šćepanović, Bato Milošević, Rašo Minić, Dušan Đurović-Duča, Miraš Cvijetić-Cile, Aco Tomović, Mišo Milićević, Zoran Baković, Zarija Barać, Srđa Klikovac, Slavko Domazetović, Zoran Šćepanović, Savo Dragojević Marko Šćepanović, Svetislav Vujisić, Rajko Perišić i Dragan Bulatović.

Svako zna svoj posao, predah između borbi nije odmor nego samo razmjena savjeta za sledeće okršaje. A biće ih još, uvjerava nas Tonko Bulatović. Dok ne završimo rat i ne dokrajčimo protivnika, ne idemo odavde. Zoran Bulatović-Zofa, jedan je od aktera bitke kod Osojnika, počeo je na svojoj pušci da stavlja zareze za svakog ubijenog ustašu. Neće biti mjesta za zareze, uvjerljivo priča Zof. Budo Minić, iz Kolašina, jedan je od rijetkih dobrovoljaca kojeg je zapala privilegija da se dokopa prve linije fronta. Razlog da se zapjeva – fino stoji patizanska bluza – je, između ostalog i Dušanka Raičević iz Mojkovca, poručnik JNA, borac sa prve linije fronta. Svim majkama i sestrama koje nedjeljama sa zebnjom iščekuju vijesti sa ratišta, bar pola brige bi im palo sa srca kada bi se srele sa Dušankinim osmjehom, koja ne poznaje strah i dileme. Ja sam vojnik, ja imam otadžbinu, otadžbina mora biti slobodna. Tako se zatvara krug. Dok govori Dušanka kao da komanduje.

Kod mjesta Zavala naišli smo i na jedinicu Pete proleterske crnogorske brigade. Potporučnik Zoran Vukotić, vojnici Zoran Rašović, Milan Jovičević, Mišo Terzić, Đorđe Stojanović, Milivoje Kovačević, Darko Bojanić, Zoran Popović, Mileta Bakrač, Miomir Bojević, Nikola Popović, Veselin Đurašević, Veselin Šćepanović, svi iz Titograda, poručuju da su živi i zdravi, svoj zadatak će, kažu, uspješno izvršiti i nije im teško.

Na položajima na Popovom polju sreli smo jedinicu koja je prije nekoliko dana stigla iz Danilovgrada. Nebojša Belojević, Pavle Vojinović,

Mirsad Jarović, Dragan Ivanović, Zdravko Stanišić i Slavko Todorović, poručuju da znaju zbog čega su ovdje i da će svoje zadatke izvršiti najbolje što mogu.

Svaka riječ koja se čuje je riječ uvjerenja i odluke. Neka bude borba neprestana, ali ustaša više neće biti, grmi Ljubo Rakočević. Borci govore očima. A očima se najiskrenije priča. U svakom oku sloboda... velika kao pogled.

Braća

Na putu od Nikšića prema Trebinju naša ekipa je imala neobičnog stopera. Rezervista Zoran Mihaljević, iz Titograda, zaustavio nas je u Nikšiću. Priča, išao je da vidi brata koji se nalazi u bolnici u Meljinama, a ranjen je prije dva dana u borbama za Cavtat. Priča Zoran da je zrna snajpera prošlo kroz vrat njegovog brata ali, sećom, nije pršljen zakačio. Vraća se u svoju jedinicu, inženjerac je, kaže, i brat će se vratiti na bojište samo da malo ozdravi.

Marko Joksimović, iz Pljevalja od prvog dana borbi je na terenu pored Slanog. Zatekli smo ga na mjestu zvanom Zavala, gdje je došao da posjeti svoga brata Milana. Već prekaljeni borac Marko, nevoljno priča o borbama, opasnim snajperistima. Ističe samo da mu hvali sna na mekom jastuku, jer ovaj je od kamena, a noći su sve prohladnije.

Zavala

U kamenu, na brdu iznad Zavale, na položaju Teća četa 10. crnogorske. Nijesma gledao u klanac. U Čepikućama. U Podosoju, gdje su ustaše gledale na nas, ostalo je šest boraca, ove čete, a 18 je ranjeno, pričaju Saša Seklić, Gavriilo Durković, Radovan Laković. Šest sati tukle su ih ustaše vatrom iz minobacača, snajpera i mitraljeza. Desetkovani, izašli su iz tog pakla, ali ne i pokolebani. Idemo dalje, kaže Milosav Popović, poručnik, vojnici Zoran Knežević, Veselin Uščilić, Ranko Vukčević, Milorad Bečić. Dva i po sata stajali smo nepomični. I na najmanji pokret snajper se oglasi, priča Laković. Tek kada su se oglasili bestrajzni topovi poručnika Vlahovića, počeli smo i mi da zauzimamo položaje i otvaramo vatru. Oko 17 časova učitalo je vatreno gnijezdo ustaško. Kad je počeo sumrak počeli smo i borbu za ranjenike – satima smo ih izvlačili sa poručnikom Popovićem, kaže Čedomir Vujović, slušajući samo fijuke metaka i jauke. Dok smo izvlačili teško ranjenog Božidara Milikića molio je da ga ostavimo, dane izginemo zbog njega, prisjeća se borac Mirko Grujić. Borbu za ranjenike desetak sati vodili su i borci Prvog odjeljenja Sanitetskog voda: Noveljka Bulatović, Božidar Četković, Mirko Grujić, Vuk Perović, Radonja Zorić i Bedrija Lukčević.

Situacija u istočnoj Hercegovini

Hadezeovka pucala na rezerviste

Mostar se otvara za svakog, ali ne i za pripadnike JNA. U službi ekstremista i bivši fudbaler Veleža Jadranko Topić. Nikšićani ne napuštaju Divulje

U interesu mira i zaštite kulturnih i istorijskih spomenika, Mostar će biti otvoren i neutralisan grad, odluka je Izvršnog odbora mostarske Skupštine opštine. Ova odluka treba već sutra da stupi na snagu, a hoće li se proglasiti još jedna odluka koja će obuhvatiti i uvođenje vanrednog stanja u gradu na Neretvi, za sada jeneizvjesno.

Izvjesno je, međutim, da HDZ, odlukom o "otvorenosti i neutralnosti" Mostara – ovaj prostor želi da zatvore za pripadnike JNA, a otvore za Tuđmanove jurišlje, koji svoje horde koncentrišu u Lištici, Čitluku i na desnoj obali Neretve.

A, koliko je hadezeovcima ovdje zaista stalo do mira, najbolje kazuje činjenica da su juče u sumrak, ispred mostarske kafane "Delfin", odjeknuli pucnji. Ovoga puta, bez ikakvog povoda, pušćanu paljbu na crnogorske rezerviste Veska Đurđevca i Rešida Mulića – otvorila je Fata Vlaović. Srećom, sve se dobro završilo, pripadnici vojne policije, koji ovdje imaju pune ruke posla, efikasno su reagovali.

Lideri HDZ i SDA, koji imau većinu u Skupštini opštine, pod plaštom navodnog mira i trenutnog primirja, ipak ne miruju. Rade organizovano, sve u cilju blaćenja ugleda JNA, čije jedinice ovdje uglavnom popunjavaju rezervisti iz Crne Gore. Zato u gradu na Neretvi nema mira. Vojni policajci su sinoć uhapsili Osmana Balića, građansko lice na službi u JNA, kako izviđa i snima vojne položaje u selu Znojnice.

U slobodarskom Mostaru ekstremi iz redova HDZ na sve načine pokušavaju da spriječe širenje jugoslovenskih ideja. U te svrhe koriste se svim i svačim: prijetnjama, ucjenama i drugim oprobanim fašističkim metodama. Jedan od aktuelnih ekstremista je i nekada popularni fudbaler Veleža Jadranko Topić, inače, sada vlasnik kafea "Korner". Prema pouzdanim izvorima, Topić videokamerom snima skupove onih građana koji iskazuju podršku JNA i Jugoslaviji. Među vođama HDZ- snimci se analiziraju a prema identifikovanim učesnicima skupova sprovodi se organizovani teror!

Na položajima oko Mostara i vojnog aerodroma i danas vlada relativan mir. Vojnici i starješine, koji nastavljaju tradicije Šeste crnogorske narodnooslobodilačke udarne brigade su živi i zdravi. Imaju dovoljno hrane, odjeće, obuće, oružjai municije i, što je najvažnije, borbenog morala. U rovovima i pod šatorima život teče u ratnim uslovima. Jedino nijesu

poboljšani uslovi za efikasniji rad sanitetske čete, koje je izmeštanje iz "šatorskog grada" u neki tvrđi objekat, zaista neophodno.

U današnjem telefonskom razgovoru sa potpukovnikom Jovom Strugarom, komandantom vazduhoplovne baze u Divuljama, saznali smo da crnogorski rezervisti nijesu izmjestili položaj, kako su to juče javili neki dnevni listovi. Pripadnici ove male, ali odabrane crnogorske jedinice, još su na zadatku u Divuljama, gdje odvažno obezbjeđuju veoma važan vojni objekat.

Taksisti love u mutnom

Ratna situacija, izgleda, ponajbolje odgovara pojedinim nikšićkim taksistima. Kraće odsustvo rezervista, koji koriste da posjete svoju rodbinu, pojedini taksisti "kažnjavaju" skupim "turama". Po riječima starješine Dragana Potpare, njegovi drugovi Jovović, Janićić, Čelebić, Đurović, Miljanić i još neki rezervisti su ogorčeni na visoke cijene taksi usluga na relaciji Nikšić – Mostar. Za uslugu na ovom pravcu pojedini taksisti naplaćuju od osam do 12 milijardi starih dinara!

Dok traje primirje na hercegovačkom ratištu

Ustaše u suknji

Nišani crnogorskih jedinica u Hercegovini spremni su i na rat i na mir. Primirje poštuju na kompletnoj liniji fronta, ali im ustaški neprijatelj ne da mira. Sporadične pucnjave bilo je gotovo na svim prvim borbenim linijama – naročito prema Ivanjici, iznad Kupara, Mlina, Debelog brijega. Ako naruše sporazum o primirju na bilo koji način i bilo gdje, Armija čedejstvovati bez posebnog upozorenja, kaže pukovnik Dragoljub Đurđev, pomoćnik komandanta za moral. Pokreti naših jedinica su takvi da ni u jednom momentu ne bismo isprovocirali neprijatelja. Ali, njihov sistem veza smo žestoko narušili, a njih iz mnogih utvrđenja razbili, pa se kriju po pećinama. Zato su sporadične pucnjave sasvim normalne pri bijegu, kaže pukovnik.

Neprijatelj se prurušava da bi se izvukao iz okruženja, na razne načine – oblaćeci uniformu Jugoslovenske narodne armije. Prurušavaju se čak i u žene, pa se ubacuju na slobodnu teritoriju, onu pod kontrolom JNA. Cilj im je izvlačenje informacija do kojih, zbog narušenih veza, ne mogu da dođu.

U Trebinju se juče i danas često čulo da vojska i milicija hapsi po dvojicu, trojicu ili četvoricu mupovaca, i zengi u uniformama JNA. Zvanične podatke o broju uhapšenih nijesmo uspjeli da saznamo. Potvrđeno je,

međutim, da su radio amateri uspostavili vezu sa Dubrovnikom. Svima koji su iz Trebinja preko ovih veza htjeli da se čuju sa svojim rođacima u dubrovačkoj opštini, nije udovoljeno. Radio amateri ne stižu da prenesu sve poruke, pa je danas apelovano da se Trebinjci malo strpe.

Profesija ratni izvještač

Nema imena na metku

Za tri mjeseca na hrvatskim ratištima poginulo je 20 novinara i tehničara

Izvještavanje sa ratišta u Hrvatskoj postalo je jedno od najopasnijih zanimanja na našoj planeti. Drugog dana, osmog po redu primirja, na Baniji je poginula ekipa TV studija Šabac – novinar Zoran Amidžić tehnički saradnici Borivoje Petrović i Dejan Milićević, kao i rezervni kapetan Sreten Ilić. Oni su iz zasjede pogođeni ustaškim projektilom. Početkom nedjelje poginuo je Milan Žegarac, novinar “Večernjih novosti”, koji se na radnom zadatku našao okruženim hrvatskim gardistima i pokošen je mitraljezom.

Prema saznanjima do kojih se došlo konsultovanjem zvaničnih i nezvaničnih podataka, za tri mjeseca na ratištima u Hrvatskoj poginulo je 20 novinara i tehničara.

Dugogodišnji vijetnamski rat u svoju crnu hroniku ubilježio je živote 145 novinar i 19 pod stavkom “nestali”. Reporter TV kuće “Skaj” označio je rat u Hrvatskoj žešći po novinare od vijetnamskog. U svakom slučaju, matematičke operacije i sve što se, doživljava na ratištu, govore o potpunoj nezaštićenosti profesije ratni reporter i jednoj tragičnoj slici i poruci. Konvencija o zaštiti novinar izvještača, napravljena na osnovu rezolucije UN iz 1980. godine, ne poštuje se. Taj dokument obavezuje na solidarnost izvještača prema drugim kolegama i zabranjuje da se ponašaju kao strane u sukobu.

Nestali

“Novinare treba svuda štititi, jer ako se to ne čini kako će se saznati istina o onome što se događa”. Ovo su riječi Andreja Vinogradova, generalnog direktora Ruske informativne agencije “Novosti”, izgovorene povodom nestanka sovjetskih novinara Viktora Nogina i Genadija Kurinoja. Mihail Gorbačov, predsjednik SSSR, obratio se jugoslovenskom rukovodstvu i hrvatskim vlastima da pomognu kako bi se saznalo bar nešto o sudbini nestalih novinara. Uzalud, Franjo Tuđman i Stipe Mesić očigledno imaju “pametnija posla” od spasavanja novinara.

Saeznoj vladi nije ni na kraj pameti da se bavi primjenom međunarodnih konvencija za ratne izvještače. U Saveznom sekretarijatu za informisanje podataka o postradalima nema. Novinari potpisuju svaki svoj izvještaj, metak namijenjen njima je anoniman.

Dok se nekako i može doći do podataka o reporterima koji su izgubili život na ratištima u Hrvatskoj, broj povrijeđenih, onih na koje se pucalo i broj maltretiranih rijetko se bilježi. “Pobjeda” je utorak zabilježila da je na Debelom brijegu od ustaškog snajperiste umalo nastradao dopisnik “Večernjih novosti” iz Budve Savo gregović u trenutku kada je tu, na administrativnoj granici Crne Gore i Hrvatske, od patrole tražio prolaz dalje.

Oni koji se odluče da budu ratni izvještači u svoj zanat ukalkulisali su nemali rizik i za vlastiti život. Nijedan rat nije prošao bez žrtava izvještača. Zalivska “pustinska oluja” odnijela je živote četvorice novinara.

“Pobjeda” je o događajima na jugoslovenskim ratištima, koji su ove godine uzdrmali svijet, obavještavala svoje čitaoce iz SAO Krajine, Banije, Istočne Slavonije i ratišta u blizini Dubrovnika i Trebinja. Taj posao su obavljali: Momo Popović, Vasko Radusinović, Jovan Plamenac, Milenko Vico, Milutin Labović, Čedo Radusinović, Mišo Drašković, Vojin Božović, Dragan Grozdanović, Dragan Bošković, Jovan Stamatović, Gojko Knežević, Veselin Rakčević, Jelena Samardžić, Marina Jočić i Mira Popović. Naravno tu su i svi fotoreporteri: Mensud Krpuljević, Dejan Vuković, Dobrilo Milidžan, Stanoje Begović i Nikica Mihailović.

Ista slika

O pratećim posljedicama ovog rata, doživljajima i slikama novinari koji su rat vidjeli izbliza imaju svoje priče. “Zbjegovi, mrtvi, paljenja, stradanja – to je svuda ista slika”, priča sa dubrovačkog ratišta Mile Jelesijević, iz TV Revije”, novinar sa iskustvom iz mnogih svjetskih sukoba. Bio je reporter u Polisariju (Španska Sahara) gdje je od države dobio Orden za hrabrost, bio je u Kampučiji, Iranu, Iraku i prvi je od svjetskih reportera stigao u Bukurešt.

“Poslije velikih svjetskih nesreća, na žalost, sada smo u našoj zemlji. Šta mi je najteže bilo? – ponavlja naše pitanje Jelisićević. Poslije pokolja Srba na Plitvicama, kada sam u povratku ka Kninu vidio kroz 18 srpskih sela 18 srpskih pravoslavnih crkava srušenih, pa spaljenih 1941. godine od ustaške ruke. Do tada nijesam znao ni da postoje ova svetišta. Zlikovci koji su ih srušili isti su kao oni koji su ih ostavili neobnovljenim do današnjeg dana. Tada se u meni srušilo sve o Titu i njegovoj ideologiji”.

Naš sagovornik je kao reporter prošao prvom borbenom linijom od Huma-Slanog-Mrcina-Čilipa do Vitaljine.

“Ovakve ljude kao Nikšićane majka nigdje ne rađa. Oni su poseban soj po hrabrosti”, kaže Jelisićević.

Na ratištu je i Božidar Milošević, novinar "Politike", jedan od doajena novinarstva u Crnoj Gori koji je još 1963. godine izvještavao o događajima u Kubanskoj revoluciji. "Nijesamratni reporter, ja sam profesionalac. Ne mogu da shvatim da se na našem Primorju nešto dešava od Jadranskog Sajma do rata, a da ne budem tu – kaže Milošević. "Ovi mladi ljudi iz "Pobjede", Radija i TV Crne Gore obavljaju svoj posao visoko profesionalno. Često unose duh u ovu muku. Kod aerodroma Čilipi, neposredno iza zauzeća objekta, snimatelju TV Crne Gore Danilu Živaljeviću viknem: "Snimaj onu dvojicu mrtvih Kurda", a on onako podgorički: "Snimio sam ih, ali nijesu mi dali intervju". "Najviše sam oduševljen u ovom ratu onim ljudima koji smireno obavljaju posao čišćenja. To je najopasniji zadatak u ratu. A najhrabrije ga radi četa iz Bara kapetana Gojka Lekovića" kaže Milošević.

Pakao Vukovara

Jovan Plamenac, ratni izvještač "Pobjede" iz Slavonije i Zapadnog Srema, bio je u centru pakla u Vukovaru sa vojnicima koji su čistili "tačke smrti" – snajperiste. Nijesam znao ni gdje je Vojska. Na skeli za Borovo Selo, kad nije bilo opasnosti, osjetio sam "nešto", to stanje koje zovemo strah. A poslije, u paklu Vukovara, poslije sam bio u Božjim rukama. Uvijek možeš biti pogođen. Na ulazu u kasarnu u Vukovaru čuješ zvuk, pa tresak granate. Trčiš. Isti zvuk. Šanse da te ne pogode nema. Trčeći i hvatajući zaklon smanjuješ priliku da ne budeš pogođen. Liniju slobode u Vukovaru nemoguće je precizno definisati. Posljednji put na ratište sam pošao sa pilotom koji vozi zarobljeni ugandski avion. Otišao je u Vukovar da traži ženu. A svaka smrt koju sam vidio ima svoju priču", kaže Plamenac.

Rat ima svoju unutrašnju logiku, emocionalna stanja i trenutke koji su mogući samo u okolnostima koje izazivaju opasnost i blizina smrti. A profesija reporter u traganju za strašnim, dragocjenim tkivom života ima svoje specifičnosti, bio rat ili mir, ili pak neko stanje između.

Povratak vampira

Potpisnik ovog teksta je, kao izvještač sa iračko-iranskog ratišta, objavio u "Pobjedi" i zapis "Stope pustinjskog psa" o jednom plaćeniku, kojih je u tom ratu bilo veoma malo. Ko je tada, prije jedne decenije, mogao očekivati da će povampirena vlast u Hrvatskoj angažovati svu bjelosvjetsku plaćeničku ološ kao saradnike za genocid nad Srbima i istrebljivanje svega što je jugoslovensko.

Crni bilans

Međunarodni novinarski institut u Pragu saopštio je da je u prošloj godini ubijeno 43 novinara, uhapšeno 145, a kidnapovanih i nestalih je 16. Isti institut u '89. godini bilježi 73 novinarske žrtve, uhapšenih 354, ranjenih 22, dok je onih kojima se izgubio svaki trag 38. Prema broju poginulih novinara i dalje je najcrnje mjesto Latinska Amerika, gdje su, uglavnom, žrtve narkomanije.

Hronika srmti stranaca

Britanska TV mreža "Skaj" posljednjeg dana septembra objavila je svoju crnu hroniku.

Na spisku poginulih su Egon Skotland iz "Zidojče cajtunga" koji je stradao 26.jula u blizini Gline.

Danski novinar Ervin van der Mast izgubio je život 16. septembra, negdje između Okučana i Stare Gradiške, Pjer Blanše, izvještač "Huvel observatera" poginuo je 19. septembra u Petrinji, a švajcarski novinar Danjen Riđen, takođe u Petrinji, 16. septembra.

Prema podacima Međunarodnog novinarskog instituta u Pragu, na koje se poziva Udruženje novinara Srbije, pomenutoj crnoj hronici treba dodati i imena austrijskih reportera i dvojice stranih novinara o kojima nema detaljnijih informacija.

Milorad Bošković

"Oni koji se nijesu odazvali pozivu za mobilizaciju su kukavice i otpadnici. Pitam se kako će oni dočekati sokolove iz boja. Neka im majke kukaju što nijesu odnijivile patriote i vojnike. I onaj šljam i sram, Jevrem Brković, neka zna da mu izdaju neće oprostiti roditelji vojnika i rezervista"

Radomir Peković, Nikšić

Sa dobrovoljačkim jedinicama u Mrkonjiću

Kada srce komanduje

Vasilije Vukosavljević iz Nikšića javio se u dobrovoljce, iako su mu tri sina na ratištu

"Ova četa odabrana, spremno ide na Tuđmana" – bijela grla ne štede sebe. Ustaše se i naše pjesme plaše.

Među ratnicima koji su osvojili Slano

Odvažni osmjesi

Gradić gotovo bez stanovnika. Razbijeni izlozi, netaknute radnje, apoteke, kafići. Umjesto šahovnice na katedrali istaknuta trobojka. Crnogorski rezervisti hrane porodice koje nijesu izbjegle iako su nekima djeca mupovci

“Ne mogu da vjerujem da ste se probili u Slano i stigli do nas. Vi ste, zaista, prava novinarska ekipa koja je došla do mira, da se uvjeri da je na brodu “Perast” istaknuta jugoslovenska trobojka. Možete slobodno napisati da je Slano oslobođeno od ustaša i da im u Dubrovnik preko Slanog ne može doći pomoć”.

Ovim riječima Sveto Ražnatović, starješina crnogorskih rezervista koji su oslobodili Slano, zajedno sa drugovima iz Užica, Kraljeva, Čačka, izrazio je čuđenje prilikom susreta sa našom ekipom, jer akcija “čišćenja” u ovom gradiću još traje. No, pođimo redom.

Od Veličana, preko Mrkonjića i Orahova dola, pa planinskim bezdanom do Slanog na moru, ništa nije prepušteno slučaju. Specijalne dozvole izdate od Štaba Operativne grupe hercegovačkog fronta ne treba stavljati u džep, jer se na skoro svakom kilometru moraju pokazivati, bez obzira da li se ide asfaltom ili blatnjavim i izrovanim putevima preko Popova polja, ili planinskim surovim bespućem... Odvažnim borcima ništa ne može proći neopaženo. A, onda srdačan prijem, topli pozdravi, osmjesi na licima, kraća zadržavanja.

Negdje na pola puta za Slano prilazimo artiljerijskoj formaciji, za koju nam odmah rekoše da je “internacionalna crnogorska brigada”. Obrazložio to činjenicom da je sačinjavaju borci iz skoga 15 crnogorskih opština, a najviše iz Titograda, Mojkovca, Kolašina... Odvažni artiljerci Goran Popović, Rajko Žarić, Dževdet Pepić, Radovan Jokić, Veljko Perunović i drugi skoro u glas poručiše: “Mi smo zdravo i dobro i znamo šta namje raditi. Našima puno pozdrava”.

Slano je slobodno

Ni traga od umora. Kao da su danas obukli uniforme. Zapažamo daje rijetko ko neobrijan ili neuredan. Na ulazu u Slano tražimo komandanta Sveta Ražnatovića iz zetske Bistrice, čiji su borci osvojili Slano. Iako ranjen u desnu ruku i oko pojasa, ne pada mu na pamet da odustane od vođenja jedinice, a za to što je ranjen veli: “Obične su ogrebotine”.

- U četvrtak smo blokirali komunikaciju od Slanog ka Dubrovniku, a odmah potom zauzeli ovu vrlo važnu stratešku tačku, priča nam

Ko, zapravo, dobrovoljce poziva u rat. Tek kada smo postavili pitanje, shvatili smo svoju grešku. Mi dobrovoljci, rečenica kao mina. Nagazi je ponos i eksplodira ponos!

Mrkonjići, Hercegovina. Dobrovoljačke čete iz Nikšića, Titograda, Kolašina i Mojkovca. Major Petko Bošković iz Tomaševa, rođen 1929. objašnjava da je ovo prvi put da se od dobrovoljačkih četa formira dobrovoljački bataljon. To je jedinstven slučaj u istoriji JNA. Došli smo da zamijenimo crnogorske vojnike. Mladi imaju pravo na budućnost, a mi obavezu da im je omogućimo.

Bogoljub Tutić, Drago Milošević, Darko Drljević, Otaš Četković, Nikola Nišavić, Vukašin Konatar, Jovica Delić, Željko Minić, Zoran Pavlović, Boško Filipović i Duško Stefanović – nesrpljivo očekuju susret sa zlikovcima.

Vujadin Đukić je 25 godina bez jednog bubrega.. Budimir Bulatović priznaje: “Mi se svađamo sa starješinama, mi tražimo borbu” Vukojica Rondović je iz Tomaševa, a Petronije Ignjatović iz Leskovca, iako među najstarijima, ali svoje godine shvataju kao obavezu da prednjače. Mićun Vuković, Ljebisav Popović, Dragan Jokić, Nenad Šuković, Mirko Šćepanović, Stevan Radojević, Milorad Grbo, Rade Rakočević...

Bilo je negodovanja kada u saznali da treba da idu na bojevo gađanje. Mi smo pokoljenje sa puškom stasalo. Starješina Marko Ristić priča da svakog dana pristizu novi dobrovoljci. Nalazimo se u Staroj Crnoj Gori. Odbraćemo njene granice. Pozdravi sve borce na frontu, sve ranjenike. Pozdravi “odjeljenje Gimnazije u Mojkovcu koje nas je ispratilo na front.

Veljko Vuković – Đure je ljubimac jedinice. Raodvan Puletić, iz Kolašina, jedan je od najmlađih boraca. Božo Rakočević, iz Trijenka, i Tripko Janković, sa Žabljaka, imaju zajedno 120 godina. Svejedno, puška zadrhtati neće, o srcu da ne govorimo.

Nestrpljenje – odlika je dobrovoljaca iz Nikšića u razgovoru ističu kako jedva čekaju da odu na front da bi zamijenili umorne drugove. Većina od njih sumnja u primirje koje traje već dva dana. Smatraju da će ga neprijatelj iskoristiti za dovlačenje novih snaga.

Ovog puta razgovarali smo sa najstarijima u ovoj dobrovoljačkoj četi. Vasilije Vukosavljević na frontu ima tri sina, jedan je na položajima kod Cavtata, drugi negdje u Hercegovini, treći u Mostaru. Poručujem da budu hrabri i odvažni, a on se prijavio u dobrovoljce kako bi čuvao svoju i tuđu djecu.

Slično njemu razmišljaju i njegove kolege Mladen Sukloć, Mitar Bašić i Tomislav Radović. Među nikšićkim dobrovoljcima, praktično sa svojim bivšim učenicima, nalaze se i penzionisani profesori Miloš Vuković i Andrija Bačović koji svojim primjerom “predaju” patriotizam. Kažu da im ne pada teško vojnički život, spavanje pod šatorom. Plaše jedino da nam opet sudbinu ne budu krojile velike sile, a da se naš glas slabo čuje.

Ražnatović. – Prije toga imali smo dva ljuta okršaja sa utvrđenim ustaškim snagama i evo konačnog cilja – Slano je slobodno.

U okršajima za Slano zarobljeno je 26 ustaša. Među njima je bio i predsjednik Mjesne zajednice – okorjeli hadezeovac u čijoj kući je nađeno mnogo oružja, municije i ratne opreme. Sva upozorenja komande ove formacije, upućena ustaškim snagama da se predaju, nijesu urodila plodom. Onda je uslijedilo ono što je moralo. Crnogorski rezervisti sa kolegama iz Kraljeva, Užica i Čačka su ih usredseđenom vatrom naprosto izjurili iz Slanog.

Mnogo hvale čuli smo na račun minobacačlija ove jedinice. Njihov komandir Radojica Đurović, advokat iz Mojkovca, kaže da im je bio povjeren izuzetno važan zadatak, te da su ga obavili kako su najbolje znali. Tu, na samom ulazu u Slano, zatekli smo borce: Zorana Sekulića, Veska Raičevića, Budimira Vlahovića, Mladena Mudrešu, Branka Popovića, Ratka Terzića, Zorana Vukićevića i mnoge druge.

Netaknute radnje

Prošli smo kroz centar Slanog. Polomljeni izlozi, a u radnjama sve netaknuto. U apoteci isto, iako je izuzetno bogato snabdjevena. Na nedirnutoj katedrali vijorila se jugoslovenska zastava, a isto znamenjene lepršalo je i na jarbolu usidrenog broda "Perast". Tu, u neposrednoj blizini hotela "Admiral", kraj kioska "Vjesnika" bili smo na mjestu gdje je poginuo hrabri borac Miodrag Ražnatović. Tragovi su užasavajući.

U gradu je ostalo nekoliko hrvatskih porodica, koje hrani i obezbjeđuje formacija Sveta Ražnatovića.

- Ništa im ne fali i ne smije faliti, pa makar ih bilo mnogo više, kaže odvažni stariješina.

Putem uz Kamaradu broj 5, stižemo do kuće Kate i Ročka Smrdelja. Kata je sama u kući. Ročko otišao da posjeti dvije usamljene bolesne starice, a kćerka Vesna je "tu negdje". Suznih očiju priča nam Kata, da su joj sina odveli hadezeovci prije 15 dana, i da o njemu ništa ne zna. Nudi piće i kafu, pokazuje srdačnost, ne prestajući da hvali ljubaznost pripadnika JNA.

Sin među HDZ-ovcima

Nedaleko od kuće sriječemo njenog supruga Ročka koji na pitanje zna li šta o sinu, uzvraća: "Pa, i mojega sina su odveli, kao što ste vi mnoge druge ovdje doveli". Brzo reaguje Ražnatović: "To je velika razlika zbog koje, uostalom, i ratujemo". Slijedi raport borca: "Druže komandante, zaplijenili smo par ustaških uniformi i nešto ratnog pribora".

Od hotela "Admiral", duž plaže, izlazimo na drugu stranu Slanog, gdje su se vodile najžešće borbe. Ruševine duž čitave glavne ulice. Osjeća

se garež. Ispred zgrade banke lunjaju četiri mačke. Nešto dalje razrušen kiosk "Vjesnika" i razbacane neraspakovane novine. Kroz razbijen izlog mesare zadah truleži. Vide se i puni rafovi mješovite robe. Ispred picerije uredno postavljeni plastični stolovi i stolice. Naravno, bez gostiju. Grad pun svega, a bez stanovnika...

Na izlazu opet borci. Pokazuju nam tek pronađenu raketu. Raketu kakvom su možda ustaše gađale Banske dvore, vele, pronašli su stariješine Jovan Janković i Saša Kovačević. U blizini su i Milorad Daganjak, Bajram Orahovac, Milovan Koprivica i drugi. Kilometar dalje kuhinja, kod koje zatičemo kuvare Zdravka Rakočevića i Mirka Konatara. Kažu da za dobre borce mora imati i dobre hrane. Nešto dalje nailazimo na Miodraga Popovića, Dragana Žarića i Dževdeta Derviševića. Sva trojica su iz Titograda. I svi isto poručuju "Neka naši za nas ne brinu".

Neko iz Komande nas upozorava da što prije napustimo položaje, jer noću svašta može da nam se dogodi. Polazimo srdačno pozdravljeni i, tek što smo prošli par kilometara, čujemo jaku eksploziju. Potom drugu. Od boraca koji nas zaustavljaju čujemo da to inženjerci uništavaju pronađene mine koje su postavile ustaše. Kraći zastoj opet i krećemo planinama, za kićenim hrabrim borcima iz Crne Gore.

Tuneli smrti

Ispod hotela "Admiral" u centru Slanog postoji tunel, širok koliko "stojadin". Povezan je sa morem, ali i sa kanalizacionom mrežom kroz čitavo naselje. Sa prozora "Admirala" ustaški snajperista ubio je Miodraga Ražnatovića, dvadesetogodišnjaka, jedinu žrtvu iz pozadinske jedinice njegovog rođaka Sveta, koji je uz pomoć artiljeraca i tenkista, kao i specijalaca iz Užica, Kraljeva, Čačka, zauzela Slano.

Za tako nešto nijesmo znali, pa smo neoprezno prišli "Admiralu". Prvo nas je upozorio naš pratilac, a ubrzo su stigla i borna kola, koja su nas evakuisala sa ovog opasnog mjesta. Kasnije su nam objasnili kako iz ovog hotela, ali i iz mnogobrojnih šahtova u akcije noću izlaze mupovci i "zenge". Danju samo poneki zaostali ustaša iz snajpera gađa našu vojsku. Naravno, ukoliko ga ne likvidiraju i on se izgubi u ovim neispitanim tunelima smrti.

Kapetan Sveto

Sedam ljeta sam u Slanom prodavao povrće, lubenice i dinje. Mještani su bili blagorodni, mirni, brinuli su o svom poslu. Kada sam sa vojskom došao na položaj prema slanom dočekali su me neki drugi ljudi. Zvijeri. S hordama "zengi" i mupovaca "doček" su nam pripremili minama. Nijesmo imali izbora. Odgovorili smo još žešćom vatrom. U

jednom trenutku nijesam mogao zaustaviti suze. Zar da pucam po Slanom. Po mom Slanom, gdje sam uvijek bio dobrodošao. No, to nije bilo više Slano, već osinjak izbezumljenih ustaških zlikovaca. Uostalom, da su se na ovakav "doček" pripremali i više od godine, dovoljno ilustruje i pećina za mučenje koju su bili pripremili za zarobljenike, priča nam Svetozar Ražnatović, stariješina jedinice koja je prva ušla u Slano. Kapetan Sveto, kako ga zovu vojnici, (koji ističu da bi zbog njegove hrabrosti i glau dali za njega) je kategoričan: "Mi jesmo rezervisti, ali smo dokazali spremnost na kojoj nam može pozadivjeti i redovna vojska.

Uostalom, zar mi nijesmo prvi ušli u Slano, i, na žalost, oslobođenje ovog gradića platili jednim mladim životom..."

Na ratištu iznad Cavtata i Dubrovnika

Primirje još traje

Jedinice JNA vrše pretres terena, nailazeći na zanimljiva "otkrića", koja razgolićuju ustašku doktrinu ratovanja, ali i politiku. Gliseri iz Dubrovnika u Cavtat dovlače nove oružnike, a vraćaju mrtve, ranjene i žive koji imaju zlato da plate. Narod Vitaljine se vraća kućama

I danas je mirno na prvim borbenim linijama iznad Cavtata i Dubrovnika. Ratnici vidaju rane, pripremaju naoružanje i opremu. Ustašama se nikad ne zna. Napadaju mučki i iznenada, kada se najmanje nadaš. Do date riječi i vojničkog obraza drže taman koliko i do lanjskog snijega. Toliko im je otprilike stalo i do vrhovnikovih naredbi i do života konavoskog naroda koji su, tobože, branili.

Korda i doglavnici

Pripadnici jedinica JNA pretražuju sela u zaleđu fronta. Čiste ih od sakrivenih hadezeovaca i njihovih pomagača plaćenika. To je, kažu, i naježi dio posla.

Pored zaostalih "gardista", vojnici nailaze i na prava skladišta municije hrane i ljekova, dovoljna za opremanje i većih vojnih formacija. U jednoj kući je, primjera radi, nađeno oko trista špriceva, što navodi na tvrdnju da su Tuđmanovi bojovnici odsutne bojeve vodili pod dejstvom narkotika. Ni ta pretpostavka, ako je i tačna, ne može "pokriti" njihove zločine – presječene ljudske vratove, silovane žene i djevojčice, opljačkane kuće naroda kojeg su "čuvali" od "srbo-četničke armije".

Borci JNA su u zaseoku Bačev Do, u kući hadezeovskog zastupnika i okorjelog ustaše, koji je vedrio i oblačio ne samo Konavlima nego i

Dubrovnikom, Luka Korda, pronašli više nego zanimljiv materijal. Iza odbjeglog kriznog štaba Konavala, koji se nalazio u Kordinom zamku, ostale su skice, planovi, spiskovi i municija američke proizvodnje, veće količine eksploziva... Ali, u Kordinoj kući, koja je, uz veliki broj odaja sa televizorima i video-rikorderima, imala i više rezervnih komandnih mjesta i mitraljeskih gnijezda, pronađene su i zanimljive fotografije. Na njima su, zna se, Luka Korda, Franjo Tuđman, Šime Đodan i ostali vrhovnici i doglavnici HDZ. Zapaženo mjesto pripalo je i dopisniku "Slobodne Dalmacije" višemjesečnom saradniku "Liberala" i "Monitora" i poznatom "poznavaoцу crnogorskih prilika" Luka Brailo. Njegova podsjetnica imala je istaknuto mjesto na Kordinom stolu.

Dalje pretraživanje terena se nastavlja. Biće, vjerovatno, još zanimljivih "otkrića", koja do srži razgolićuju ustašku doktrinu ratovanja, odnosno njene protagoniste sa ovoga područja.

Narod se vraća

U ratnom vrtlogu izbjegli narod konavoskih sela, posebno Vitaljine, izgleda da je shvatio prevaru ustaških vlasti, izmjerio dubinu ambisa u koji su ga gurnule, pa se polako vraća u svoje domove. Normalno, vraćaju se oni što nijesu krvarili ruke i špijunirali Tuđmanovoj soldateski. Ali nije rijetkost da se među njih ubacuju i ustaški špijuni i zlikovci kojima je bilo malo izgubljenog rata i počinjenih zločina.

Može primirje potrajati i mjesecima, ali teško će mir stići u ove krajeve. Niko ga ne može ni naslutiti, a kamoli pretpostaviti kako će on, nakon svega što se dogodilo, nakon toliko krvi da izgleda.

U proteklim "mirnim" danima primećuju se brzi čamci i gliseri, koji iz Dubrovnika u Cavtat dovoze nove ustaške snage, a u povratku, vjerovatno, prevoze poginule časnike, koji po Tuđmanovim zakonima zaslužuju pravi grob i sahranu.

Zlatom do – Dubrovnika

Saznaje se da je velika hladnjača u Cavtatu, u mjestu Baninovo, puna poginulih "gardista", koji čekaju red na sahranu. U grobljima "lijepe njihove", ili u morskim talasima, a za to već pripremljenim katakombama.

Silom prilika zatečeni narod, koji iz Cavtata želi da pređe u Dubrovnik, tom jedinom pomorskom vezom – gliserima – za vožnju mora da položi suvo zlato. Ko ima odlazi, ko nema ostaje. I to su dostignuća "mlade demokracije" u ratnim uslovima.

U Herceg-Novom smo u proteklim danima mogli da sretnemo i roditelje iz Bosne čija djeca se nalaze u lečilištima za asmatična oboljenja u Cavtatu. Do djece ne mogu da stignu. Još manje da ih izvedu. Ustaše

vjerovatno neće prezati da ih upotrijebe i kao živi štit ili taoce u svom prljavom ratu.

Primirje još traje.

Put Herceg-Novog Trebinja

Već je izvjesno da se u dogledno vrijeme, a možda i više nikada, neće moći koristiti jadranska magistrala prema Dubrovniku i dalje prema Trebinju. Slično je i sa lokalnim putem kroz Konavle, Debeli brijeg – Grab – Trebinje.

U Ministarstvu za privredu Crne Gore je, po riječima predsjednika Izvršnog odbora SO Krsta Tomaševića, postignut dogovor da hercegovačka i trebinjska opština sačinje zajednički zahtjev za rekonstrukciju puta Meljine – Vrbanj – Grab – Trebinje i dostave ga vladama Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

Uskoro će i komisija, sastavljena od stručnjaka za puteve Crne Gore, obići ovu putnu trasu i predložiti mjere za njenu sanaciju i rekonstrukciju.

Pomoć

Dugačak je spisak hercegovačkih radnika kolektiva i pojedinaca koji svakodnevno uplaćuju pomoć za borce na frontu, odnosno za izbjeglice, kojih u ovom gradu, prema najnovijim podacima, ima 478, odnosno 120 procenata.

Ovoga puta izdajamo primjer preduzetnika Nenada Šušića, koji je jedinicama JNA i TO uputio dvije hiljade dolara i 15 hiljada dinara. Šušić je uz to stavio na raspolaganje i svoju mehanizaciju za izvođenje zemnih radova.

Tamo gdje se vrijeme mjeri nišanom

Obarač na ustaškom strahu

Ovdje se sve zove i odaziva slobodom. Moji borci su vojska i po, kaže Đuro Vujošević, komandir Trećeg odjeljenja. Na stotine ustaških snajperista u prvim bunkerima. U dubrovačkoj Župi svaku noć ustaše zapale po jednu srpsku kuću

Korak traži zemlju između kamena i neuspjeha. Žurimo ka frontu na području iznad Dubrovnika. Tamo gdje se vrijeme mjeri nišanom i oprezom. Sunce nas vrelinom podsjeća da smo negdje blizu mora.

Uskoro se i plavetnilo useljava u pogled. Sad smo u zaklonima. Kupari i Dubrovačka Župa su već iselili život iz sebe. U najbližim kućama su snajperisti. Na magistrali prema Dubrovniku kolone uništenih automobila.

Ništa se ne miče. I more je sablasno mirno. Ustaše čute svoj strah. Jedinica starije Danila Perovića se brine za njihov nesпокој.

Srđan Dedić i Grujica Ramović iz Titograda su već 10 dana na najisturenijim položajima. Krenuli su iz Trebinja u prečišćavanje terena. Grupa po grupa, brdo po brdo. Savladali su mine i ubačene "trojke". Sa ovog položaja dva dana žestoko su pomjerali ustaše prema Dubrovniku.

Đuro Vujošević je komandir Trećeg odjeljenja čiji se pogled pruža ka moru. Ali i ustaškim snajperima. – Moji borci su vojska i po. Priča: svjesni smo da su Crnogorci rođeni zato da bi branili i odbranili slobodu. I sinoć je bilo puškanja. Imamo informaciju da je stotinu ustaških snajperista u prvim bunkerima. Sa prvim mrakom ustaše se premještaju prema Dubrovniku. U dubrovačkoj Župi svaku noć zapale po jednu srpsku kuću.

– Oko, nišan, obarač. Satima u istom položaju. Neke pojedinosti iz pozadinske organizacije, morale bi biti efikasnije. Ne kriju to Batrić Vujačić, Jovan Šišević, Dragan Đukić, Dževdet Omerićić, Dejan Šćepanović, Rešid Rojević, Branislav Sindić, Nebojša Vukićević, Novo Vujadinović, Petar Popović, Mihajlo Ivanović. Teško je kad bi mi htjeli da razmišljamo o tome, kažu. Na prvoj liniji fronta krvotok drugačije funkcioniše. Pamet zaboravlja sebe i svoje ime. Ovdje se sve zove i odaziva slobodom.

Mihailo Ivanović nam pokazuje grančice koje otkidaju snajperisti. Nervozni zbog primirja su i Goran Vujičić, Danilo Perović, Slavko Vujotić, Branislav Prelević, Slavko Božović.

– Da ga ne sklopiše već bi smo rat završili i dobili, veli Vlatko Raićević, takođe Titograđanin. Do mora, sa minobacačem stigao je i Veselin Vukotić iz Rovaca. – Gledam ga sa ove kose već sedam dana, a okupat se ne mogu, sa osmjehom priča Veselin. Kad zatreba Veselin nosi i do 30 kilometara. Od minobacača se ne odvaja.

Iz Kupara često odjekuju plutoni. Primirje se ne poštuje.

Branimir Prelević iz Titograda u uniformi je od 19. septembra. I, ama baš ništa mu nije teško, kaže. Jedino što do položaja ne dopire štampa i pošta. Ali, informacije sa terena ne manjkaju, zahvaljujući internom sistemu obavješćavanja. – Ovo primirje izuzetno je otežavajuća okolnost za borce na najisturenijim položajima. Jer, smatraju da je sve ovo trebalo riješiti sistemom – ili, ili. Ovako...

Tu pored njega je 45-godišnji Ramiz Šabotić, takođe iz Titograda. Iako među najstarijim na ovom dijelu fronta, kaže, ne posustaje iza mlađih i hrabrih. – Eh, gdje bi sada bili da nije ovog primirja, veli Ramiz. – No, to su neke druge glave odlučile. Nije moje da o tome razglabam. Moje je da izvršavam zadatke.

U kamenitoj uvali našli smo i Ramizovog vršnjaka Radivoja Vujovića, sa Cetinja.

- Pored dva sina evo i mene u uniformi JNA – kaže Radivoje. Sin mi je oficir u Nišu, a mlađi u vojsci u Bitolju. Nemam šta da vam kažem, osim da vas zamolim da pozdravite moje Cetinjane. Bilo je užasno teško i vruće, ali za nas nema nerješivih situacija – dodaje njegov sugrađanin Dragan Martinović. Nijesam optimista, uvjeren sam da će i ovo primirje proći kao i sva dosadašnja.

Uz kameni grudobran naišli smo na Stanka Vujadinovića, radnika obezbjeđenja u Titeksu. Kaže, ima dosta teškoća u ovoj pustari, ali kada treba jurnuti sve dođe na svoje mjesto.

Starješina Danilo Perović priča kako su poslije ponoći pod snajperskom vatrom izvlačili 11 izbjeglica, među njima je bila i jedna Mađarica. Pomagali su nam i mještani Trebinja. Ustaše najčešće gađaju noću. Primjere koriste da se naoružaju. – Vojska se zato ljuti jer ne razumije primirje, kaže mr Slobodan Radonjić, inače republički savjetnik za obrazovanje. Kako i neće kad svakodnevno sa ovih stijena gledamo kako se oni tamo grupišu i sređuju redove da ponovo udare. Ali, riješeni smo – nema povlačenja sa ovih položaja, tvrdi Radonjić i dodaje malo smo ljuti na aktivnu vojsku što ne dolazi do ovih kosa. A i vi ste prva ekipa novinara koja je došla na ovaj ljuti primorski kamen. Čak i prije oficira, aktivista, kažu, Drago Rovčanin, Miodrag Vukašinović, Vojin Kontić, Zoran Bajčeta, Mitar Šurković... Umor na licima ratnika pretvara se u ponos, ponos kao bajrak, a bajrak kao juriš.

Crtica sa ratišta Jusufove misli

Na najisturenijem borbenom položaju brigade “Veljko Vlahović” u ljutom kršu iznad mora našli smo i Jusufa Kepića, rezervistu iz Titograda. Podatak za ovdašnje ratne prilike sasvim uobičajen, da nije u pitanju nešto na šta su nam ukazali Jusufovi saborci.

Jusuf je kod kuće ostavio nezbrinutu ženu i šestoto djece o kojima već 23 dana ne zna ama baš ništa. Ni oni o njemu. No, za njega, priča nam, nije ni važno kako mu je i kako se osjeća, pa ni to hoće li se živ vratiti. Ali, kad ga već pitamo, veli, priznajem mnogo mislim o djece i ženi.

- U jedno sam siguran. Ja ovdje ratujem i, hvala bogu, nijesam sam, ali dobro znam da izuzetno teški životni rat sada vodi i moja žena. Samo mogu da pretpostavim kako joj je. No, znajući je kakva je, siguran sam da će i ona dobiti svoj majčinski rat.

I z d r u g o g u g l a

Pucaj, kad te ubiju!

Primirje traje, a vojnici ginu. Voda i struja za ustaše. Koliko ćemo još crnogorskih groblja okititi cvijetom u miru izginule mladosti? Mesić traži oružje za Hrvatsku, Marković i Lončar zastupaju zemlju koje nema. hoće li gospodin Antal pomoći Jugoslovenskoj armiji?

Uvijek smo bili originalni. Prvo na putu u socijalizam, u “ravnopravnost svih naših naroda i narodnosti”. Znamo gdje je taj put završio. Ali, evo, originalni smo i u ratu. Vodimo ga na samo naš, jugoslovenski način.

Da se ne prisjećamo Slovenije, izdaja i veleizdaja. Sitno bješe u odnosu na ono što nam se danas dešava.

Iskrena je jedino laž, kojoj uporno, i uz pomoć bjelosvjetskih i domaćih “izmiritelja”, nasjedamo. Ništa novo. Lažima smo bar mi vjerovali, s njima se rađali, rasli, ponosili se.

Ove potonje su nešto krvavije.

Ukratko. Krenuli su crnogorski borci prema Mostaru i zapadnoj Hercegovini. Ne ni u kakvim dobrovoljačkim ordijama i osvajačkim četama, kako im se podmetalo, nego u regularnim jedinicama za nas jedine Jugoslovenske narodne armije. Znamo kako su dočekani. Teže od ustaških kuršuma iznad Čapljine pogađali su ih čorci proustaške be-ha propagandne mašinerije. Laži!

Otvoreno je ratište prema Dubrovniku. Ustaške formacije su trpjele ogromne gubitke. Ali i u crnogorska i hercegovačka mjesta stizali su limeni sanduci. Groblja su obnavljana humkama hrabrih, uglavnom mladih ratnika. Nije bilo vremena ni da ih čestito ožalimo. Čekale su se nove vijesti sa fronta – pad Cavtata i Dubrovnika, polaganje oružja Tuđmanovih crnokošuljaša i plaćenika.

I gle čuda. Umjesto bijelih zastava, uslijedilo je još jedno primirje. Ko zna koje po redu. Gospoda Tuđman i Kadijević ponovo su se “dogovorili”. Sklopili varljivi ratni mir. Na čiju štetu!?

Borci Pete crnogorske, Desete hercegovačke, brigada “Sava Kovačević”, “Veljko Vlahović” i drugih, zastali su na domak Cavtata i Dubrovnika. A bilo je pitanje sada kada će ući na “vrata Orlandova grada”. Utihnulo je hrvatsko oružje, ali nijesu gašeni motori dubrovačkih glisera kojima ustaše dopremaju nove snage na bojište. Ustaše popunjavaju desetkovane redove. Naši, po običaju, još jednom čekaju. Čekaju novi, mučki napad hrvatskih oružnika, nove (nepotrebne!) pogibije. I nove vijesti.

A one su jutros bile više nego tragične. Ustaše su u vrijeme tobožnjeg primirja, mučki i iznenada kako su i navikle, iz zasjede pucale na kolonu vojnih vozila. Poginula su trojica, a pet boraca je teže i lakše ranjeno.

Može li gospodin Kadijević, pa i uz pomoć domaćih i stranih mentora, opravdati njihove pogibije?

Do kada ćemo, u "miru", crnogorska groblja kititi cvijetom mladosti?

Koliko će još sela i bratstava jednostrani Kadijevićev mir u crno da zavije?

I ne samo to. Juče je, saopštavaju, pod prismotrom evropskih posmatrača, postignut dogovor između armijskih vlasti i, po prevarama, već poznatih dubrovačkih emisara da se dozvoli priključivanje vode i struje Dubrovniku. Humano, nema šta. Samo kada ustaše ne bi i danas, kao sinoć, mučki pucale na naše vojnike!

No, dok ustaške laži, uz pomoć prevarenih, traže, pa i skidaju nove nedužne skalpove, legitimni predsjednik bivše Jugoslavije Stjepan Mesić traži od Francuske (baš od nje!) oružja za svoju "lijepu". Njegov drug miner iz Banskih dvora Ante Marković vjerovatno će primiti izaslanika Ujedinjenih nacija Sajrusa Vensa. Zajedno sa Budimirom Lončarom, dakako. Koga će vrli primjeri i njegova "desnica", gospodin ministar, u tim razgovorima zastupati nije teško odgonetnuti. Sve je već poznato da nema mjesta nagađanju.

Ne bi trebalo nagađati ni o odluci Antalove, mađarske vlade, povodom najnovije molbe jugoslovenskih zvaničnika da sa svoje teritorije, iz Slovenije, preko njihove države (Mađarske) povuku vojsku i naoružanje na neko bezbjednije mjesto. Čudi samo jedna sitnica u tom zahtjevu, a to je da vojska iz Slovenije neće biti upotrijebljena na hrvatskom ratištu.

Armijo, Armijo!

Pucaj, kad te ubiju!

U podnožju Ravnog, dok gruvaju topovi

Osvetićemo drugove

Ravno će zaista biti ravno, kažu crnogorski borci koji su danas topovima tukli ovo ustaško gnijezdo

Topovi iz Popova Polja od ranih jutarnjih časova tukli su danas Ravno – ustaško gnijezdo, gdje su sinoć, oko 20 časova, poginula četiri borca Jugoslovenske narodne armije iz Crne Gore a četiri teško ranjena. Dio ove jedinice JNA, koja je u ovom selu izvršavala zadatke, ustaše su propustile da prođe a na ostatak otvorile žestoku rafalnu vatru, kaže potpukovnik Radoman Radović, komandant operacije i istočnoj Hercegovini, Crnogorski specijalci prvi su priskočili u pomoć ranjenim drugovima.

Radio vezom smo obaviješteni da je naša jedinica pretrpjela teške gubitke u podmuklim napadima od ustaške strane. Zvali su upomoć iz Ravnog i mi smo, ne gledajući u tren oka bili na licu mjesta. Pod žestokom vatrom Tuđmanovih bojovnika izvlačili smo ranjenike. Izvlačili smo ranjenike, pričaju vojnici Ognjen Bogojević, Goran Stešević, Slobodan Radović, Dragan Banjević, Žikica Nikolić, Milo Milivojević, kapetan, koje smo zatekli jutros rano u podnožju Ravnog. Jednog odčetiri naša poginula druga nismo uspjeli u toku noći da izvučemo. To smo uradili jutros oko sedam časova, priča major Radosav Tadić.

Šest hrabrih specijalaca iz Crne Gore koji su vodili bitku za ranjenike u Ravnom pričaju da su i pored žestoke pucnjave praćene zapomaganjem ranjenih, pod kišom kuršuma uspjeli da drugovima ukažu prvu pomoć i smjeste ih u sanitetska vozila. Odstupnica je štitila ranjenike koji su bili pogođeni u glavu, grudni koš i noge. Najteže nam je padalo dok smo slušali jauke i zapomaganja – brate spašavaj.

Komandant Radović kojeg smo danas zatekli na samom ratištu kazao nam je da su uspjeli da uhvate četvoricu ustaša koji su učestvovali u pravljenju zasjede u Ravnom. Major Tadić dodaje osvetićemo drugove koji su pali za odbranu domovine. Više nas nikada neće prevariti ustaše i zlikovci. Mi ni metka prvi nismo opalili od kada je primirje potpisano. A oni na nas pucaju nemilice.

Prosto ne mogu da vjerujem da su mi drugovi sinoć u Ravnom stradali jer sam samo nekoliko sati prije toga bio u centru ovog sela. Naizgled sve je bilo mirno. Od ustaša ni traga ni glasa kaže dobrovoljac Dragan Šćepanović iz bijelog Polja. Još jednom se dakle potvrdilo da ustaše danju napuštaju naseljena mjesta pa se u prvi sumrak vraćaju i podmuklo vrebaju i ubijaju naše borce. Njihovo primirje kao što se vidi obična je laž, pa vojnici više neće tolerisati njihova lažna obećanja o tobožnjem miru. Do večeras, kako ističu borci na ovim prostorima Ravno bi trebalo da zaista bude ravno. A da će tako i biti ne treba sumnjati jer su dok smo napuštali prve položaje u neposrednoj blizini Ravnog topovi minobacači i haubice tukli i neprestano pogađali ustaška gnijezda u ovom selu. Gust dim je obavijao ovo mjesto a specijalci su već krenuli na čišćenje terena.

Uhapšeni Rumuni

Danas su u Komandu mjesta, četiri rumunska plaćenika, koje su borci jedinica JNA uhapsili u brdima iznad Zavale. Sa njimaje bio i jedan ustaša iz ovih krajeva. Svi su u pritvoru. Oni su se pravdali da nemaju nikakve veze sa ustašama, već da su krenuli u berbu grožđa.

Jednu četrdesetogodišnju ženu, stoperku iz Trebinja, čije ime nam iz razumljivih razloga danas nije saopšteno, uhvatili su crnogorski borci u selu Mesari u blizini Zavale. Prilikom pretresa kod nje su nađene specijalne šifre, imena ljudi kojima je trebalo, kako je priznala, da dostavi podatke i prenese ustaška naređenja. Sve ovo je pronađeno u njenom intrinimnom vešu. Osim šifri, kod ove žene je pronađena i hrpa novčanica po 500 dinara. Ona je prilikom hapšenja izjavila da je taj novac zaradila berući grožđe kojeg, usput rečeno, na ovim prostorima, zbog stalne pucnjave, niko ne bere.

Ništa od primirja na hercegovačkom frontu

Na vatru odgovoreno vatrom

Artiljerci starješine Jure Komšića i borci iz Valjeva tukli ustaško Ravno. Kobna i krvava zasjeda na putu Rupni Do – Ravno

Nešto prije 14 časova artiljerci iz jedinice Jure Komšića ponovo su, danas drugi put, tukli ustaško mjesto Ravno. Veliki topovi 130 milimetara, nemilosrdno pogađaju ciljeve u ovom, betonom obavijenom, zloglasnom ustaškom selu u kojem je sinoć oko 19 časova borcima iz jedinice starješine Radomana Radovića namještena zasjeda kada su poginula četiri a ranjeno tri vojnika rezerviste.

- Ravno će još danas, i pored bunkera i utvrđenja, biti savršeno sa zemljom. Naše drugove osvetićemo desetostruko, kaže starješina Radosav Tadić, jedan od onih koji je učestvovao u izvlačenju poginulih i ranjenih.

- Sve je bilo po propisima. Išli smo u grupama da ispitamo teren za lociranje jedne naše jedinice u Popovom Polju, kaže starješina Izet Tutundžić, koji je zajedno sa Dobrilom Sekulićem predvodio vojnike. – Kada smo izvršili zadatak i vraćali se, posredstvom radio veze rečeno nam je da idemo kroz selo Ravno. Znali smo da je ono ustaško gnijezdo, i bili smo maksimalno oprezni. Na ulasku u selo, pregrupisali smo se, ispred pustili čelne izviđače na čelu sa kapetanom Sekulićem. Izviđači su primijetili dva-tri lica koja su pretrčavala ulicu. Odmah poslije njihovog upozorenja otvorena je vatra upravo iz crkve pored koje smo prolazili i iz još nekoliko okolnih objekata. Minut dva trajao je njihov napad. Gađali su nas snajperima sa prigušivačima. Poslije sat i po, stigla nam je pomoć i izvukli smo ranjene i poginule. Tako smo mislili do jutros, kad je prijavljen nestanak vojnika rezerviste iz Bijelog Polja, Ratka Tomislava Krstića. Ponovo s moralo u selo, i na žalost, Krstića smo izvukli, ali mrtvog. Bila je to četvrta žrtva sinočnjeg podmuklog napada.

Napali su nas s lijeve strane, kaže starješina Sekulić, koji je zajedno sa kolegom Čovićem predvodio izviđače. Pokošeni ljudi su popadali, čuli su se jauci. Odmah smo zalegli, bacili se u zaklone. Neprijatelj je žestoko napao iz neposredne blizine, sa 30 do 40 metara. kada smo odgovorili, udaljili su se zabili negdje po podrumima ispod zemlje...

Razgovarali smo u logorskoj prostoriji, u Popovom Polju. Upravo u vrijeme razgovora počelo je dejstvo naše artiljerije na Ravno. I sada, kada napuštamo ovo mjesto u 15 časova, topovi prosto grme. Lijepo se vide – veliki oblaci dima su iznad ustaškog Ravnog...

Ubijaju iz zasjede

Na našu molbu da nam da izjavu oko najnovijih događaja i stanja u jedinicama, general major Radomir Eremija, glavnokomandujući na hercegovačkom frontu nije pristao. Uputio nas je na starješinu Radomana Radovića čije jedinice djeluju na ovom terenu. Na pitanje o kakvom se prekidu vatre i primirju na ovom frontu radi, samo je rekao: "Ma, kakvo primirje i prekid vatre! Vidite da oni to ne poštuju, gađaju mi jedinice artiljerijom, ubijaju iz zasjede vojnike..."

Pun kazan za staricu

Koliko staje neopreznost? Da li smo još četiri mlada života!? Dan prije u jednoj kući u Ravnom vojniku, koji izviđaču i čiste teren, naišli su na jednu staricu, u čijoj je kući bio pun kazan. Na pitanje, šta to radi, ona je odgovorila da kuva ručak za sebe. Dobar apetit ima ova baba, ovo je najmanje za tridesetoricu", primjetio je jedan vojnik. Sve je ostalo na ovoj šali, odnosno opaski, a sljedeća noć je pokazala da je baba kuvala i za ustaše. Očigledno, jedan je od njihovih, jataka, milom ili silom.

Ili, kada ispituju mještane, uglavnom starije osobe, kažu nam u Komandi Radomana Radovića: Djeca su nam u Zboru narodne garde ne kruju ali mi tu ništa ne možemo. Evo, ubijte nas.

Naravno, vojska to neće, jer nije okupatorska.

Specijalno izdanje "Pobjede" "RAT ZA MIR" zaključujemo priložima koji su u redakciju pristigli do 12. oktobra 1991.

Hoće li biti nove sveske zavisi od situacije na frontu – od toga hoće li i dalje biti rata ili će na bojištima, konačno, zavladati mir.

Oni su pomogli izlazak ovog izdanja:

Lutrija Crne Gore, Auto-moto savez Crne Gore, Mala privreda - Industriaimport, Skupština opštine Danilovgrad, VUP Danilovgrad, DD osiguranje Lovćen